

**УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНА
КАТЕДРА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
В САСКАТУНІ**

1918 — 1971

Father Hryhoriy Udod

**HOLY TRINITY
UKRAINIAN GREEK-ORTHODOX CATHEDRAL
of
SASKATOON**

1918 — 1971

Published by
Holy Trinity Cathedral, Saskatoon, Sask.

Winnipeg

1 9 7 3

Saskatoon

Прот. Григорій Удод

**УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНА
КАТЕДРА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
В САСКАТУНІ**

1918 — 1971

Видання Катедри Пресв. Тройці в Саскатуні, Саск.

Вінніпег

1 9 7 3

Саскатун

Ї ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА II-га

**БЛАЖЕННИШИЙ ВЛАДИКА ІЛАРІОН,
МИТРОПОЛИТ ВІННІПЕГУ І ВСІЄЇ КАНАДИ**

ПЕРЕДМОВА

Багато наших церковних осередків, зокрема більших, вже видали свої ювілейні книги, в яких коротше чи довше подано про позатки, розвиток і досягнення даного церковного осередку. Це зокрема відноситься до наших катедральних громад у Вінніпегу, Торонті й Едмонтоні. Нато-мість наймолодша катедра нашої Церкви — Катедра Пресвятої Тройці в Саскатуні — ще не видала своєї власної історії, незважаючи на те, що Саскатун — був колискою відродження нашої Св. Церкви в Канаді. А час невпинно йде... Відходять у Візність ті, що півстоліття тому клали перші цеглини у велизну будову нашої Св. Церкви, ті, які зогріті вогнем любови до Христа і свого народу не знали спогинку в труді на Ниві Божій, переносили насмішки й наруги, жертвували своїми достатками, своїм спокоєм, а часто й родинним життям для великої народньої й хри-стіянської справи...

Тому відзначаючи 50-ліття свого існування як украї-нської греко-православної громади, Катедра Пресвятої Тройці постановила одним зі своїх завдань в Ювілейному році видати коротку історію свого існування й розвитку. На жаль, на шляху до зреалізування цього плану стали тяжкі перешкоди; поперше — всі рекорди (записки, протоколи) громади від 1918 до 1930 року пропали, а подруге — багато перших основоположників місцевої Саскатун-ської громади або вже упокоїлись, або від'їхали давніше зі Саскатуна. З огляду на це, було надзвичайно тяжко від-творити з тогністю ті події, які відбувалися в громаді впродовж перших 12-ти років її існування. І тому Редак-ційний Комітет просить шановних читачів вибагити певні нетогності чи пропуски, які могли в цю працю закра-стися.

Одночасно Редакційний Комітет просить вибагнення читачів за не завжди добру якість фотографій. Це зно-ву ж сталося з тих пригін, що сьогодні майже неможли-во дістати фотографій осіб чи подій перших років існу-

вання Саскатунської Громади. Тому з того часу поміщені лише такі фотографії, які можна було знайти. На це особливо пішло багато часу і праці.

Незважаючи на вищезгадані перешкоди — коротка історія Саскатунської Катедральної Громади написана. Нехай же вона стане хоч малим, скромним пам'ятником нашим батькам-піонерам, а разом з тим і дороговказом новим поколінням — теперішнім і майбутнім трударям у Винограднику Божому, у Церкві Христовій серед нашого українського народу.

РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

* * *

ВІД АВТОРА

На цьому місці маю велику гесть скласти щире подяку всім членам Катебри Пресв. Тройці в Саскатуні за допомогу в написанні цієї праці про Саскатунську Православну Громаду. Зокрема щиро подяка належить покійному уже Юліянові Стегизину за його цінні інформації й поправки. Далі щиро дякую Редакційному Комітетові в особах п. Василя Буряника, п. Павла Ткачука, п. Пилипа Салдата, пані Розини Драган та Управам Саскатунської Катедральної Громади з 1968 і 1971 років — за перегляд праці і висловлені зауваги й побажання.

Спеціальна подяка також належить п. Іванові Рурику, який тепер проживає в Бирнабі, Б. К. за вживання його цінного архіву в час остаточної редакції тексту.

Світлій Консисторії УГПЦ в Канаді, Видавництву „Тризуб” та редакції журналу „Промінь” належить особлива щира подяка за вживання кліш до видання цієї праці.

Усім шановних читачів, а зокрема колишніх і теперішніх членів Української Православної Громади в Саскатуні просимо вибачити за мимовільні неточності та пропуски, які виключно могли статися лише через брак потрібних інформацій.

Прот. Григорій Удод

ВСТУП: УКРАЇНЦІ В КАНАДІ

Тяжкі політичні й економічні умовини, в яких опинився український народ, розділений між двома імперіями — російською і австро-угорською — показували йому два можливі виходи з цього становища. Першим виходом було ставати на шлях активної боротьби за повне національне й соціальне визволення. Цей шлях зайняла найсвідоміша частина народу, його провідна верства, просвічена великими ідеями Шевченка, Франка, Лесі Українки. Вона, ця частина народу, творила культурно-освітні товариства, закладала читальні, творила легальні й нелегальні українські організації для боротьби за кращу долю свого народу. Другим виходом з тяжкого становища для українського народу на рідних землях — була еміграція. Зріст сільського населення і одночасна неможливість поліпшити умови свого життя через постійний тиск чужої ворожої влади примушують українське сільське населення шукати кращої долі в далеких чужих країнах.

Наприкінці 19 ст. велике число українських селян виїхало з центральних і східних частин України на Схід, заселивши великі простори в середній і східній Азії — т. зв. Сірий і Зелений Клини. Деяке число українських емігрантів з Великої України опинилося також в США і Канаді. Це були переважно політичні втікачі від переслідувань царської поліції чи примусового набору в російську армію.

Головну масу української еміграції до США й Канади становили селяни з західних частин України — з Галичини й Буковини, які знаходилися під австро-угорською займанщиною. Тут становище українського народу було найтяжчим, зокрема в економічній ділянці.

Велике скупчення сільського населення на порівнюючи невеликому просторі, брак індустрії, а до того ж зосередження великих земельних посіlostей в руках невеликого числа польських магнатів, довели українське населення до крайнього зубожіння. Виглядів на поліпшення своєї долі через політичні реформи в цій частині України

було теж небагато. Отже, залишалася еміграція як єдиний вихід на поліпшення своєї долі.

Перша хвиля масової еміграції українців зі західних частин України була звернена в Бразилію, але коли стало відомо, що в тій країні українських поселенців чекає ще гірше пекло, як на батьківщині — погляди тодішніх українських провідників звернулися на Канаду як на єдину можливу країну, яка зможе дати українським емігрантам те, за чим вони шукають — землю і волю.

Канада, в той час ще молода держава з величезними незаселеними просторами своїх західних територій, в свою чергу потребувала великого числа працюючих рук, як в сільському господарстві, так і при будові залізниць. Таким людським матеріалом дуже скоро показався український селянин (пізніший піонер). Невибагливість у життєвих потребах, працюючість, залізна витримка серед неможливих, здавалось, умов життя, були якраз тими прикметами, які мали українські поселенці в Канаді і яких Канаді було потрібно.

Тут треба підкреслити велику різницю між українськими емігрантами з Великої України на схід і на захід в першій стадії їх поселення. Українським емігрантам у східні простори Азії російський уряд давав допомогу, як в переїзді, так і в перших роках їх життя на нових місцях поселення. В цих заходах очевидно крилася таємна ціль московського уряду: зменшити тою еміграцією українське населення України і загосподарити величезні простори Сибіру й Далекого Сходу.

Натомість українські поселенці в Канаду таких привілеїв не мали. Продавши свої маленькі клаптики землі в Галичині чи Буковині за півціни, щоб мати змогу оплатити дорогу в далеку заморську країну, вони часто-густо прибували в Канаду без гроша і навіть при бажанні повернутися назад — не могли цього зробити. Для переважної більшості українських емігрантів до Канади повороту назад не було. Це варто пам'ятати кожному історикові українського поселення в Канаді! Перед величезною більшістю українських імігрантів в початковій стадії не стояло питання, як розгосподаритися й поліпшити своє життя, але стояло питання, як взагалі вижити в тих умовах, в яких вони опинилися. Знаючи це, зможемо зрозуміти чому саме розвиток українського життя пішов іменно таким

шляхом, а не іншим. Знаючи це, ми зможемо зрозуміти першопричину т. зв. стоїцизму українського піонера в Канаді, який переніс тяжкі кліматичні умови, найтяжчі умовини праці, голод, моральні страждання, породжені тугою за рідним краєм і дискримінацією певною частиною канадійського суспільства, вийшовши з усього переможцем.

Першими українськими поселенцями в Канаді, як загально відомо, були Іван Пилипів і Василь Єлиняк. Хоч, щоправда, новіші досліді в цьому напрямку вказують, що українці в Канаді були ще задовго перед приїздом цих двох піонерів. Розповіді про можливості в Канаді скоро стали поширюватися серед українського населення в Галичині і для того, щоб еміграція не прийняла незорганізованого вигляду й характеру, українське товариство „Просвіта” вислало в Канаду д-ра Йосипа Олеськова зі завданням дослідити на місці про можливості поселення. Д-р Й. Олеськів виконав своє завдання досить солідно, він зібрав потрібні інформації про Канаду, її землі, клімат, населення, державний устрій, а крім того забезпечив українським поселенцям досить вигідні умови переїзду й поселення. На жаль, часті зміни уряду в Канаді в 90-х роках минулого століття унеможливили зреалізування тих умов переселення, які вистарався д-р Олеськів. Українські імігранти були зрівняні з усіма іншими імігрантами до Канади, а тому, що серед українців було найбільше число неписьменних і матеріально вбогих — українці опинилися в найтяжчих умовах на початку свого поселення. До того ж сильна опозиція проти українських поселенців з боку частини канадійського суспільства унеможливлювала часто заходи уряду в напрямку допомоги українським поселенцям. Таким чином українські імігранти в Канаді були залишені на свої власні сили від самих початків. Коли до цього додати ще й той факт, що для заселення українців уряд давав в більшості землі, які не надавалися для рільництва і тим заходом було збільшувано матеріальні втрати українських поселенців, стане зрозумілим тяжкий матеріальний стан цих поселенців.¹

Але духовне життя українських піонерів було ще тяжчим: воно переходить всякі межі уяви. Розкинені по величезних просторах і нетрях, українські поселенці були цілком ізольовані часто-густо впродовж років від всякого духовного життя: від преси, від церкви, від своєї орга-

нізації — тобто від усього того, що вже було чи починало бути в українських селах Галичини й Буковини, звідки ці поселенці виїхали. Кожна особиста, чи родинна невдача, а часто й трагедія, залишалась українському піонерові тяжким каменем у його душі. А цих невдач на початках було більше ніж успіхів. До цього ще треба додати низьку національну свідомість перших українських поселенців, які, як загально відомо, прибули в Канаду не як українці, але як „русини”, „галичани”, „буковинці”, „русь-

1918~1958

ПРОПАМ'ЯТНА ГРАМОТА

У Сорокові Роковини відродження Української Православної
Церкви в Канаді (1918—1958) видається ця

ПРОПАМ'ЯТНА ГРАМОТА

Д-реві Миколові Байковичеві

як учасникові ПЕРШОГО СОБОРУ Української Греко-Православної Церкви в Канаді, що відбувся 28-го грудня 1918 року в Саскатуні, Саск.

Winnipeg, Man., 19-го липня 1958 року.

ЮБІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ 40-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
В КАНАДІ:

М. М. Г. Тарас .....
Почесний Голова. *Голова*

Пропам'ятна Грамота Основоположникам УГПЦ

кі”, „австріяки” і т. д. Так на підставі даних „Українського Голосу” з січня, 1931 р. всіх українців від 1896 до 1914 рр. прибуло в Канаду біля 200 тисяч, але перепис населення 1921 р., коли вперше було введено місце для української групи в формулярах перепису, говорить, що лише 63.788 осіб записали себе українцями. Це після 25-літньо-

го життя у вільній країні і після великих подій в Україні, які сталися в роках 1917-20, і які мали величезний вплив на життя всього українського народу.²

Взявши все вище сказане до уваги, не тяжко уявити велику розпорошеність українського організаційного життя в Канаді, появу серед українського суспільства різних протиукраїнських течій і груп, як наприклад москвофільство й комунізм, появу різноманітного сектанства або й просто безбожництва. Натомість ще сьогодні тяжко уявити, а ще важче оцінити організаційні здібності перших українських провідників в Канаді, які серед таких несприятливих умов зуміли зорганізувати українських поселенців у свідому своїх завдань частину українського народу і складову частину канадійського суспільства. Історія посвяти й жертвенности тих ідеалістів — апостолів українського вільного життя на вільній канадійській землі ще не написана. Можливо колись вона буде написана, але їх діла записані в таких коротких, але промовистих цифрах статистики: хоч у час другої української іміграції до Канади прибуло 72.000 осіб, а в час третьої — 38.000, то перепис канадійського населення в 1961 році показав, що УКРАЇНЦІВ у Канаді того року було — біля 475.000 осіб.³ Це в більшості були ті, що „воскресли з мертвих”, — як казав бл. п. Митрополит-Мученик Василь Липківський. Рішальну роль в цьому процесі „воскресіння з мертвих” відіграла Українська Греко-Православна Церква в Канаді, як незалежна, соборноправна Божя Установа для українського народу.

ПРИМІТКИ ДО „ВСТУПУ”:

- 1 Davidson, Gordon: **The Ukrainians in Canada**, p. 9.
- 2 Woycenko, Ol'ha: **The Ukrainians in Canada**, p. 16
- 3 Darkovich, William: **The Ukrainians in Canada**, p. 9

І. ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ

1. Релігійне життя перших поселенців

Тяжкі матеріальні умови, а ще тяжчі умови духовного життя, а до того глибока природня релігійність українських поселенців в Канаді вимагали в душі кожного поселенця потреби своєї Церкви, щоб підтримала їх духовно та показала шлях в часто тяжких невідрадних обставинах. Та й саме життя вимагало церковної опіки: люди вмирали, дружились, народжувались... В крайніх потребах люди зверталися до найближчих існуючих церковних організацій, не вдаючись в роздуми, яку віру чи обряд дана церква чи її парох представляють. Але потреба власної Церкви відчувалася з кожним роком все більше.

Перші українські поселенці осілися, як відомо, в трьох степових провінціях Канади: в Манітобі, Саскачевані й Алберті. За віровизнанням перші поселенці були православними (виходці з Великої України й Буковини) і греко-католики (виходці з Галичини). Православні українці в Канаді скоро опинилися під опікою Російської Православної Місії, яка існувала в Америці ще з часів, коли Аляска належала до Росії. Серед священників-місіонерів Російської Місії були й священники-українці. Так, наприклад, о. Іван Маляревський був першим постійним священником українців в Канаді, обслуговуючи в роках 1897-98 околицю Гардентон.¹ Спільність віри, обряду й зрозумілості мови Богослужень були тими чинниками, що привернули українських поселенців з Буковини до Російської Місії, бо імперіялістична політика російських церковників в ті часи ще не була відома нашим поселенцям.

Натомість українці, виходці з Галичини, опинилися в далеко гіршому становищі. Католицька Церква в Канаді стала рішуче проти того, щоб сюди допустити українських священників з Галичини, які були жонаті, бо це, мовляв, буде великою спокусою для католицького насе-

лення й кліру. Дійсною причиною було, очевидно, те, що католики в Канаді бажали златиншити українських поселенців і цим скріпити своє становище. Рим пішов римо-католицькому клірові на зустріч в цьому і віддав в опіку канадійських католиків всіх українців греко-католицької віри. Щойно рішучий протест українців греко-католиків і їх перехід під Російську Місію примусив Рим поступитися й прислати невелике число духовенства з Галичини, а згодом і Єпископа Никиту Будку.

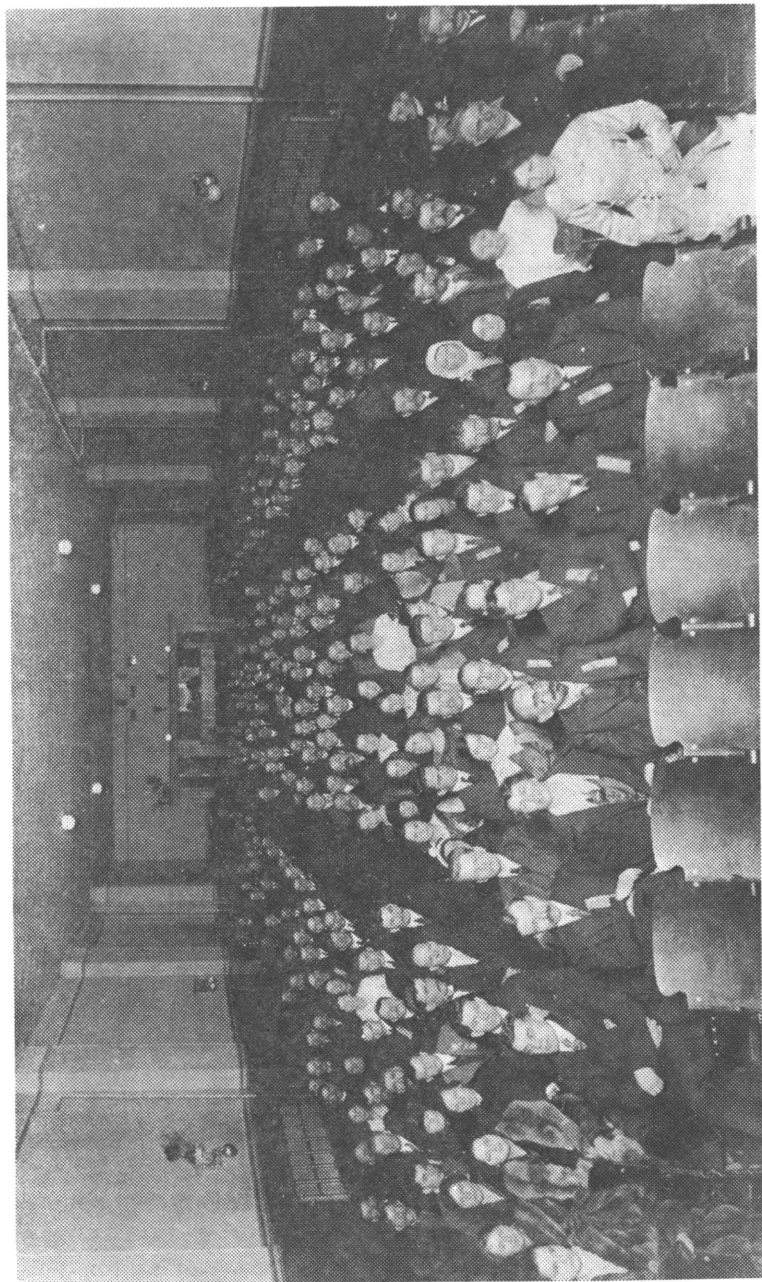
З другої сторони, різні протестантські місії теж активно діяли серед українських поселенців з метою втягнути їх у свої церковні організації. Діяли вони безпосередньо, втягаючи в свої організації поодиноких українських поселенців, а також посередньо, через нібито українські церковні організації. Найбільших успіхів було досягнуто пресвітеріянами в цьому напрямку, коли з допомогою Єпископа Серафима і кількох українських учителів (найвидатніші серед них Іван Бодруг та Іван Негрич) було створено так звану „Самостійну Православну Церкву“, загально відому під назвою „Серафимівська Церква“. Ця організація була дуже активна в початках нашого століття і в час свого найбільшого розвитку, в 1904 р., нараховувала біля 60.000 членів. Вона, одначе, не втрималася довго, як чужа духові українського народу.

2. Відродження Української Греко-Православної Церкви в Канаді

Справжнє відродження українського церковного життя в Канаді прийшло не з того боку, звідки можна було сподіватися і звідки воно ніби прийшло, як про це пишуть сучасні деякі історики. Воно прийшло з народніх християнських низів. Вже перші українські поселенці, стужені за рідною Церквою, ставили в своїх околицях т. зв. Хрести Свободи, біля яких збиралися молитися й святкувати визначні події свого життя, а згодом почали будувати також церкви, в яких збиралися на спільні молитви навіть без духовенства. Ці перші українські громади ревно зберігали свій обряд, віру, традицію, оберігаючи їх від посягань католиків чи протестантів.

З другого боку, в Канаді народжувалися кадри свідомой української інтелігенції, переважно учителів, які

ДРУГИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ З'ЇЗД В САСКАТУНІ, 1917 РОКУ

виходили з двомовних шкіл в Брендоні, Реджайні, Вегревілю та інших наукових установ Канади. Ця інтелігенція, вихована в канадійських школах, розуміла значення релігії й Церкви в житті народу, а будучи свідомою національно, розуміла значення незалежної Української Православної Церкви в житті українського народу в Канаді. Так характеризуючи ролі українських учителів в житті українського народу, М. Марунчак в своїй „Історії Українців Канади” пише:

„Вони були вчителями й культурно-освітніми діячами цілих околиць, де вони працювали. Вони дали хребет суспільно-культурному життю українців Канади і стали передовою силою, яка стала показувати спільноті шляхи у майбутнє”.²

Ці вчителі перші, на своїй конвенції в Вінніпегу 1907 р., ухвалили постанову, щоби українці в Канаді відкинули всякі інші назви і вживали лише „українці”.³ Більшість з основоположників першого українського незалежного часопису „Український Голос” були теж учителями, здебільше випускниками Брендонської Учительської Семінарії. Цей часопис, заснований в 1910 році, став справжнім речником українських національних ідей, просвітителем народу і виразником найглибших народніх стремлінь. Він перший став на становище, що для українського населення у вільній країні — потрібна вільна від всяких чужих впливів Українська Церква. Такою Церквою могла для українців бути лише Українська Православна Церква і, будучи послідовним у своїх словах і діях, „Український Голос” виразно став на службу цій Церкві, так тоді, коли вона знаходилася в процесі формування, як і тоді, коли вона стала дійсністю в житті українців Канади.

На рахунок діяльності „Українського Голосу” і українських учителів треба також занести ініціативу в розбудові багатьох культурно-освітніх організацій і установ, а серед них найбільших українських інститутів, зокрема Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні, заснованого 1916 р. Інститут ім. Петра Могили своїм географічним положенням знаходився в центрі трьох степових провінцій Канади, заселених українцями, а своїм виховним значенням вибився на перше місце серед інших українських установ в Канаді. Він же й став причиною формального

розриву української інтелігенції з греко-католицькою церковною організацією в Канаді, хоч фактична причина цього лежала в самій діяльності цієї організації, яка вперто продовжувала називати себе „руською”, а духом своїм була таки „римською”.

ПРОПАМ'ЯТНА ПЛИТА КАТЕДРИ

Про заснування, розвиток і працю Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні досить докладно описав в „Ювілейній Книзі Інституту ім. Петра Могили” бл. п Юліян Стечишин. Про підготовчі заходи для відродження Української Греко-Православної Церкви в Канаді також вже багато написано в різних публікаціях нашої Церкви, в її офіційному органі „Віснику”, в „Ювілейній Книзі з нагоди 50-ліття УГПЦ в Канаді” та в праці англійською мовою Одарки Троської п. н. „Українська Греко-Православна Церква в Канаді”. На жаль, в більшості цих праць за багато наголосу поставлено на формальні причини відродження УГПЦ в Канаді, іменно на спір українського громадянства з Єпископом Никитою Будкою за характер Українського Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні. Натомість пропущено найважливішу причину, яка мала переломове значення в загальній свідомості українського

народу в світі, в тому числі і в Канаді, а саме — Велика Українська Національна Революція, яка пробудила увесь наш народ, в усіх закутках світу до нового життя, до самовиявлення, до самоозначення у різних формах. Хоч потреба мати свою незалежну Українську Православну Церкву відчувалася в Канаді з самих початків українського тут поселення — хоч ця потреба виявлялася в багатьох різних формах (як наприклад серафимівщина), то лише могутня хвиля Національної Революції, яка змела в Україні царську московську владу й створила Українську Народню Республіку, докотилася і в Канаду та дала тодішнім провідникам українського життя той запал, який зреалізувався у конкретних діях відродження Рідної Церкви в Канаді. Ніколи, пишучи про відродження Української Православної Церкви в Канаді, не слід переоцувати того важливого факту, що перші довірочні Збори представників українського громадянства в Саскатуні, на яких винесено рішення про відродження Церкви й де було організоване Українське Греко-Православне Братство, відбулися через *півтора року після проголошення Першого Універсалу Української Центральної Ради в Києві* і через півроку після проголошення *повної Самостійности Української Народньої Республіки*. Бл. п. професор Леонід Білецький в своїй книзі „60-ліття Українських Піонерів в Канаді” так пише про відродження Української Православної Церкви в Канаді:

„Кардинальні політичні зміни в Україні піднесли не тільки церковний рух в Канаді в напрямку організування Української Автокефальної Православної Церкви в Канаді, але й високий національно-патріотичний здвиг у душах українського народу в Канаді та надії державницького відродження України, а з ним і відродження стародавньої самостійної Греко-Православної Церкви. Ці два історичні факти: 1. Природній внутрішній процес і 2. Постанови Української Держави, що вела і до самостійної Української Православної Церкви, спричинилися до того, що влітку 1918 р. за ініціативою Василя Свистуна і Михайла Стечишина постав народний комітет з 30-ти членів, якого метою було знайти вихід серед українців Канади до створення співзвучної церковної організації й на канадійським терені”.⁴

Така оцінка проф. Л. Білецького є не лише правильною, але вона ще вище в очах нащадків підносить діла

основоположників відродження, які не творили чогось з позицій вузько-групових інтересів, але йшли в ногу з пробудженням революцією цілим українським народом. Ось свідчення одного з організаторів Української Греко-Православної Церкви в Канаді і одного з перших членів Саскатунської громади — бл. п Михайла Стечишина: „Наша національна свідомість в 1917, 18 і 19 роках була піднеслася до вершків запалу... Ми тоді жили надією, що з минулої світової війни вирине українська самостійна незалежна держава. Приходили з Європи дуже надійні й потішаючі вісті. Наші люди готові були тут в Канаді свою частину жертви покласти на національний вівтар”.⁵ Саме ця національна свідомість, „*піднесена до вершків запалу*” Великою Національною Революцією в Україні, була головним поштовхом, головною причиною відродження Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Церкви, яка пригорнула до себе і об’єднала в собі не лише розчарованих діями свого Єпископа греко-католиків, але також усіх дітей Соборної України, які опинились в Канаді і в яких на той час уже пробудилась національна свідомість!...

ПРИМІТКИ ДО I-ГО РОЗДІЛУ:

¹ Марунчак, М. „Історія Українців Канади”, т. I, ст. 108.

² Там же, ст. 136.

³ Там же.

⁴ Білецький, Л. „60-ліття Українських Піонерів в Канаді”, ст. 39.

⁵ „Ювілейна Книга Інституту ім. П. Могили в Саскатуні”, ст. 344.

II. ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ГРОМАДИ В САСКАТУНІ

1. "Arise, Oh Saskatoon, Queen of the North!"

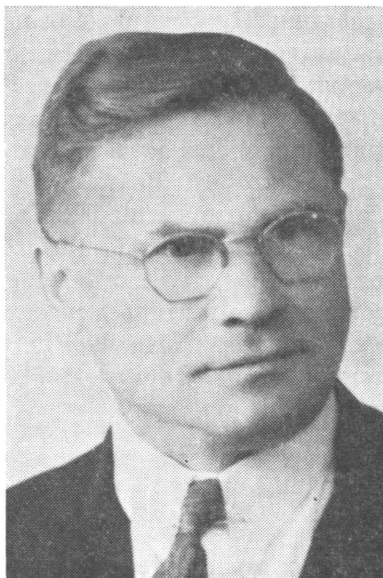
Місто Саскатун — порівнюючи молоде місто. Заснувалося воно не стихійно, як більшість міст, але пляново. Його засновником була „Темперанс Колонізейшон Сосасті”, заснована в східньому Онтаріо для поширення колонізації Північно-Західніх Територій. Ця компанія закупила від уряду Канади 200 тисяч акрів землі в околицях теперішнього Саскатуну і в 1882 році вислала своїх проспекторів для розслідування місцевості. Провідником цієї групи розвідників був Джон Н. Лейк. Від місцевих індіан Дж. Лейк і його співробітники дізналися, що на віддалі багатьох миль вздовж ріки Південного Саскачевану є лише одне місце, яке не лише виділяється своєю природною красою, але є також дуже вигідне для переправи, бо обидва береги ріки є доступними. Це місце по індіанськи називалося Мінетонка. В щоденнику Дж. Лейка записані такі слова про початки Саскатуна:

„О годині 2-й дня отаборилися в околиці Мінетонка — найкращій околиці, яку ми будь-коли бачили”. 20-го серпня 1882 р. один з компаньйонів Лейка приніс йому жменю чорних ягід, які по індіанськи називалися „Міссаскатумін”, що означає „килим квітів”. Ця жменя ягід і вирішила долю околиці Мінетонки — в захопленні чудовою назвою й гарним змістом назви, Лейк вигукнув в захваті: „Вставай, Саскатуне, Володарю Півночі!”¹ Тоді ж таки 1882 р. в Саскатуні виросло перше помешкання, чи вірніше хижина першого переселенця з Мус Джо на ім'я Куш (Kusch).

У 1884 році в Саскатуні постав перевіз (феррі), а наступного року повстання гебридів і битва біля Фиш Крік принесли розголос Саскатунові по всій Канаді, бо це село з 30 особами населення й кількома хижинами стало військовим шпиталем для урядового війська, яке боролася з повстанцями.

„МекФилипс Саскечеван Директорі” за 1888 рік починає в Саскатуні вже такі установи й підприємства: 1 крамниця, 1 школа, 1 методистська церква, 1 лікар, 1 кравець і 1 коваль. Мешканців у Саскатуні вже було 83 особи. У 1889 році в Саскатуні збудовано перший залізничний міст, а у 1890 до міста прийшов перший поїзд. До цього часу мешканці оселялися на крутому східньому березі ріки, в ділянці званій сьогодні Нютаною. Коли ж проведено до міста залізницю й збудовано станцію на західнім березі, де легше було діставати воду для паротягів, місто також поширилося й на західній берег.

МИХАЙЛО СТЕЧИШИН

Року 1892 Саскатун уже був центром торгівлі й останньою точкою, яка єднала схід Канади зі заходом, бо тут покищо кінчалася залізниця.

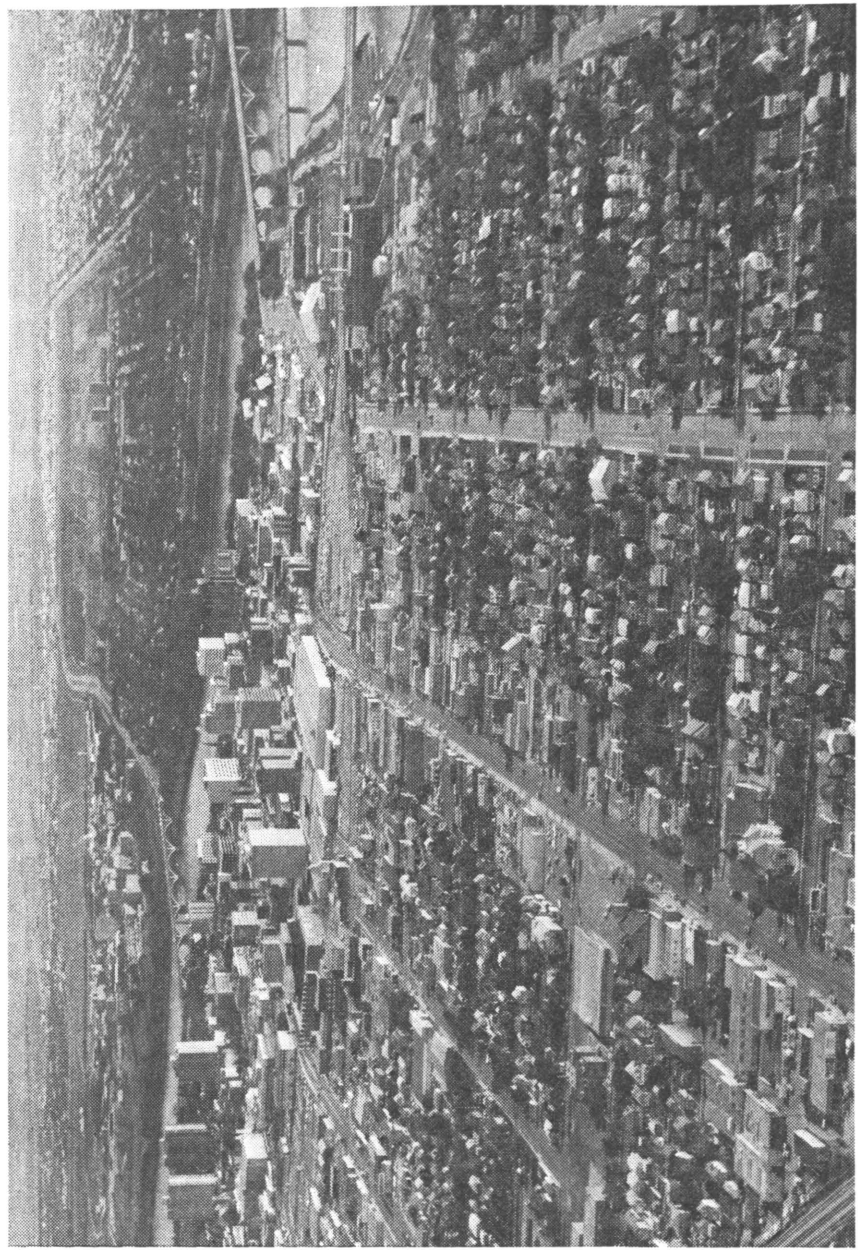
У 1898 році в Саскатуні появилася перша група українських імігрантів. „На кілька днів весною 1898 року в селі Саскатуні появился великий табір українців. Вони були вигружені з потягу помилково. Одичавілі й стужені за своїм рідним краєм, ці імігранти цілими днями співали своїх народніх пісень, а потім плакали”.²

Ця згадка саскатунських істориків про українських імігрантів є суб'єктивна і до того ж не цілком правдива. Про появу цієї групи українських переселенців в м. Саскатуні Юліян Стечишин у своїй новій праці „Начерк Історії Українців в Канаді” (праця ще в рукописі) подає цілком інші відомості. Перша група українських імігрантів у Саскатуні появилася не через помилку, але навмисне справлена з Вінніпеґу іміграційними урядовцями для того, щоб заселити околицю Фиш Крік, хоч ця група направлялася в околиці Едмонтону. Коли поїзд зупинився в Саскатуні, хтось з українців уже настільки знав географію Канади, що зрозумів, прочитавши назву станції, що Саскатун не лежить по дорозі з Реджайни до Едмонтону. Ця вістка викликала велике заворушення й протест серед імігрантів. Біля 75 осіб з них вирушили пішки назад до Реджайни, але були дігнані Кінною Поліцією й повернені до Саскатуну. Ці протести спричинились до того, що частина цієї групи була нарешті направлена в Алберту, а решту вмовлено осісти на землях на схід від м. Ростерн, в околиці Фиш Крік. За цими першими поселенцями незабаром прибували нові групи українських поселенців і таким чином колонія в Фиш Крік, а тим самим в околиці Саскатуну зростала з кожним роком.⁸

Року 1905 Саскачеван став офіційно провінцією. В цей час місто Саскатун уже було настільки велике й поважне, що воно довгий час змагалось з Реджайною за право бути столицею провінції. 2-го липня 1906 року Саскатун офіційно проголошено містом, в якому вже було 4.500 мешканців. Та восени того ж року епідемія тифу скосила життя багатьох саскатунців, в тім числі багатьох провідних громадян міста.

У 1909 році в місті відкрився університет. В першому році вписалося 70 студентів. Особливого розмаху Саскатун набрав в роки великого економічного розвитку від 1910 року до початку Першої Світової Війни.

В цей час в місті було збудовано або заплановано багато церков і шкіл, проведено трамвайну лінію, а також в цей час сильно зросло населення міста. На цей же час припадає й зріст українського населення Саскатуну. Очевидно, що українці напевно були в Саскатуні від самих початків заселення в цих околицях, але тому, що вони ще не були зорганізовані — тяжко віднайти їх сліди. Пер-

ЧУДОВИЙ САСКАТУН. — Українська Греко-Православна Катедрa Пресв. Тройці. На передньому плані — ліворуч від середини

шими поселенцями в Саскатуні були робітники на залізниці, а також студенти й дрібні підприємці.

Серед українських студентів Саскатуну, як відомо, виникла ідея створити українську бурсу, яка згодом стала славним Інститутом ім. Петра Могили. Зі заснуванням Інституту в Саскатуні збираються величаві Всенародні З'їзди майже щороку, тут також відбуваються перші Собори Відродженої Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Від 1918 до 1923 р. в Саскатуні був осідок Консисторії нашої Церкви і Головна Управа Українського Греко-Православного Братства. В Саскатуні, при Інституті ім. Петра Могили була заснована перша Духовна Семінарія нашої Церкви, а також в Саскатуні виховалися цілі когорти українських учителів, апостолів української просвіти і відродження Української Православної Церкви, які роз'їхавшись по всій Канаді стали пропагаторами ідей нашої Церкви, організаторами й керівниками її багатьох громад.

ВАСИЛЬ СВИСТУН

2. Початки Церковного життя.

Православна Церква в Канаді, яка знаходилася під проводом Російської Місії, нараховувала перед 1918 роком

107 громад і 45 священників. Коло 20% цих громад знаходилося в містах, а решта по фармарських околицях. Склад вірних був такий: 65% буковинців, 20% галичан, 10—15% виходців з Великої України і біля 3% справжніх росіян.⁴ З наведених даних видно, що Православна Церква в Канаді фактично складалася з українського народу, хоч її духовенство було чуже українській справі, не скільки своїм походженням, як своїм вихованням і переконанням. Серед духовенства цієї Церкви було лише двох буковинців, а решта галицькі москвофіли й росіяни. Тому, що Церква в Росії була на услугах царської влади, очевидно і її місія в Канаді як складова частина тієї Церкви, була теж на послугах царської Росії.

СТАРИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ В САСКАТУНІ

Маючи перед собою вищеподані числа, не тяжко буде догадатися, що й православна громада в Саскатуні складалася з людей, які походили з різних частин України: більшість була буковинців, менше було з Галичини. З Великої України члени саскатунської громади походили з Київщини, Чернігівщини й Кубані. Офіційно громада називалася „Руська Православна Церква Введення Пресвятої Богородиці”. Точна дата заснування цієї громади невідома, хоч можна припускати, що вона заснува-

лася десь в 1916 році при 634 - 20 Вулиця Захід. Першим її священником був о. Артемій Дудко, а першими відомими членами управи — Захар Безпалий і Володимир Горбатьок. В червні 1917 р. церковний будинок перевезено на 310 Авеню „П” (Південь), пристосовано його до потреб православного обряду і з того часу в цій церкві відбувалися регулярні Богослуження. Від осені 1917 р. громаду обслуговував свящ. Олександр Кизюн, який був одним з 4-х священників Російської Місії на Першому Соборі Української Греко-Православної Церкви в Канаді в 1918 році.

ГАВРИЛО СЛІПЧЕНКО

Відродження УГПЦеркви в Канаді залишило великий вплив на місцеву Саскатунську громаду, тим більше, що головні діячі цього відродження — Василь Свистун, Гаврило Сліпченко, Михайло і Юліян Стечишини — жили й працювали таки в Саскатуні. Діяльність перших трьох — загально відома. Про Гаврила Сліпченка треба згадати докладніше, бо він став першим головою української православної громади в Саскатуні. Походив Г. Сліпченко з м. Києва. Як моряк у російській військовій флотії брав участь в російсько-японській війні, був одним з організаторів протицарського повстання моряків у російській флотії в Порт Артурі і після подавлення цього повстання

чудом врятувавшись від розстрілу — приїхав до Канади. В Канаді відразу включився в організоване українське життя, був одним з основоположників „Українського Голосу”, Інституту ім. Петра Могили та активним учасником відродження Української Православної Церкви в Канаді. Він же був обраний першим головою Української Православної Громади в Саскатуні 1918 року.⁵

Відродження Української Православної Церкви в Канаді спершу було дуже прихильно зустрінуте керівниками Російської Православної Церкви, зокрема Єпископом Олександром. На цього владику Братство покладало ве-

ЮЛІАН СТЕЧИШИН

ликі надії, тому, що Єпископ був родом з України і уважав себе і навіть визнавав прилюдно себе українцем. Тому Братство, щоб не порушувати традиції й канонів Православної Церкви, рішило вдатися під юрисдикцію Єпископа Олександра до часу, коли буде можливість мати свого єпископа.

Цей факт також відіграв велику роль в тому, що Саскатунська Православна Громада порівнюючи скоро і без зайвих клопотів стала фактично громадою українською таки у 1918 році. У жовтні 1918 року в церкві Введення

Превятої Богородиці в Саскатуні брав шлюб головний організатор Братства Василь Свистун з панною Ольгою Буряк. Ця подія свідчить, що вже у жовтні 1918 р. громада була українською, бож знаючи Василя Свистуна як українського патріота й організатора Відродження Рідної Православної Церкви — не можна уявити, щоб він брав шлюб в чужій по духу російській церкві.

28-го грудня 1918 року відбувся в Саскатуні I Собор Відродженої Церкви. На цьому Соборі, крім світських делегатів, були присутніми 4 священики, а між ними й настоятель Саскатунської громади о. О. Кизюн. Ці священики на Соборі урочисто заявили свою готовість служити відродженій Українській Православній Церкві. На Соборі мав бути присутнім також Владика Олександр, але він не прибув через тяжке становище всередині самої російської Церкви, яка після революції опинилася фактично на роздоріжжі і в стані міжусобиці між прихильниками Москви і незалежниками.

Перший Собор Української Православної Церкви в Канаді ствердив факт деякого застою в церковній праці через такі причини:

1. Церковний рух почали миряни і вони могли лише підготувати відповідний ґрунт для праці духовенства.

2. Хоч Владика Олександр віднісся досить прихильно до відродження Української Православної Церкви, однак на Собор не зміг прибути через внутрішні клопоти в Російській Церкві.

3. Довга й виснажуюча війна, а до того ще неврожай тяжко пригнітили населення і справи церковного руху були відсунені до певної міри на другий план.

4. Найголовнішою перешкодою в розвитку церковної справи була страшна епідемія еспанської інфлюенци, яка косила людей та унеможливлювала всякий прояв зорганізованого життя.⁶

Незважаючи на такі великі перешкоди, церковне життя поволі розвивалося, набираючи конкретних організаційних форм та інтенсивності. Перший Собор ствердив бажання багатьох колишніх греко-католицьких чи російських парафій приєднатися до Української Церкви. На жаль, не було духовенства. Чотири присутніх священики, хоч і дали свою урочисту обіцянку віддати себе служінню Рідній Церкві, але свого слова не дотримали — не мали

досить в собі відваги порвати зв'язки з московськими провідниками.

Єпископ Олександр також, притиснений сильною московською опозицією, виявив брак рішучості й послідовності в своїх словах і ділах. Незабаром після Першого Собору Української Православної Церкви він видав до своїх парафіян в Канаді пастирського листа, в якому не лише відмовився від своєї попередньої угоди з Братством, але ще й зганьбив український православний рух і український народ взагалі. Цей лист вніс в ряди відродженої Української Православної Церкви тимчасове замішання. Це замішання було помітно і в Саскатунській громаді. Під впливом пастирського листа Єпископа Олександра його прихильники в Саскатунській громаді на окремому зібранні ухвалюють таку постанову:

„Ми, парафіяни Св. Введення Русской Православної Церкви в Саскатуні, походящий із Росії, Буковини і Галиції протестуєм. Ми громко, громко заявляєм: руки проч от нашей місії. Ми не українці, а руськії”.
(Мова оригіналу).⁷

На щастя, це був голос невеличкої горстки московфільських могіканів, підбурених очевидно о. Кизюном, який після цього став у ряди найзапекліших московфілів у Канаді.

Треба мати на увазі, що в цей рік, 1919, в Україні велася боротьба на життя й на смерть між українською армією і армією білих росіян. Відлуння тієї боротьби відбивалося аж тут, на американських і канадійських просторах. Очевидно, що вища московська ієрархія стояла беззастережно по стороні білої Росії і допомагала їй всіма силами поборювати український визвольний рух, як в Україні, так і в широкому світі.

Протест саскатунських московфілів жодних реальних наслідків для них не приніс — і вони скоро розсипалися, а українська православна громада міцніла і розгортала свою діяльність.

Серед перших відомих членів громади крім Г. Сліпченка, В. Свистуна, Мих. Стечишина і Юліяна Стечишина, знаходимо ще й таких членів: Пилип Салдат, С. Пернаровський, Федь Ведмедик, Мирон Нагірний, Іван Грещук, Йосип Цькуй, Чимборик, М. Великочий, О. Ластів-

ка, Семен Куриш. Перші три незабаром залишили Саскатун, а решта відомих нам членів провадили по своїх силах громадське життя через довгі роки. Всі вище згадані були свого часу членами управи громади, виконуючи ті чи інші обов'язки. На жаль, перша книга протоколів не збереглася і тяжко встановити хто саме і яку позицію в управі займав. Відомо, що в двадцятих роках головами громади були: Пилип Салдат, Ю. Стечишин, Іван Грещук та Мирон Нагірний. Секретарем довгий час був Йосип Цькуй. Скарбником — Михайло Великочий. Дружини перших членів громади створили при громаді Сестрицтво, яке опікувалося Божим Храмом. Першим дяком у громаді був Василь Свистун, а з його виїздом цей обов'язок провадив через довгі роки Юліян Стечишин, провадячи також ним зорганізований церковний хор, який переважно складався з вихованців Інституту Петра Могили, а пізніше із місцевих членів. Також довгий час був дяком М. Нагірний.

3. Співпраця з Інститутом

Восени 1919 року Українське Православне Братство запросило до Саскатуна зі США о. д-ра Лазара Германа, який хоч був по національності румун, однак був щирим прихильником українців ще на Буковині, а також і в Канаді. В його особі наша Церква знайшла справді відданого духовного провідника, який вложив неоцінений вклад у фундамент, на якому Церква зросла пізніше.

Коли брати справу догматично, то з моментом як Єпископ Олександр зрікся своєї угоди з Українським Православним Братством — Української Православної Церкви не існувало. Існувало Братство, кілька громад, кілька священиків, але без єпископа. Першим ділом, яким о. д-р Лазар Герман допоміг Братству — була його порада вдатися до сирійського Митрополита Германоса про тимчасову духовну опіку. Братство це зробило, а Митрополит Германос — другий щирий приятель українського церковного руху — по християнськи віднісся до Братства, взявши рух Відродження під свою духовну опіку. Таким чином Українська Православна Церква стала Церквою в повному значенні.

Далі при активній участі о. Германа Братство відкриває при Інституті Петра Могили Першу Духовну Семіна-

рію для підготовки кандидатів на священників. Сам о. Герман викладав в Семінарії усі богословські предмети і був ректором семінарії. Предмети українознавства викладали Василь Свистун і Юліян Стечишин, а церковного співу учив о. П. Дмитрик. Учнями цієї семінарії були С. Савчук, Д. Стратійчук і П. Самець, які весною 1920 року стали священниками Української Православної Церкви в Канаді — вихованими її засобами і висвячені її Ієрархом — Митрополитом Германосом. Восени того ж року був висвячений о. Степан Гребенюк.

Саскатунська громада в цей час тісно співпрацювала з Інститутом, особливо з Духовною Семінарією, якої ректор одночасно був і настоятелем громади. Так у звіті про Другий Собор Церкви, який відбувся в Саскатуні 11-го грудня 1919 року, читаємо таку замітку, яка характеризує співпрацю семінарії з громадою:

„Собор почався Службою Божою в місцевій православної церкві, яку відправили о. д-р Л. Герман і о. П. Дмитрик (обслуговував громаду у Мічем), а співали учні Духовної Семінарії. Після Служби Божої відправлено Панахиду по упавших на війні українських героях і упавших воїнах за самостійність України. Дуже велику несподіванку зробили буковинські члени громади, які прибрали Тетрапод деревцем, хлібом, вином і пшеницею”.

ПРИМІТКИ ДО II-ГО РОЗДІЛУ:

- ¹ Peel, B. & Knowles, E.: *The Saskatoon Story*, p. 9
- ² Там же, ст. 34.
- ³ Also see: Kaye, V.: *Early Ukrainian Settlements in Canada*, pp. 301—305.
- ⁴ „Український Голос”, ч. 44, 1919 р.
- ⁵ Там же, ч. I, 1948 р.
- ⁶ Там же, ч. 8, 1919 р.
- ⁸ Там же, ч. 8, 1919 р.
- ⁷ Там же, ч. 44, 1919 р.

III. ПЕРШІ КРОКИ

1. 3 вірою в свою справу

У червні 1920 р. Українське Православне Братство, за порадою о. д-ра Л. Германа, спроварило з Буковини на становище Адміністратора Церкви о. д-ра Миколу Копачука. Новий адміністратор мешкав в Інституті ім. Петра Могили, проводив адміністрацією Церкви і одночасно був настоятелем Саскатунської громади. За час його діяльності особливо багато православних буковинців приєдналося до нашої Церкви. Це ж саме треба сказати й про Саскатунську громаду, серед якої було поважне число виходців з Буковини. На жаль, о. М. Копачук довго не затримався в Саскатуні і скоро виїхав до С. Ш. А.

При кінці 1920 року відбувся III-ий Собор УГПЦ, який з кількох причин не був подібним до двох попередніх. Треба пам'ятати, що наприкінці 1920 р. українське громадянство було дуже пригнічене двома великими подіями: найперше — катастрофою Українських Визвольних Змагань в Україні, а друге — тяжким матеріальним становищем в Канаді, яке створилося відразу після I-ої Світової війни.

Цей III-ий Собор також відбувався в трьох місцях, з чого в Саскатуні відбувався 18-го листопада. Незважаючи на менше число учасників Собору, на ньому було стверджено, що Церква зростає невпинно, хоч великою перешкодою на шляху цього зросту є брак священичих сил. Відчувалася також гостра потреба мати свій церковний пресовий орган, але тому, що фонди, якими розпоряджалася в той час Церква, були аж занадто скромні, то й орган Церкви „Православний Вістник” появився аж в 1924 році.

З огляду на становище, в якому опинилася Україна і на посилення московської комуністичної пропаганди в Канаді, в той час серед наших поселенців творяться комуністичні організації, які повели свої запеклі атаки на український православний і самостійницький рух. До всіх

попередніх ворожих атак — долучується ще одна сила і її треба було перемогти.

Ті тяжкі часи, безпосередньо після закінчення I-ої Світової війни і поразки Українських Визвольних Змагань, для українського православного й самостійницького руху в Канаді, не можна порівняти з нічим. Про них можна лише сказати словами Великого Франка:

У кожного із нас не раз душа боліла,
І сльози тиснулись, і груди жаль стискав,
Та сльози, ні жаль, ні біль пекучий тіла,
Ані прокляття нас не відтягли від діла
І молота із рук ніхто не випускав!..

Так! Тільки завдяки надлюдській витривалості провідників і загалу, який стояв за відродженням рідної Церкви, за збереженням тих здобутих матеріяльних і духов-

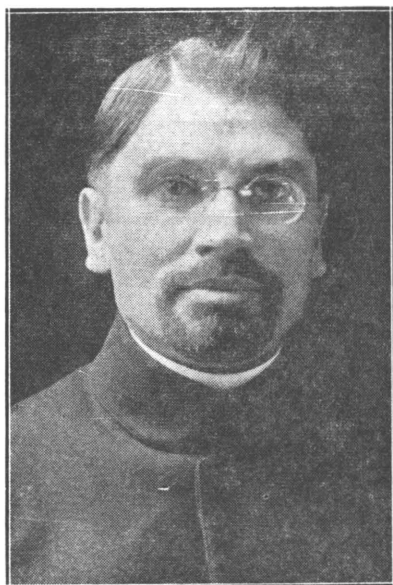
МИТРОПОЛИТ
Г Е Р М А Н О С

них вартостей, які вже були в українських руках, справа, як церковна так і загально-громадська, не припинялася ні на мить, але ще з більшим розмахом продовжала розвиватися.

Це були часи жертвенности й посвяти, якої не знали українці до того часу. Україна перебувала в страшній матеріяльній і моральній руїні і через своїх провідників раз-у-раз зверталася до українців Канади за допомогою. Цю

допомогу треба конечно було дати і українці Канади, головно ті, що гуртувалися навколо Української Православної Церкви й Інституту П. Могили, були одночасно ініціаторами збірок на потреби української визвольної справи. Збиралися фонди на Українську Делегацію на Мирову Конференцію в Парижі, збиралися фонди на Український Червоний Хрест, який допомагав військовополоненим, інвалідам війни і особливо зруйнованим війною українським селянам. Одночасно збиралися окремі фонди на сиріт, на провадження Рідних Шкіл в Україні і т. д. І це відбувалося в той час, коли справа боргів на Інститут й в ін-

о. д-р МИКОЛА КОПАЧУК

ших наших установах у Канаді також вимагала негайної матеріальної допомоги, щоб ці інституції втримати при житті. Ці великі діла канадійських українців повинні бути записані золотими літерами в історії боротьби українського народу за свою незалежність. Зокрема це признання належить православним українцям міста Саскатуну, провідникам і вихованцям Інституту Петра Могили.

З початком 1921 року о. С. В Савчук, який від часу своєї висвяти у березні 1920 р. провадив місійну працю в

Канорі, Саск. і околицях, був призначений настоятелем на Саскатун і околиці, одночасно побираючи науку в учительській семінарії („Нормал Скул”). З відомостей, які він нам подав, довідуємося, що його перше Богослуження в Саскатунській громаді відбулося останньої неділі у січні 1921 р. З того часу до кінця 1923 р. Саскатунську громаду обслуговував о. С. В Савчук, допомагаючи розвитку, як церковного так і громадського життя в Саскатуні й околицях.

СТАРА САСКАТУНЬСКА ЦЕРКВА

Весною 1921 р. на ректора Інституту Петра Могили було призначено молодого абсолювента Саскачеванського університету п. Юліана Стечишина, а на управителя господарством Інституту п. А. Вавринюка. Під енергійним проводом нового ректора, який одночасно був і секретарем Українського Греко-Православного Братства та членом Саскатунської громади, широко розгортається всестороння діяльність, як в самому Інституті, так і в громаді та Народньому Домі. Не було жодної ділянки церковного й громадського життя, в якій студенти зі своїм ректором не брали б участі. У Народньому Домі відбуваються відчити на різні теми, йде праця драматичного гуртка, проводяться проби співу та різні дискусійні вечори.

2. В Українській Церкві — українська мова!

Одним із важливих завдань Української Православної Церкви було завдання запровадити рідну українську мову у Богослуження, щоб вони були зрозумілі вірним і приводили їх ближче до пізнання глибин Христової науки. І ось серед цієї кипучої напруженої праці п. Юліян Стечишин бере на себе великий обов'язок увести живу українську мову у Св. Літургію.

В той час міністер віроісповідань проф. Іван Огієнко, теперішній Блаженніший Владика Митрополит Іларіон,

о. С. В. САВЧУК

який тоді проживав у Польщі, переклав текст Св. Літургії Івана Золотоустого на живу українську мову. Отримавши від свого брата Мирослава адресу проф. Огієнка, Юліян Стечишин списується з професором, замовляє в нього кілька примірників перекладеної Служби Божої і, отримавши це, впродовж чотирьох місяців працює над приспособленням перекладеної Служби Божої до церковного напіву, одночасно навчаючи студентський хор. Коли вже хор був належно підготований, тоді 18-го червня 1922 року, в неділю, відправляється в Саскатунській церкві перше Богослуження живою українською мовою. Ця подія мала епохальне значення для дальшого розвитку всієї нашої

Церкви, як в Канаді, так і в С. Ш. А. Про цю подію читаємо в „Українському Голосі” таке:

„Коли на українських землях в Європі вже давно почали відправляти живою українською мовою, то в Канаді, а може й на американській землі взагалі, це перший випадок, що Службу Божу відправлено живою українською мовою.

Першим з священників, що в Канаді живою народньою мовою Службу Божу відправив, був український православний священник, а саме о. С. В. Савчук. Саскатунські українці були першими, що мали нагоду почути Службу Божу в своїй рідній мові, а саме в неділю, 18-го червня 1922 року.

День був гарний, отже крім місцевих, були і поза-місцеві люди, як з Мічам та Ст. Джулієн. Ректор Інституту наперед приготував студентів до співу, а що і день був гарний, отже одушевлення було велике. Крім того священник Савчук виголосив гарну і влучну промову про традицію і завдання Української Православної Церкви, що збільшило повагу цього торжества. Службу Божу в в Саскатуні відслужив о. С. В. Савчук з перекладу ректора Кам'янецького Університету проф. І. Огієнка... Можна лише додати для тих, що не бачили цього перекладу, що мова перекладу незвичайно гарна і задержано в ній церковний склад вислову”.¹ Цей допис був написаний Іваном Данильчуком.

Таким чином Саскатун, завдяки невтомній праці і пошані Юліяна Стечишина і тодішніх вихованців Інституту, став першим на твердий ґрунт вживання рідної мови в Рідній Церкві в Канаді. Дуже скоро вістка про цю подію рознеслася по всіх громадах УГПЦК і до ректора посилалися сотні листів з проханням допомогти в їх громадах запровадити живу українську мову в Богослуженнях. У відповідь на ці прохання ректор часто-густо відривав себе і від родинних обов'язків і від спочинку, щоб допомогти громаді і якнайбільше поширити в Церкві рідну українську мову.

3. На громадській ниві

До замітніших подій з життя української православної громади в Саскатуні на початках 20 років треба зара-

хувати такі події, як перебрання Українського Народнього Дому в руки православних членів: спочатку було зведено боротьбу з католиками й протестантами, а пізніше було позбавлено членства в цій народній українській установі також і комуністів. Так в „Українському Голосі” читаємо вістку з Саскатуну про те, що комуністи хотіли перебрати в свої руки Український Народній Дім. Але завдяки енергійним заходам українських патріотів під проводом Г. Сліпченка, Ю. Стечишина і А. Вавринюка, ці заміри комуністів були зведені нанівець і в той же день на загальних Зборах Народнього Дому на підставі резолюції, внесеної Юліяном Стечишином і п. Лучицьким, всі прихильники Москви були позбавлені членства в Народньому Домі. Серед активних членів управи Народнього Дому в тому році зустрічаємо такі імена: Іван Грещук, Іван Рибчук, Ф. Леськів, Петро Сукнацький, Ф. Ведмедик, Пилип Салдат, Ю. Стечишин, Ф. Соловій, Тома Андерсон, Степан Пернаровський, С. Юсипчук.²

Це лише імена тих членів, які були в управі чи контрольній Комісії Народнього Дому. Більшість з них були одночасно і членами української православної громади.

Друга подія, яка сталася в тому ж 1922 році — це велика українська протестаційна маніфестація проти загартання поляками Галичини, а румунами Буковини і взагалі проти окупації України. Цю маніфестацію влаштовано також завдяки наполегливій праці ректора й вихованців Інституту при активній підтримці української православної громади та всього свідомого українського громадянства Саскатуну. Ця демонстрація відбулася 22-го квітня і була найбільшою українською демонстрацією, яку Саскатун будь-коли бачив. „Як бракувало чого, щоб вона дійсно стала загальним здвигом українців у Саскатуні, то що місцевий греко-католицький парох віднісся холодно до цієї справи і відмовився від будь-яких переговорів. Все ж загал греко-католиків головно під проводом Н. Конавальчука, взяв гідну участь і зробив все можливе, щоб демонстрація вдалася”.³

4. Церква — власністю громади

Хоч управа української православної громади знаходилася в українських руках і при церкві провадилася ук-

раїнська праця, а громаду обслуговували українські священники, то самий церковний будинок з усім його майном і зі землею, на якій цей будинок стояв, не був власністю української громади, бо був записаний на Єпископа Олександра, який керував російською місією в Канаді. Тому, що доступу російським священникам до церкви в Саскатуні не було, отже не було й ніякого прибутку для Єпископа Олександра і зчасом на церковній площі наросла поважна сума податку. Після кількакратного упімнення про заплату цього податку, місто проголосило продаж цер-

ІВАН ГРЕЩУК

ковної площі за податок, очевидно з церквою разом. Цим скористалося Церковне Братство, щоб остаточно розв'язатися з Єпископом Олександром і тодішній секретар Братства Ю. Стечишин, своїм власним коштом, сплатив увесь податок і таким чином православна громада Введення Пресвятої Богородиці в Саскатуні з цього часу стала українською не лише фактично, але також і формально. Цей важливий крок, щоправда, був зроблений Юліяном Стечишином на власну руку, без рішення загальних зборів громади. Причина для цього була в тому, що все ж таки громаду організувала російська місія, довгий час її об-

слуговували священники тієї місії і між самими членами напевно в той час ще були прихильники Сп. Олександра, чи вірніше противники УГПЦ в Канаді. Пізніше громада одобрила цей захід Ю. Стечишина, висловивши йому належну подяку і звернула кошти, які він видав на церкву в сумі \$600.00.⁴

На цьому властиво й закінчується перший організаційний, період життя української греко-православної громади в Саскатуні. Очевидно цей опис її заснування й початкового розвитку далеко не повний, головню в ньому бракує імен багатьох членів і членкинь, які великою по-

ПИЛИП САЛДАТ

святою своєї праці, майна і часу утримували й розбудовували громаду в цьому місті, яке було в той час осередком відродження українського народнього і церковного життя в Канаді. Саме Саскатунська Православна Громада разом з Інститутом Петра Могили виховала сотні молодих ентузіастів відродження Рідної Церкви в Канаді, які разом з національним вихованням в Інституті отримували і християнське православне виховання в церкві, якої настоятелями були щирі віддані пастирі і які одночасно були духовними настоятелями в Інституті. Сотні україн-

ської молоді, які перейшли через Інститут і які в місцевій Саскатунській громаді полюбили красу православного обряду, пізнали православне віронавчання, зрозуміли й за своїли принципи соборноправного устрою нашої Церкви в Канаді, а найголовніше — збагнули значення живої народної мови в Церкві — стали пізніше невтомними пропагаторами і будівничими наших громад. Ще й сьогодні, півстоліття від часу заснування Церкви, коли знаходимо в будь-якій громаді нашої Церкви чудовий храм, належне співжиття між управою і настоятелем, церковний хор, належно поставлені школи й жіночі та молодечі організації — ми ніколи не помилились, що хтось є в цій громаді, хто виховувався в Інституті, хто пройшов школу церковно-релігійного життя у Саскатуні, в бурхливих 20-тих роках.

ПРИМІТКИ ДО III-го РОЗДІЛУ:

¹ „Український Голос”, ч. 27, 1922 р.

² Там же, ч. 3, 1922 р.

³ „Ювілейна Книга Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні”, ст. 128.

⁴ Інформації Юліана Стечишина.

IV. НА ВЛАСНОМУ ҐРУНТІ

1. Церква — основа нашого життя

„Народня мудрість завважила, що коли чоловікові біда найбільша, тоді поміч Бога найближча. Українська історія має багато таких випадків, коли положення народу виглядало на безвихідне, однак ж тоді якраз показувалося для нього спасення і то з такого боку, з якого такого спасення ніхто не очікував...

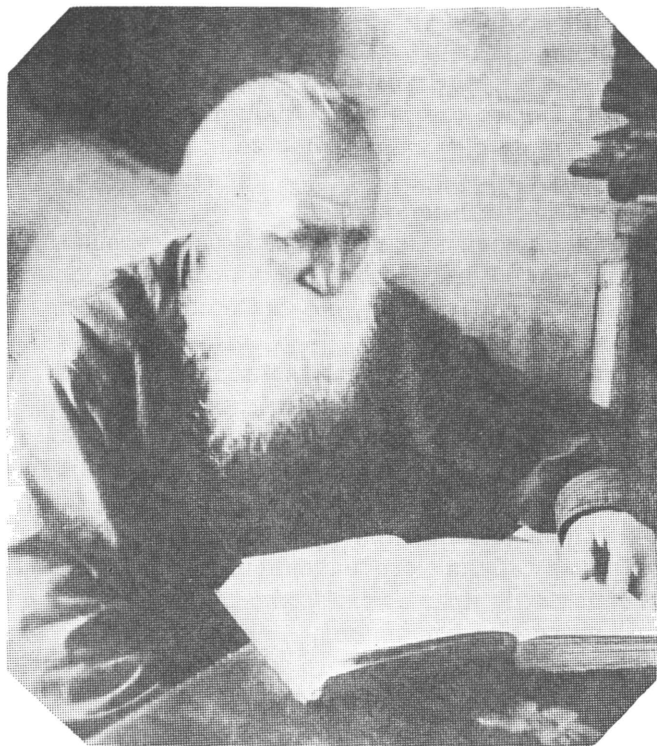
Застановляючись над українською історією, добачаємо в ній руку Бога, Бог призначив щось великого для українського народу і тому не дає йому загинути, піклується ним, загартовує його.

До такого погляду заставляє нас сам факт дивного і як в ніякого іншого народу сплетення православної віри і української народності. Не в однім, але в багатьох випадках, коли український народ переживав найтяжчі хвили, православна віра рятувала його від загибелі. Через тисячу років православна віра була джерелом сили українського народу, була його найсильнішою опорою. Люди, що відпадали від православної віри, відпадали і від української народності і навпаки...

І тому не без спеціального містичного значення є те, що якраз в хвилю останнього упадку української держави, в хвилю великої і гіркої невдачі українського народу, відживає його рідна, самостійна українська Церква, Церква знищена колись російським царатом з допомогою турецького уряду.

Коли український народ втратив свою державу в 1919 році, коли з його величних мрій осталися лише сумні руїни, в часах лютого переслідування жорстокого московського наїзника, серце українського народу звертається до Бога, як останнього прибіжища і не заводиться в тім. На руїні, на згарипсах зродилася нова сила українського народу — його воскресла Церква. Придушена під одним видом, енергія народу знайшла свій вислів під іншим видом. Зневірений в своїх надіях на світських провідників,

український народ знаходить церковних провідників в особах Митрополита Липківського, Архієпископа Теодоровича й інших, і вони підносять духа народу, здержують його від зневіри, піддержують його надії на остаточний тріумф правди і справедливості. Церква ще раз стала в історії України дошкою рятунку для українського народу...”¹

Мученик за Церкву Христову
Бл. п. Владика **ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ**,
Митрополит Київський і Всієї України

Ці справедливі полум'яні слова ідеолога українського самостійницького руху українців в Канаді, редактора часопису „Український Голос” — бл. п. Мирослава Стечишина, якнайяскравіше характеризують становище українського народу в Україні і по всьому світі розсіяного після поразки Визвольних змагань. Особливо ці слова відносяться до українців у Канаді. Роки 1923 і 1924 були переломовими роками в житті українців Канади, роками

в яких свідоміша частина українського населення зробила переоцінку вартостей і знайшла правильний шлях свого дальшого розвитку.

В цих роках українці Канади усвідомили, що Україна, опинившись в неволі, роздєрта й розкраяна ворогами, не може дати своїм дітям за океаном належної допомоги в їхньому національно-культурному житті, але навпаки — поневолений народ в Україні дивиться на своїх братів за океаном з великою надією, що заокеанські брати заступлять його інтереси перед широким світом, затримають від заглади українські духовні скарби і по своїй можливості дадуть матеріальну допомогу народові в Україні.

САВЕЛЯ СТЕЧИШИН

А тому, що „слабий слабому не зможе дати належної допомоги”, як влучно висловився В. Свистун в одній зі своїх промов до питомців Інституту П. Могили, українці Канади, а в першу чергу основоположники й будівничі Української Православної Церкви прикладають всіх зусиль, щоб найпевніше зміцнити своє становище в Канаді, збагатити себе духовно, морально й матеріально, щоб в слушний час дати і народові в Україні кращу допомогу.

Для цього в першу чергу треба було скріпити й розвинути відроджену Рідну Церкву.

В перших лавах цього нового руху стоїть Інститут ім. П. Могили та Українська Православна Громада в Саскатуні.

2. Організація Жіночого Товариства в Саскатуні

23-го вересня 1923 р. за ініціативою Савелі Стечишин і Тетяни Кройтор у Саскатуні при Народнім Домі засновується Українське Жіноче Товариство ім. Ольги Кобилянської. До першої управи цього Товариства входили:

КАТЕРИНА ЧИМБОРИК

Савеля Стечишин — голова, Анна Бачинська — заступниця, Тетяна Кройтор — секретарка, Анастасія Грещук — заст. секретарки і Палагея Ведмедик — касієрка. Більшість членства цього товариства належало до Саскатунської Української Православної Громади. При громаді ж було Сестрицтво, якого довголітньою головою була Катерина Чимборик, а також головами сестрицтва були Софія Грещук і Пресецька.²

За прикладом Саскатунського Жіночого Товариства почали зорганізовуватися такі ж товариства при інших ук-

раїнських громадах і вже з цих товариств у 1926 році створився великий і славний Союз Українок Канади, який впродовж минулого й тепер вкладав і вкладає величезну працю в розбудову нашої Св. Церкви. Жіноче Товариство ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні стало таким чином першим відділом Союзу Українок Канади. У 1937 році цей відділ об'єднався зі Сестрицтвом при церкві. В час об'єднання головою відділу Союзу Українок була Галя Гнатишин, а головою Сестрицтва при церкві — Меланія Буряник. З об'єднанням цих двох жіночих організацій праця саскатунського жіноцтва надзвичайно зросла і поширилася.^{2а}

3. Нові пастирські сили в Церкві і в Саскатуні

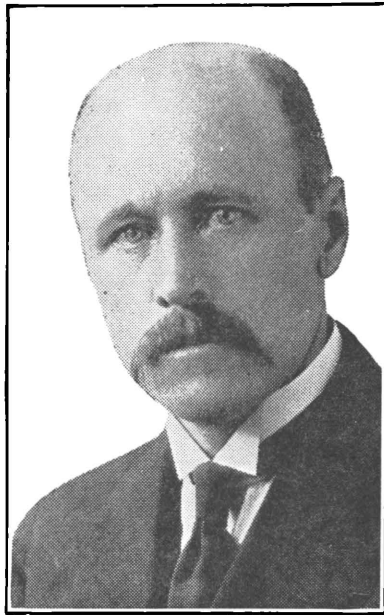
Другим важливим проявом у скріпленні позицій Української Православної Церкви в Канаді був факт висвяти в священничий сан бл. п. протоєрея Василя Кудрика,

прот. КОРНИЛІЙ КИРСТЮК

довголітнього редактора „Українського Голосу”, невтомного пропагатора орієнтації українців на власні сили, як також невтомного пропагатора відродження Української

Православної Церкви. Бл. п. прот. Василь Кудрик, хоч в приватному житті був людиною надзвичайно скромною і невибагливою, в громадському житті був справжнім Мойсеєм українців Канади, який писаним і усним словом провадив свій народ до „землі обітованої”. Незабаром після висвяти він був призначений духовним настоятелем Інституту П. Могили і разом з тим настоятелем Саскатунської православної громади. Колосальні знання історії Української Церкви, а зокрема історії унії і її наслідків, глибоке богословське знання і знання церковного православного обряду й співу разом з невичерпною енергією та працьовитістю, дуже піднесли релігійне виховання питомців Інституту й значення Саскатунської громади.

прот. ВАСИЛЬ КУДРИК

При кінці 1924 року до Саскатуну з околиці Шіго перенісся о. Корнилій Кирстюк, який багато потрудився спеціально в ділянці культурно-освітньої праці в Інституті і в Саскатунській громаді. Як добрий знавець церковної музики і взагалі диригентської справи, о. Корнилій створив при Народньому Домі гарний хор, з яким успішно виступав, як перед українською, так і перед чужинецькою

публікою. Він же в співпраці з Ю. Стечишиним видав перші для нашої Церкви дяківські ноти й інші церковні напівки для Богослужень.

Як і раніше, постійним помічником саскатунських оо. настоятелів був ректор Інституту зі своїми питомцями. Він часто виїздив як дяк на околиці з Богослуженнями і разом з тим спільно з священиками провадили місійну працю для Церкви.

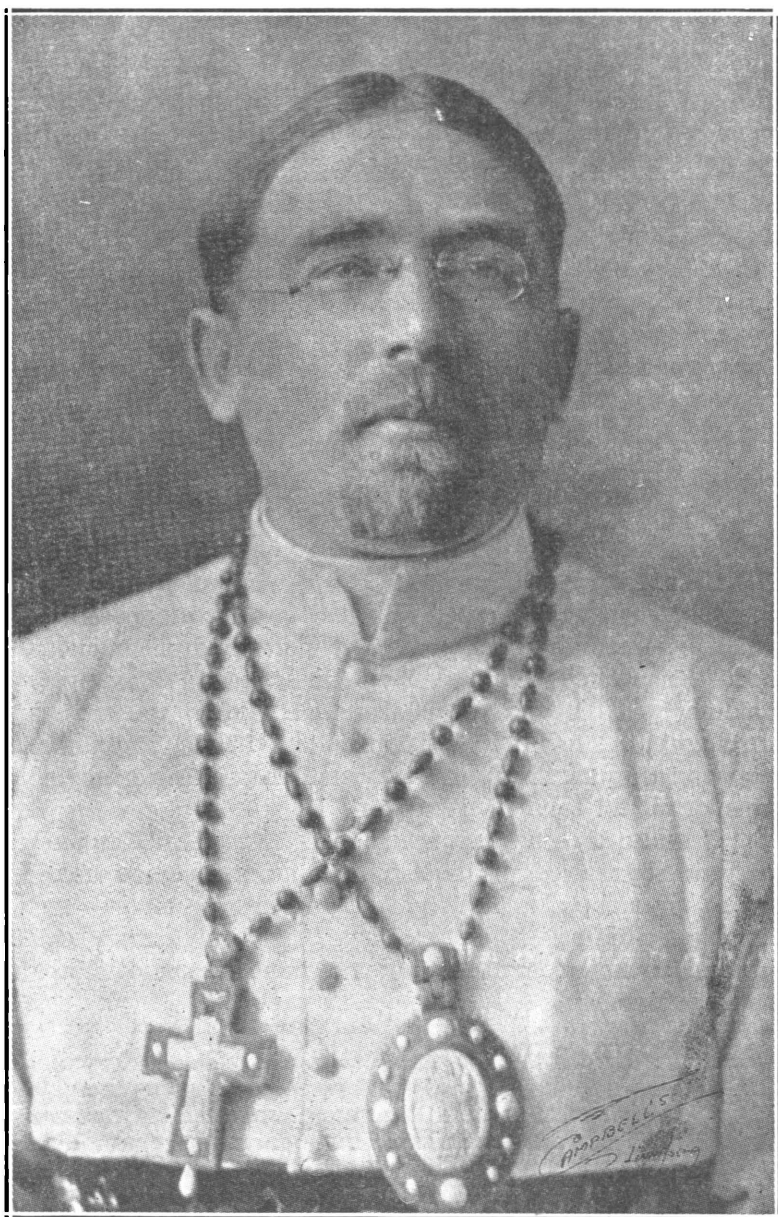
Так, наприклад, 1924 року була привернена до УГПЦК заходами о. В. Кудрика й Ю. Стечишина громада Св. Михайла в Кендо, Саск. Ця околиця славилася до того часу як гніздо москвофільства й протестантизму. Це лише один з багатьох прикладів спільної праці на церковній ниві духовного настоятеля й ректора Інституту, як також один з багатьох прикладів допомоги, яку давала Саскатунська громада доволішнім громадам.

4. Перший Український Владика в Канаді

Але найбільшою подією, яка скріпила становище УГПЦ в Канаді й надала Церкві ще ширшого розмаху в її діяльності, була подія прибуття на американський континент першого українського православного Єпископа в особі Владика Іоана Теодоровича. Владика Іоан був висланий до США з благословення Владика Василя Липківського — Митрополита Київського і Всєї України, основоположника відродженої Української Автокефальної Православної Церкви в Україні.

З яким нетерпінням православні українці Канади чекали прибуття свого рідного Владика, які великі надії на нього покладали та з якою радістю вітали його — нехай посвідчать нам слова бл. п. Мирослава Стечишина, якими кінчалася передовиця в вищенаведеному числі „Українського Голосу”:

„Один з найбільших діячів нового руху українського народнього відродження, Архiepіскоп Іоан Теодорович, бувший Владика Винниці і Поділля, а тепер голова Української Православної Церкви в Америці, гостить в цю хвилю серед нас в Канаді, приїхавши на Собор Української Православної Церкви, щоб передати їй привіт від братів з Великої України, згуртованих в Українську Автокефальну Церкву. Та поки

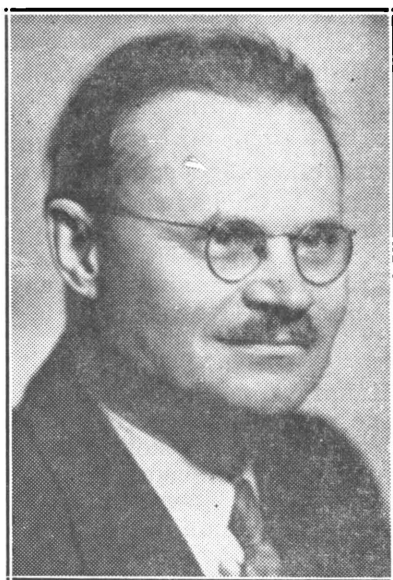

ВПРЕОСВЯЩЕНІШИЙ ВЛАДИКА ІОАН

він зложить привіт, український народ в Канаді складає Йому через нас привіт від себе, щирий привіт на вільній канадській землі і заяву найвищої почеси, як для одного з найліпших синів Великої України, і як одного з найвищих достойників українського народу, достойників видвигнених не нашими ворогами і гнобителями, тільки самим українським народом. Витай нам Шановний, Достойний і Дорогий Гостю і псклін Тобі від канадійських українців! З Тобою є серця всіх щирх українців у Канаді, а передовсім тої поважної частини, що стоїть по стороні Української Церкви".³

Четвертий Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді, який відбувся 16—17 липня 1924 року

МИРОСЛАВ СТЕЧИШИН

в м. Йорктоні, однодушно вибирає Преосвященнішого Владика Іоана своїм правлячим Єпископом. Таким чином Владика Іоан, обнявши духовну опіку над Українською Православною Церквою в Канаді, не перестаючи бути одночасно правлячим Єпископом Української Православної Церкви в США, об'єднав під своїм омофором ці дві Церкви-сестри. Зимовою порою Владика перебував у Америці, а на літній час приїздив до Канади, де й відбував свої Архи-

єрейські візитації по громадах. Ці візитації, які почалися таки відразу після IV Собору, були одним безконечним тріумфом для Церкви і для самого Владики. Самозрозуміло, що з вибором Владики Іоана скінчилася духовна опіка над УГПЦК Митрополита Германоса, якому Провід УГПЦК склав сердечну подяку від імені всіх вірних Церкви.

5. Перша Архиєрейська Візитація в Саскатуні

Українське походження Владики Іоана, його глибокий патріотизм, який був заманіфестований ще в Україні в часі Визвольних Змагань, коли Іоан Теодорович був військовим капеляном при Українській Армії, глибока богословська освіта, Богом даний дар палкого проповідника — всі ці прикмети Владики Іоана цілковито оправдали надії канадійських українців. На кожную його Архиєрейську Службу Божу сходилися сотні людей, як православних так і іншовірних, як з місцевих так і з дальших околиць. Для прикладу наведемо скорочено допис про першу Візитацію Владики Іоана в Саскатунській православній церкві:

„День 3-го жовтня залишиться надовго в пам'яті українців Саскатуну. Цього дня Українська Православна Громада вітала свого Владику, який щойно кілька місяців як приїхав з України до США, а звідти загостив у Канаду. Брак часу в Архiepіскопа Іоана причинився до того, що візитація його відбулася вечером, а не вдень. Вечір 3-го жовтня наближався. Кожний був цікавий побачити свого рідного, не наймленого Владику, почути що він говоритиме та скріпити себе на душі. Вечір надійшов. Народу, помимо непогоди було багато і в короткому часі церква заповнилась побереги. Архiepіскопа Іоана ще небуло. Всі чекали зі щирим бажанням побачити його.

Час надійшов. Тутешній парох о. В. Кудрик разом з о. Мельничуком вийшли з Вівтаря, розказали взяти хоругви і вийшли разом з народом перед церкву, щоб тут з хлібом і сіллю привітати дорогого Гостя.

Архiepіскоп Іоан був уже вдорозі і за яких десять хвилин під'їхав автом перед церкву. Очі всіх людей були звернені в сторону авта. Внутрішнє бажання побачити Владику — стало дійсністю. Вийшовши з авта Владика при дверях церкви прийняв привіт разом з хлібом і сіллю від старшого брата п. Полатайчука, а потім привіт від о. В. Кудрика.

Посеред народу настала велика тиша, бо кожен хотів почути про все, що говорить. Архiepіскоп подякував за привіт і побажання і від себе передав палкий привіт від братів і сестер з Великої України. Серце кожного заворушилось. Душевний настрій був великий і вже тепер серед народу було чути: „Він наш, дійсний українець. Він не з Риму!”

Владика, священники, а за ними й народ увійшли в церкву. Вечірня відправа почалася короткою промовою Владика, в котрій він ще раз подякував за щирі привітання та попросив Всевишнього вислухати молитву народу і подати йому душевне скріплення.

Вечірня почалася. Хор під управою п. Юліана Стечишина, ректора Інституту ім. Петра Могили, співав мелодійно. Увесь народ уважно слухав Вечірню Відправу, особливо тому, що це перший раз в Саскатуні Вечірня відправлялася в живій українській мові. По обличчях кожного можна було бачити велике задоволення. Бо чому ж би й ні? Чути відправу в своїй рідній мові, розуміти все, що співається, а разом з тим бути душевно одним тілом — це хіба ж не найбільша душевна радість і задоволення. Посеред Вечірні Високопреосвященніший Владика почав свою Архiepрейську проповідь. В церкві так було тихо, що навіть віддиху не було чути виразно. Кожний старався віддихати так тихо, щоб своїм диханням не відвертати уваги своїх сусідів”...

Далі автор наводить головні частини проповіді, яка глибоко запала в душі всім присутнім, а на закінчення допису додає:

„ По скінченні Вечірні увесь народ, разом з Владикою і священниками, загостили до Українського Народного Дому, де під час спільної вечері, крім гарної промови Архiepіскопа Іоана, було виголошено кілька інших промов. Промовляли п. Юліан Стечишин і п. Гаврило Сліпченко. Оба звернули увагу, що ми повинні за всяку ціну полягати на свої власні сили, щоб вже раз позбутися рабського духа. По вечері народ розходився з великим задоволенням та з великим піднесенням на душі”⁴.

6. В обороні Рідної Церкви

Здавалося б, що поява на американському континенті Владика Іоана, свого рідного українського Архiepістиря і представника воскреслої України і її Церкви, усвідомить як москвофілів, так і католиків, що Українська

Церква — це не видумка гуртка „саскатунських націоналістів”, але бажання всього українського народу. Але якраз це й жажало ворогів відродженої Церкви і вони знову накинулися на нашу Церкву, її провід і на самого Владика, закидаючи йому ніби симпатії до більшовиків, якщо не повну співпрацю з ними!..

Але ті напади з боку ворогів відродження Української Церкви не приносили напасникам жодної користі. Навпаки — вони переконували народ в слушності ідеї відродження, в правдивому апостольському покликанні її Архипастиря і це скріплювало з кожним днем позиції УГПЦ в Канаді.

Варто зазначити, що того ж таки 1924 р. в Саскатуні відбувся Перший Загальний З'їзд колишніх і сучасних питомців Інституту Могили, на якому було засноване Товариство Могилян. Це Товариство поставило собі за ціль неупинно і невтомно провадити працю для свого народу на всіх ділянках громадського й церковного життя. Кличі цього Товариства були — **САМОДІЯЛЬНІСТЬ, САМОПОШАНА І САМОСТІЙНІСТЬ**. Це ті гасла й ідеї, які три роки пізніше лягли в основу програми Союзу Українців Самостійників.

Коли вороги відродженої Церкви вичерпали всі засоби в поборюванні Української Православної Церкви, її провідників і її Архипастиря, тоді надумалися зачепити честь і славу покійників, накидаючись на покровителя Інституту й великого оборонця Православної Віри бл. п. Митрополита Петра Могилу.

В цілому ряді статей Юліян Стечишин дав гідну відповідь редакторам з органу Єп. Н. Будки „Канадійський Українець”, чим не тільки показав правдиву діяльність цього одного з найбільших Митрополитів нашої Церкви, але також звернув увагу українського громадянства на діяльність Йосафата Кунцевича, якого саме тоді католики намагалися увести в українські святі, хоч Рим давно його признав польським патріотом, чим він насправді й був.⁵

При кінці 1924 р. греко-католики ще раз спробували в „лагідний” спосіб заволодіти Інститутом і цим самим підірвати силу Православної Церкви. Так католицький з'їзд в листопаді того року виносить резолюцію, щоб Інститут в релігійних справах був неутральним і з цією резолю-

цією було вислано на засідання дирекції Інституту спеціальну делегацію, хоч у своїм статуті Інститут виразно зазначив, що його питомці можуть бути будь-якої віроприналежности і католики це добре знали. Їм властиво заляжало на тому, щоб вся влада над Інститутом опинилася в їхніх руках, бо за словами делегата Жеребка, Інститут ніби був виключно православний:

„Ви можете сказати, що греко-католицький священник має тут вступ вільний, та тут не про статут ходить, але про дух, а дух такий, що греко-католицький священник готов зустрінутися з афронтом. Це тому, що, мовляв, ректор Інституту Юліян Стечишин, став мілітантом, вояком українського православія не лише в Інституті, але й поза Інститутом: він пише дописи, статті, розвідки на церковні теми, які є виразно на користь православної Церкви; він став під цим взглядом передовим української православної громади, хоч його становище таке, що він не повинен до цього мішатися”.⁶

Як бачимо католицький делегат в цьому випадку добре засвоїв гасло єзуїтів: „Всі засоби, які ведуть до мети є добрі”. Цим разом, опираючись на статут, католицький делегат хотів примусити замовчати одного з оборонців Рідної Церкви і члена місцевої православної громади — Ю. Стечишина.

За це він від дирекції дістав заслужену відповідь: „Був час, коли всі основоположники, крім п. Г. Сліпченка, були греко-католиками і вони щиро робили все можливе, щоб бути прихильними до греко-католицької Церкви. І коли хто повинен нести відповідальність за розбиття, за те, що Інститут не виявляє особливої прихильності до греко-католицької Церкви — то єдиним винуватком у цьому є сам Єпископ Будка, який роками провадив зі своїм духовенством підривну роботу проти Інституту і його основоположників”. Така була відповідь католицькому делегатові, яку дала дирекція Інституту на його закиди проти ректора.

Так перемагаючи всі труднощі внутрішнього характеру (головно брак матеріяльних засобів) і ворожі українській самостійницькій ідеї та відродженій Церкві напади з усіх сторін, українське громадське життя Саскатуну поступало вперед. Великою радістю для всіх дітей Православної Церкви, а зокрема для саскатунців була подія

спалення „моргеджу” на Всенародньому З'їзді 1925 р., який тяжким каменем лежав на Інституті і до певної міри заважав у провадженні нормальної виховної праці, бо як ректор, так і члени дирекції постійно клопоталися цим боргом і мусіли часто виїздити в околиці за збірками.

В цей же час росте і міцніє Рідна Церква. Через свій орган „Православний Вістник” до всіх її вірних дітей лунають слова надії, любови і потіхи з уст її Архипастиря. Навіть з далекого Києва раз-у-раз долітають апостольські слова Високопреосвященнішого Владика Митрополита Василя, слова, яких до цього часу не чув український народ: це були послання до братів за океаном, які взивали до єдності, любови, до віри й перемоги Божої правди й справедливости на землі, закликали обманених ворогами дітей України вертатися в лоно Рідної Матері Церкви й кидати ненависну мачуху — Москву і жорстокого вітчима — Рим.

Це були послання, які можна з певністю прирівняти до перших апостольських послань, до святоотцівських проповідей і наук, бо за кожне речення, сповнене палкої любови до Христа і свого народу, Владика Митрополит і його сподвижники приймали тортури, наругу, а згодом і мученицьку смерть.

„Пастир добрий душу кладе за вівці свої” — навчас нас Спаситель і таким правдивим Пастирем був Владика Митрополит Київський, який постійно, до кінця своїх страдницьких днів турбувався долею Української Православної Церкви в Канаді і С. Ш. А.

25 травня 1926 року на вулиці Парижу впав, від руки найнятого Москвою убивці, Головний Отаман Військ України і її перший Президент Симон Васильович Петлюра. Ця трагічна смерть глибоким сумом огорнула душі українських патріотів по всьому світі.

З великою любов'ю до Петлюри, вірного сина Православної Церкви і почесного члена Інституту П. Могили, вшанували його пам'ять і православні українці Канади, зокрема саскатунці.

Так після того, як донеслася вістка про вбивство, вірні української православної громади приєдналися до всіх українців світу у своїй жалобі, а під час 10-го Ювілейного З'їзду Інституту у днях 28 - 30 грудня першим актом цього З'їзду — було вшанування св. п. Симона Петлюри:

„З'їзд почався Соборною Службою в Українській Православній Церкві. Відправляли оо. В. Кудрик, К. Кирстюк, і Д. Стратійчук. По Службі Божій відправлено Панахиду за Бл. П. Симона Петлюру, Головного Отамана Українських Військ. Під час Панахиди хор Інституту під управою Ю. Стечишина, співав похоронні пісні, котрі викликали таке вражіння, що учасники плакали від зворушення. Священик К. Кирстюк виголосив проповідь про заслуги цього великого сина України в часі визвольної боротьби українського народу, за котрого ідеї Петлюра віддав своє життя”

Згадка про існування української школи для дітей подана вперше на сторінках „Українського Голосу” ч. 50, за 1922 рік. Хоч ця школа існувала при Народному Домі і була спільною для всіх українських дітей Саскатуну, однак з допису видно, що найбільше школою турбувалися православні українці. Так серед учителів на початках школи зустрічаємо такі імена: пп. М. Гринюк, Степан Пернаровський і Луців. Допис і заклик до батьків підтримувати цю важливу установу був підписаний Ф. Леськовим.

7. Жертвенність саскатунців для загальної справи

Ще з 1923 р. у Вінніпегу заходами місцевих членів і прихильників відродженої УГПЦ почалися заходи до зорганізування церковної громади. Головними діячами в цьому напрямку були Василь Свистун і о. С. В. Савчук, який у тому році переніс свою діяльність на м. Вінніпег і околиці. Коли ж Українська Православна Церква в Канаді отримала свого власного українського Архипастиря — постала важлива проблема будови Собору Пресв. Покрови.

Містом, де мав бути Собор, вибрано Вінніпег і вже з половини 1924 р. провід Церкви і місцевої громади у Вінніпегу звертаються до всіх православних українців Канади зі закликом про допомогу в його будові. Відгук вірних був надзвичайно заохочуючим і між численними пожертвами, які поливли до Вінніпегу на цю важливу потребу — знаходимо й пожертви членів Саскатунської громади.

Мусимо підкреслити одначе, що в цьому місці згадуємо імена жертводавців зі Саскатуну на підставі звідомлень з „Православного Вісника”. Подаємо імена осіб-жертводавців лише таких, які виразно були зазначені, що вони в той час проживали в Саскатуні. Тому багато жертвених членів нашої Церкви в Канаді, які є теперішніми членами Саскатунської громади в цей список не входять, тому, що в той час вони мешкали в інших околицях.

Отже на будівельний фонд Всеканадійського Собору у 1925 р. жертвували такі саскатунці: о. В Кудрик, п. П. Лазарович, п. Ю. Гуцал, п-во Янди, п-во Ю. і С. Стечишини.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ В САСКАТУНІ (старий)

У 1926 році: Відділ С. У. К. ім. Ольги Кобилянської, п-во Янди, п. Степан Підвербецький, п. Т. Андерсон.

У 1927 році: пані С. Стечишин, шп. Р. Федорів, п-во Іван і Софія Грещуки, п. Й. Калека, о. В. Кудрик, п. М. Гринюк, п. Олекса Бунька, А. Лазар, Дмитро Янда, п. Семен Голубець.

У 1927 році: п-во Тимко і Анна Білинські, шп. Іван Грещук, М. Ковбель, А. Й. Ковбель, М. Ф. Савіцький, М. Ващук, п. Склепович, Н. Н. Мисак, К. Навальковський, п-во Іван і Марія Мадюки, пані М. Гринюк, п. О. Бунька.

Того ж року на релігійний фонд Церкви жертви склали такі саскатунці: Іван Грещук і Юліян Стечишин, а на

побільшення „Православного Вістника” зі Саскатуну жертвував Ю. Стечишин.

З нагоди 10-літнього Ювілею відродження УГПЦК Провід проголосив Ювілейну збірку, на яку склали свої пожертви такі члени й прихильники Саскатунської громади: Іван Грещук, пані Софія Новосад, пані А. Басараба, пп. М. Нагірний, Ю. Стечишин і Л. Гордійчук, а наступного 1929 року на цю ж ціль склали жертви: Ю. Стечишин, Д. Павич, пані Софія Грещук, М. Нагірний і П. Сухнацький.⁸

МИРОН НАГІРНИЙ

Цю лісту жертводавців поміщуємо не лише для того, щоб вписати вклад Саскатунської громади в загальноканадійську церковну справу, але головним чином для того, щоб мати імена православних саскатунців того часу, бо на жаль іншого джерела про склад зленства за той час покищо ніде не можна віднайти.

8. Друга Візитація Владики

З огляду на велике переобтяження працею в Інституті ім. Петра Могили і одночасно на становищі редактора „Православного Вістника”, в поміч о. В. Кудрикові провід Церкви призначив о. Степана Гребенюка, який обслуговував Саскатун і підсаскатунські громади від вересня 1926 до вересня 1927 року.

Великим моральним піднесенням для життя Саскатунської громади були Народні З'їзди, Церковні Собори

й Духовні Конференції, а зокрема Архиєрейські Візитації ВПреосвященнішого Владика Іоана.

Крім першої Візитації у жовтні 1924 р. Владика відвідав Саскатун також 27 липня 1926 р., коли під час Архиєрейської Служби Божої рукоположив у священничий сан о. І. Майбу. Також відвідав Преосв. Владика Саскатун в час П'ятого Собору УГПЦ, який відбувся в днях 20—21 липня 1927 р. і почався Архиєрейською Службою Божою при участі всіх священників Церкви. Четверта Візитація Владика в Саскатуні відбулася в неділю 29 липня 1928 р.

прот. СТЕПАН ГРЕБЕНЮК

з нагоди 10-ліття відродження Церкви. Про цю торжественну подію читаємо у „Вістнику”:

„Члени Української Православної Громади в Саскатуні знову дочекалися того щасливого дня, коли в неділю 29-го липня відбулася Візитація Високопреосвященнішого Владика Іоана. День був напричуд гарний і здавалось, що навіть природа сприяла поважному і доброму ділу. Людей було багато. Навіть прибули вірні з далеких околиць, як Мічам, Вонда, Ст. Джулієн, Кридор і ін., щоб побачити й почути слів свого церковного провідника. Зі священників служили з Владикою оо. В. Кудрик і Д. Стратійчук...

В брамі привітав Владика старший брат громади п. І. Песецький (походить з Київщини) з хлібом-сіл-

лю, як український звичай велить. При вході до церкви дівчатка сипали Владиці цвіти під ноги... **Настрій** був величавий. Гарно співали дяки в Церкві, а вже кожному лишилася в пам'яті проповідь Владики... Кінець проповіді пов'язав Владика зі Святом Володи-мира Великого...

Після Богослуження місцеве православне жіноцтво приготувало спільний обід в будинку Інституту П. Могили... Ця Візитація показала всім, що православна справа набрала уже поважної сили, що народня свідомість значно підросла.

Вечером того ж дня п. В. Свистун з Вінніпегу мав доклад про основи, на яких організовується Союз Українців Самостійників. Так саскатунські й позамісцеві українці мали нагоду провести такий великий день, що надовго залишиться в їх пам'яті".⁹

9. Організація Союзу Українців Самостійників

Велике значення в житті українців цілої Канади, а православних українців Саскатуни зокрема, мала подія створення Союзу Українців Самостійників — організації, яка поставила собі за мету об'єднати всі конструктивно-творчі сили українців Канади на ідеї самостійности, самопошани і самодіяльности. Ініціатива створення цієї організації належить саскатунцям — Ю. Стечишинові та Іванові Рурикові, хоч назву організації дав редактор „Українського Голосу” бл. п. Мирослав Стечишин.

Офіційно Союз Українців Самостійників створено на II-му З'їзді Інституту ім. П. Могили в Саскатуні в днях 28—30 грудня 1927 р. Цей З'їзд започатковано Соборною Службою Божою, яку відправили оо. С. Савчук і В. Кудрик. В програмі З'їзду були обговорені такі справи українського життя в Канаді: політичні, церковні, економічні і культурно-просвітні. Ці питання були якслід представлені і продискутовані, на підставі чого було прийнято ідеологію С. У. С., на якій ця організація буде провадити свою діяльність.

Нас особливо цікавить питання церковне — як до нього новостворена організація поставилася в своїй ідеології. Цю справу на З'їзді реферував п. Ю. Стечишин, який м. ін. сказав таке: „Церква мусить бути під безпосередньою контролею українського народу, бо лише тоді вона стане джерелом свободи, світла і невичерпних **життєвих**

сил''. Резолюція цього З'їзду в церковному питанні виразно поставила С. У. С. на платформі ідеології й науки Української Православної Церкви, бо лише ця Церква є Церквою українського народу, Церквою незалежною від жодних чужих чинників.¹⁰

Велике значення для національного освідомлення українців Саскатуну, а разом і з тим для скріплення православної громади було прибуття студентів з України, як пп. М. Гринюка, Т. Павличенка, О. Бендаса, В. Гультая, В. Гаука та інших свідомих українських патріотів, колишніх вояків українських армій чи членів українського визвольного руху, які мусіли покинути рідний край через польські, румунські та большевицькі переслідування.

Проф. ТОМА ПАВЛИЧЕНКО

Другим важливим фактором у розвитку церковного й громадського життя у Саскатуні була поява нових, молодих українських інтелектуалістів, народжених і вихованих в Канаді, зокрема колишніх вихованців Інституту ім. Петра Могили. Ними були: д-р Ю. Драган, В. Буряник, М. Зюбрак, П. Добровольський, І. Горчинський, І. Сирник та багато інших. Все це заповідало певний, надійний шлях розвитку українського життя в Канаді взагалі, а в Саскатуні зокрема. Але з кінцем 20-тих років над Ук-

раїною, як і над Канадою збиралися чорні хмари — над Україною завис кривавий меч московського терору, а в Канаді, як і взагалі в усьому західньому світі, насувалися хмари тяжкої економічної кризи. Перший фактор, страшний московсько-большевицький терор на Україні скошив цвіт відродженої нації, — його інтелігенцію й передове селянство, а зокрема знищив Відроджену Українську Автокефальну Православну Церкву під проводом

МИХАЙЛО ЗЮБРАК

Її основоположника бл. п. Митрополита Василя і Миколая, Церкву, яка, хоч з далечини, була також джерелом сили і надії Української Православної Церкви в Канаді. Другий фактор — страшна економічна криза в Канаді на довгий десяток років паралізувала найкращі задуми й почини українців Канади, а з тим і вірних УГПЦ. Як українська православна громада в Саскатуні, разом з усією Церквою в Канаді переживала цей час, які позитивні й негативні впливи на розвиток нашого церковного життя в Канаді й Саскатуні мали два вищенаведені фактори, розглянемо в наступному розділі.

ПРИМІТКИ ДО IV-го РОЗДІЛУ:

- ¹ „Український Голос”, ч. 29, 1924 р.
- ² Інформація Розини Драган.
- ^{2а} З протоколу зборів Відділу Союзу Українок Канади ім. Ольги Кобилянської — 23-го листопада 1937 року.
- ³ „Український Голос”, ч. 29, 1924 р.
- ⁴ Там же, ч. 46, 1924 р.
- ⁵ Там же, ч. 22, 1924 р.
- ⁶ „Ювілейна Книга Інституту ім. П. Могили в Саскатуні”, ст. 152.
- ⁷ Там же, ст. 187.
- ⁸ „Православний Вістник”, 1928 р.
- ⁹ Там же, ч. 17, 1928 р.
- ¹⁰ „Ювілейна Книга Інституту ім. П. Могили”, ст. 198.

V. ПІД ТЯГАРЕМ ЗОВНІШНІХ ОБСТАВИН

1. В обороні ближніх своїх..

Терор московсько-большевицьких окупантів над українським народом в Україні фактично ніколи не припинявся від 1918, набираючи менших чи більших розмірів — в залежності від тактики кремлівських володарів і ситуації в Україні. Особливо великих розмірів цей терор починає набирати у 1929 р. перед і під час т. зв. колективізації. Щоб зруйнувати українське селянство й зробити його сліпим знаряддям у виконанні московських плянів завоювання світу — Москва в першу чергу постановила винищити провідну верству його — свідому українську інтелігенцію.

У зв'язку з процесом С. В. У. (Спілки Визволення України) було засуджено численних провідних українських діячів, а сотні інших без суду замордовано чи заслано в далекі області Московщини й Сибіру на каторжні роботи.

Як лише перші вістки про цей терор донеслися до вільного світу, С. У. С. і Українська Греко-Православна Церква в Канаді були першими, які виступили з рішучим протестом проти цього жорстокого ворожого насильства. Постанова Консисторії УГПЦК з 1-го лютого 1930 р., стверджуючи жакливе положення українського народу, нищення Української Православної Церкви, її душпастирів та вірних, засуд і розстріли української інтелігенції, селян і робітників, „ЗАКЛИКАЄ ВСІХ ВІРНИХ І ЩИРИХ УКРАЇНЦІВ, щоби брали активну участь у влаштуванні й переведенні протестаційних віч, звернених проти большевицького насильства над українським народом. Священників же закликається окремо, щоби обговорили по церквах вагу цієї справи та подбали, щоби кожна громада взяла участь в протибольшевицькій акції”. Розпорядження підписане Головою Консисторії о. С. В. Савчуком і поміщене на першій стороні „Вістника”, ч. 3—4, 1930 р.

Православні українці Саскатуну були організаторами в переведенні такого протесту на терені Саскатуну.

Тоді як український народ стікав кров'ю своїх найкращих синів, тоді як єпископат, духовенство й вірні УАПЦ в Україні переносили наруги й тортури, рівні хіба мученикам перших віків християнства, в той час у Канаді знаходилися і такі „християни”, які потирали руки з задоволення, використовуючи пресу для допомоги большевикам у нищенні Української Православної Церкви. Це робилося переважно в „Канадійському Фармері”. В цьому випадку о. В. Кудрик, тодішній настоятель Саскатунської громади, дав належну відповідь напасникам і показав усім чесним українцям і християнам, що Українська Церква в Україні — це Церква мучеників за Віру Христову, мучеників, яких можна порівняти до тих, що в перших трьох віках своїми подвигами будували Церкву Христову.

2. В часи економічної кризи

Від 1929 року вже є відомо, на підставі протокольних записів, хто знаходився в управі української православної громади в Саскатуні. Членами управи були: п. Ю. Стечишин — голова, М. Нагірний — скарбник, пані Софія Грещук — фінансова секретарка від сестриць.

У березні 1930 року до громади вписалися такі нові члени: Павло Пресецький, Леонід Пресецький, Іван Завіслюк, Т. Чугайовський, Йосип Цькуй, Михайло Оленюк, Іван Гейко.

До управи громади в 1930 році увійшли такі члени: М. Нагірний, Михайло Зюбрак (на той час був ректором Інституту) і п. Фарбар. Секретар громади — Іван Грещук, скарбник — Л. Пресецький. Контрольна Комісія: Й. Цькуй, П. Кашуба, п. Горгійчук. Старші брати: пп. Пресецький, Петрук і Чугайовський.

До управи Сестрицтва того ж року були вибрані пані: Катерина Чимборак, Любченко, Пресецька, касієрка пані С. Грещук, секретарка — пані Погранична, а заст. секр. — пані С. Стечишин.

На загальних Зборах громади було піднесено справу поширення церковного будинку й проведення води до нього, але через брак фінансів ці завдання не були під силу громаді в той час.

Найкраще про становище громади в тих тяжких часах економічної кризи знаходимо в дописі, поміщеному

п. заг. „З церковного й позацерковного життя в Саскатуні”.

В цьому дописі знаходимо відомості про те, що відкупивши церкву від Єпископа Олександра, православна українська громада в двадцятих роках доклала багато праці й коштів, щоб привести цей будинок в гарний вигляд, церква була поставлена на цементовий фундамент, обгороджена належно і т. д.

Хоч українська православна громада в Саскатуні в той час не була численною, але не була й найменшою і крім обслуги своїх членів давала релігійне виховання студентам Інституту Петра Могили. Спершу Богослуження були зрідка і тому громада не могла належно розвиватися, а пізніше справа розвитку громади поступає вперед, бо Богослуження відбуваються майже кожної неділі. Роками в церкві співав хор з питомців Інституту. Останнім часом (в зимі 1929-30 р.) п. Ю. Стечишин вивчив також церковний хор з членів громади-міщан. Отже при церкві існує два хори. Далі дописувач турбується тим, що православна громада не має власного церковного будинку, де б провадилися проби хору й інша праця, бо Народний Дім для цього не підходить. З важливих причин Саскатунська громада прийняла таку постанову щодо обслуги людей з-поза громади: „Що від тепер Українська Православна Церква в Саскатуні буде задовольняти потреби (як вінчання, хрестини, похорони) тільки для членів”.¹

Варто згадати, що думка про побудову нового храму Божого виринула в Саскатуні ще на початку 30-ти років, а саме на загальних Зборах громади 7-го березня 1931 р. Однак ці бажання не могли здійснитися довгий час, бо громада переживала тяжкі фінансові недостатки.

Управа громади на 1931 рік: М. Зюбрак, Кашуба, Мудрий. Секретар — Павлик, скарбник — Л. Пресецький. Коли М. Зюбрак виїхав з міста, то на його місце головою був вибраний І. Грещук.

Управа громади на 1932 рік: пп. М. Нагірний, Пограничний, Мудрий, секр. — А. Адамус, скарбник — П. Пресецький.

Управа громади на 1933 рік: пп. Ю. Стечишин, Ф. Ведмедик, І. Грещук. Секретар — Й. Цькуй, скарбник — Л. Пресецький.

Надзвичайні Збори 31-го травня 1933 року знову обговорювали потребу будови нової церкви; для цього був вибраний спеціальний комітет для пошукування відповідного місця на нову церкву.

На зборах 7-го червня комітет представив різні „льоти“, з яких найвідповіднішими були на „Авеню J“, там де стоїть теперішня катедра. Тоді ж таки вибрано перший будівельний комітет, який мав би зайнятися збіркою на площу й на будову нового храму. Комітет складався з таких осіб: пп. Ю. Стечишин, І. Данильчук, М. Нагірний, П. Салдат і Остафійчук.

СОФІЯ ГРЕЩУК

Управа громади на 1934 рік: Г. Сліпченко, В. Буряник і Кашуба. Скарбник і секретар — ті, що й були раніше.

На річних Зборах громади 18-го лютого були піднесені важливі справи, як місцевої громади, так і загально-церковні. Про потребу збірки на Ювілейний Фонд Церкви говорив Г. Сліпченко, а о. В. Кудрик — про потребу фінансів для загального життя й праці УГПЦ в Канаді, а зокрема про Духовну Семінарію.

Тут варто підкреслити, що провід УГПЦК проголосив 1933 рік роком 15-літнього Ювілею Відродження Цер-

кви й при цьому проголосив збірку на Ювілейний Фонд. З цього Фонду мала б Церква закупити власний будинок у Вінніпегу для Консисторії, Духовної Семінарії та для помешкання адміністратора. Фонд цей збирався впродовж 1933 і 1934 років.

Саскатунська громада, помимо своїх власних великих фінансових потреб і помимо тяжкого економічного стану в Канаді в той час, вклала також і свою частину в цей Ювілейний Фонд. З „Пропам'ятної книги УГПЦ в Канаді” довідуємося про таких жертводавців зі Саскатунської православної громади:

АННА ОСТАФІЙЧУК

Центрاليا С. У. К., Відділ С. У. К. ім. Ольги Кобилянської, о. прот. В. Кудрик, В. Буряник, Церковне Сестрицтво, М. Великочий, Ю. Токарник, Р. Чимборик, Марія Чугаєвська, Степан Пресецький, П. Деренюк, М. Нагірний, А. Християн, П. Дрозда, І. Гейко, Л. Пресецький, І. Теслик, Надійка Погранична, О. Дирбавка, Т. Саганський, В. Думка, А. Антонович, Н. Пилипчук, П. Семенюк, І. Гладинюк, І. Пограничний, П. Кардаш, Д. Музика, П. Прокопович, Г. Грабій, В. Човник, Й. Василів, І. Крейн, І. Ващук і С. Патола.² ,

Серед добродіїв Ювілейного Фонду (тих що жертвували \$25.00 і більше) знаходимо такі імена саскатунців:

Сестрицтво при Українській Православній Церкві; пп. Іван Грещук, Юліян Стечишин, Василь Буряник і о. прот. В. Кудрик.³

Завдяки цьому Фондові Консисторія мала змогу в 1934 році набути власний будинок, на 7 Ст. Джанс Авеню у Вінніпегу, де примістилася Духовна Семінарія, канцелярія Консисторії і разом з тим там же довший час проживав адміністратор Церкви о. прот. С. Савчук. Цей будинок наша Церква вживає й досі, як канцелярію Консисторії і склад церковних речей.

3. Протести

Найбільша трагедія українського народу в Україні, а саме виморення голодом, штучно влаштованим московсько-большевицьким урядом у 1933 році, глибоко схвилювала всіх українців у вільному світі. На заклик проводів С. У. С. і Церкви знову православні українці виступали перед світом зі своїми протестами, відкриваючи перед світом усю глибину української трагедії. По всіх громадах нашої Церкви відправлялися жалібні Панахиди за душі замучених голодом братів і сестер в Україні, особливо малих дітей, яких жорстоко й безжалісно винищувала Москва. Саскатунська громада була однією з перших у цій акції протестів і вислову свого глибокого жалю. На жаль, навіть найкращі бажання допомогти голодуючим братам в Україні — були даремними. Москва жодної допомоги не допускала, але навпаки — переконувала своєю пропагандою, що жодного голоду не існує і український народ ніякої допомоги не потребує. Але факти говорять інакше — поверх 8 мільйонів українців Москва замучила штучним голодом у 1933 р.

У своєму Архипастирському посланні з приводу штучного голоду в Україні ВПреосвященніший Владика Іоан висловлює почування всіх українців Канади, а в першу чергу вірних Православної Церкви такими словами, які ще й тепер не можна читати без сліз на очах:

„Безсилі в теперішній час своїми силами перешкодити такому нечуваному злочину над нашим народом, ми можемо лише свій жаль, велику печаль, так

скривдженої нації піднести до Милосердного Господа і просити Його скоротити дні страждань нашого народу і благословити його нове і вільне життя.

Великий Боже, Отче всіх народів, зглянься над нашим нещасним народом, заступись за нас, спаси і помилуй. В покорі Твоїй небесній волі і вірі в Твоє милосердя, приносимо ми цю нашу молитву. Не відкинь наших благань, Боже і Отче наш".⁴

4. Духовна праця не припиняється

У тридцятих роках, як і раніше, Саскатун залишався центром українського православного життя в Канаді, де щороку відбувалися Собори, Конференції та З'їзди. Регулярно відвідував Владика Саскатунську громаду, підносячи її духовно, наставляючи своїми науками на дорогу ревного служіння своїй Церкві і народові.

Про Візитацію Владики Іоана у 1932 р. маємо допис у „Вістнику", ч. 19, за 1932 рік такого змісту:

„В неділю 11-го вересня ц. р загостив в Українській Православній Церкві ВПреосв. Владика Іоан. На це свято зібралось, як на Саскатун і теперішню пору, досить поважна громада. Головною точкою Візитації було Богослуження з проповіддю Владики. По Богослуженні Жіноче Т-во своїм коштом приготувало обід. Під час обіду промовляли о. В. Кудрик, Павличенко, і Цькуй та генерал Сікевич. Важливою точкою Свята був концерт даний місцевим хором під управою Ю. Стечишина, а також важливими й конструктивними промовами підчас Концерту, які виголосили ген. Сікевич і Ю. Стечишин про значення нашої Церкви для українського народу і його державних стремлінь".

Незважаючи на трагічні події в Україні, як також помимо тяжкого матеріального становища в Канаді, Українська Православна Церква далі розгортала свою працю. Це ж саме спостерігаємо і в Саскатунській Православній Громаді: Церква далі провадить виховну працю, голов-но серед питомців Інституту, дає духовну поживу своїм вірним, підтримує знесилених, закликає, понад усі до-часні земні скорби, зберігати вічні духовні скорби і тра-диції свого народу. Як приклад тієї невтомної праці на духовній ниві варто згадати Духовну Конференцію в Са-скатуні в днях 27—29 *сервня, 1933 року*, яка винесла одну

з найважливіших постанов у духовному розвитку Церкви, а саме про обов'язок духовенства й вірних щороку урочисто відзначати день Св. Володимира, як Апостола Христової Віри в Україні і Великого державного Мужа. Ця постанова так звучить:

„Щоби піднести значення і заслуги Св. Володимира Великого — і як Апостола Христової науки і як великого князя українського — Духовна Конференція, яка відбулася в днях 27—29 червня ц. р. в м. Саскатуні, Саск., звернулася до Впреосв. Архiepісkопа Іоана з прозьбою припоручити вірним і духовенству УГПЦ в Канаді, щоби обходили свято Володимира Великого, як Свято врочисте, та щоби, крім церковного Богослуження, влаштовували відповідні академії й концерти, ціллю яких було б підносити пошану Св. Володимира Великого серед українського народу та скріплювати любов до своєї Рідної Церкви і свого народу.

Високопреосвященніший Архiepісkоп Іоан прихилився до прохання Духовної Конференції і в свій час звернеться до вірних Української Православної Церкви з відповідним словом. Консисторія ж зі свого боку припоручає усім Духовним Отцям і вірним Церкви заздалегідь приготуватися, щоб ще таки цього року гідно відсвяткувати пам'ять одного з найбільших синів Українського Народу”.⁵

5. Допомога околицям

Та все ж таки економічне становище в Канаді дошкульно било по нашому церковному житті. Це видно вже хоч би з того, що шляхетні й побожні пляни Саскатунської Православної Громади про будову нового Божого храму, які були постановлені на зборах громади ще в 1930 році — здійснилися аж через 20 років пізніше. А тим часом громада мусіла задовольнятися маленькою, старою церковцею, яку з тяжкими зусиллями підтримувала в належному порядку. Для прикладу наведемо фінансовий звіт з 1933 року: Прихід — \$248.37, а Розхід — \$184.68. Не заплачено священикові за обслугу \$600.00, а також не було виконано зобов'язання до Дісцезіяльного Фонду.

Турботи про членські вкладки, з якими членство залягало, про фінансові потреби на найконечніші видатки — були предметом обговорення майже кожних зборів впродовж цих років.

Управа громади на 1935 рік Ю. Стечишин, Капуба, Завіслюк, Й. Цькуй і Л. Пресецький.

Незважаючи на тяжкі матеріальні обставини, в яких приходилося розбудовувати церковне життя, вірні нашої Церкви в Саскатуні далі залишалися духовними велетнями, не жалюючи ні сил, ні часу для розбудови українського народного й церковного життя. Головну увагу було звернено в ці роки на піднесення національної свідомості й на організацію фермерських околиць. В цій великій міській праці саскатунці відіграли особливо важливу роль. Не було неділі чи більшого свята, щоб саскатунці не виїздили в околиці з відчитами, промовами, концертами чи спеціальними закликами в певних організаційних спра-

ІВАН І АНАСТАСІЯ РУРИКИ

вах. Найбільше в цій ділянці потрудилися Юліян і Савеля Стечишини, Павло і Марія Ткачуки, Іван і Галина Гнатишини, Іван і Анастасія Рурики, Василь Буряник та інші.

Тут на окрему увагу заслуговує діяльність Івана Рурика, члена Саскатунської Православної громади від 1929 року. Він належав до перших організаторів Української Греко-Православної Церкви в Канаді, брав надзвичайно активну участь в її діяльності і розбудові. Його неопінені заслуги для нашої Церкви, на жаль, мало де згадані, хоч він був тим, що за його допомогою наші провідні діячі в той час могли відбувати свої З'їзди, наради і т. д., бо за цими подіями стояв Іван Рурик зі своєю фінансовою допомогою. Він же був одним з співтворців Союзу Україн-

ців Самостійників і взагалі одним з найвизначніших представників нашої Церкви на зовнішньому, громадському відтинку її життя й діяльності.

6. Внутрішні клопоти в Церкві

Рік 1935 був дуже тяжким, як для громади в Саскатуні, так і для цілої Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Це рік, в якому відбувся в Саскатуні VII Собор Церкви, який замітний тим, що відкрив глибоку кризу всередині Церкви, кризу, яка дуже дошкулююче вплинула на розвиток церковного життя, забрала багато енергії й

ГАЛЯ ГНАТИШИН

фінансових видатків та дорогоцінного часу. Все це можна було вжити для кращої мети, ніж та, на яку вжито. Причини цієї кризи відомі досить добре всім членам Церкви, тому над ними зупинятися не варто. Треба, однак, зазначити, що як відродження Української Греко-Православної Церкви в Канаді сталося в першій мірі в наслідок революційних подій в Україні, так і криза 1935 року стала в першу чергу тому, що Українська Автокефальна Православна Церква в Україні була зліквідована безбожною владою і вже не могла дати своїм дітям, розсіяним по широкому світі, того проводу, який так був потрібний

в той час... В наслідок цього сумного стану в деяких діячів витворилося уявлення, що вони репрезентують зліквідовану Церкву в Україні і продовжують її діяльність в Канаді. ВПреоосвященніший Владика Іоан і Собор Церкви ці потягнення рішуче відкинули, ставши на тому становищі, що Українська Автокефальна Церква в Україні, хоч і була відроджена волею українського народу, але знаходилася постійно в неволі безбожної влади.

На велику честь саскатунцям треба занести той факт, що секретар Українського Православного Братства Ю. Стечишин був одним з тих, що старався з усіх сил до та-

прот. Д. СТРАТИЙЧУК

кого розуміння не допустити, використавши всі доступні йому засоби. Але все ж таки ці справи дошкульно вдарили організоване життя Церкви. Так на Річних Загальних Зборах 29-го грудня 1935 р. голова управи підкреслив, що в цьому році мало було зроблено в громаді, бо вся енергія й зусилля членства пішли на полегодження загальноцерковної внутрішньої кризи.

Цього 1935 року до Саскатуну приїхав Павло Ткачук, молодий і енергійний емігрант з Великої України, учасник Визвольних Змагань. На Загальних Зборах громади його було вибрано головою громади на 1936 рік, а решта членів управи лишилися ті ж самі. Перед новою

управою стояло багато важливих справ, які вимагали негайного полагодження і фінансів.

На кількох засіданнях управи і Надзвичайних Зборах були порушені такі справи:

1. Справа Народного Дому, який місто забрало за податок, а громада вирішила податок заплатити й перебрати Народній Дім у власність громади.

2. Занедбано Церковний Хор. Вирішено діяльність хору відновити. Головним пропагатором цієї ділянки життя був Г. Сліпченко, який особисто жертвував \$10.00 на потреби хору й закликав вірних до пожертв і праці.

ПАВЛО ТКАЧУК

3. Вирішено негайно вирівняти залежність громади до Дісцезіяльного Фонду.

4. Вирішено зібрати залежні членські вкладки або зобов'язати членів дати свою працю для громади, коли немає можливості заплатити членські вкладки готівкою.

5. Зорганізовано Церковне Братство при громаді з Василем Буряником на чолі. Завдання Братства — поширювати свідомість серед членства та роз'яснювати причини внутрішньої кризи в Церкві.

Народний Дім був закуплено за податок в сумі \$462.62, але він потребував багато праці, щоб привести його в належний порядок.

Також сама церква вимагала багато направи. На за-клик голови громади П. Ткачука був створений для цієї мети спеціальний фонд, початок якому поклав сам голова, жертвуючи \$10.00.

Від'ємною стороною життя громади в цьому році було те, що через брак фінансів — вирішено мати Богослуження лише два рази на місяць.

Але все ж таки, беручи загально й порівнюючи цей рік з попередніми роками, можна сказати, що 1936 рік був роком поступу в громаді. Загальні Річні Збори, які відбулися 20-го грудня 1936 року, показують зріст фінансового стану громади.

Прихід — \$1,210.38; Розхід — \$1,168.96.

До управи громади на 1937 рік увійшли: П. Ткачук — голова, Завіслюк і Остафійчук — трости, Й. Цькуй — секретар, В. Буряник — скарбник.

У 1937 році громада привела до належного порядку Народний Дім. Знову відбулася 4-го липня Візитація Владики Іоана. Цей рік замітний у житті громади ще й тим, що її настоятель прот. В. Кудрик, щоб допомогти громаді в її тяжкому матеріальному становищі — подарував громаді усю її залежність за обслугову у сумі \$1,600.00. Цей один факт дає нам приклад посвяти духовенства УГПЦ, а зокрема о. Кудрика.

До управи на 1938 рік увійшли такі члени: Г. Сліпченко — голова, Й. Цькуй — секретар, І. Гладинюк — скарбник.

Управа громади у 1939 році: П. Кашуба — голова, І. Грещук — секретар, Білак — скарбник.

У цьому році особливо гостро відчувався в громаді брак фінансів, були моменти, коли не було чим заплатити за освітлення й інші найконечніші видатки. 29-го березня голова громади зрештував зі свого становища, а на його місце був вибраний д-р М. Бойкович.

На Загальних Зборах 4-го квітня громада, між іншим, винесла резолюцію, якою однозгідно підтримує становище Проводу Церкви в процесі з В. Свистуном.

На Загальних Зборах 11-го червня зрештував зі свого становища скарбник і на його місце вибрано Івана Гнатишина. В цьому році громада переживала багато турбот через Українську Школу, бо через брак фінансів не можна було дістати відповідного учителя.

Але незабаром настали події, які мали величезне значення для світу, Канади і для Української Православної Церкви в Канаді. Цими подіями були: вибух II-ої світової Війни і кінець економічної кризи в Канаді.

Від неділі, 3-го вересня 1939 р., Бритійська Імперія знаходилася у війні з Німеччиною, яка 1-го вересня напала на Польщу. Два тижні пізніше, згідно попередньої умови між Гітлером і Сталіном, червона армія зайняла східні частини Польщі, тобто Західні Землі України і Білорусі. Опінія демократичного світу гостро осудила цей спільний комуністично-фашистівський союз. Особливо гостро й боляче відчували українці у вільному світі поневолення червоною Москвою Західніх Областей України. Хоч польське панування над цими українськими землями в часі між двома світовими війнами гірко відчували на собі українці, все ж таки те, що принесла червона Москва було понад усяку уяву. В ході цих подій українці у Канаді і С.Ш.А. були цілковито відірвані від будь-якого зв'язку з українцями в Європі і впродовж шести років не було майже ніякої можливості цей зв'язок налагодити.

В цей грізний час канадійські українці, як лояльні громадяни Канади, непохитно стали при своєму уряді та королеві Бритійської Імперії і з гідністю виконували свої обов'язки перед державою.

ПРИМІТКИ ДО V-го РОЗДІЛУ:

- ¹ „Православний Вістник”, ч. 5, 1932 р.
- ² „Великі Роковини”, ст. 214.
- ³ „Вістник”, ч. 2, 1935 р.
- ⁴ Там же, ч. 17, 1933.
- ⁵ Там же, ч. 13, 1933 р.

VI. НА ШИРОКОМУ ШЛЯХУ РОЗВИТКУ

1. У вирі війни

Уже у вересневому числі „Вістника” на першій сторінці бачимо звернення Проводу УГПЦК до всіх її вірних дітей. В цьому зверненні Консисторія закликає усе членство Церкви гідно виконати свій обов’язок перед державою, одночасно заявляючи свою повну лояльність урядові.

Церква, як така, багато спричинилася в ці воєнні роки до піднесення духа своїх вірних, які виконували важливі обов’язки у війні. Тим часом місцеве життя громад почало дуже скоро розвиватися.

Українська Православна Громада в Саскатуні також разом з усією Церквою з цього часу починає свій впевнений крок по широкому шляху розвитку, як в матеріальній, так головню і духовній ділянці свого життя.

Управа громади на 1940 рік складалася з таких членів: М. Нагірний — голова, І. Теслик — заст. голови, І. Горчинський — секретар, П. Ткачук — скарбник.

Цей рік був далеко більш успішним роком ніж попередній. Це видно вже хоч би з фінансового звіту за рік:

Приходу — \$1,680.00; Розходу — \$1,522.00.

В цьому році регулярно відбувалися Богослуження, активно провадила свою працю Українська Школа і провадилася інша народньо-освітня праця.

До особливо важливих подій, які відбулися в Саскатуні цього року належить VIII Собор УГПЦК, який відбувся у днях 4 і 5 серпня. Собор цей почався в неділю, 4-го серпня, урочистою Архисреїською Службою Божою, яку відправив ВПреосвященніший Владика Іоан в сослуженні всього приявного духовенства. В час цієї Архисреїської Служби Божої були рукоположені в духовний сан два випускники Духовної Семінарії: о. Михайло Боднарчук у священничий сан, а Тома Ковалишин — в сан диякона. Обидва ці священники пізніше були через довший час настоятелями Саскатунської громади.

Особливу подяку й признання цей Собор склав місцевому Відділові С. У. К. ім. Ольги Кобилянської, який займався прохарчуванням делегатів і гостей та всіляко допомагав, щоб Собор без жодних перешкод провадив свою працю. До найважливіших постанов VIII Собору належить постанова про реєстрацію всіх громад приналежних до Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Варто підкреслити, що незабаром після Собору з благословення ВПреосвященнішого Владики Іоана були уведені у Св. Літургію на Потрійній Ектенії спеціальні п'ять прохань за успіх і перемогу канадійської держави над її ворогами у цій великій воєнній бурі, яка все більше розгорялася. Ця молитва зобов'язувала всіх священників і вірних до закінчення війни.

1941 рік у житті Саскатунської громади був роком нових здобутків. До управи громади на цей рік увійшли такі члени: Г. Сліпченко — голова, І. Ведмедик і П. Салдат — заступники, П. Ткачук — скарбник, І. Горчинський — секретар, Завіслюк — заст. секретаря.

Найпершим успіхом громади — була найкраща коляда, яка принесла \$207.20. З початком року, а саме на Надзвичайних Зборах громади за ініціативою голови управи, громада одноголосно прийняла резолюцію, якою офіційно, на підставі ухвал останнього Собору, приєдналася до Української Греко-Православної Церкви. При цьому громада змінила попередню назву і прийняла нову — „Українська Греко-Православна Громада Зіслання Св. Духа”.

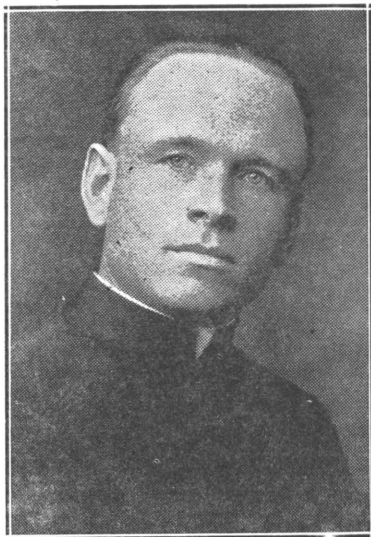
Рішенням Консисторії з 16-го квітня 1941 р. Саскатунська громада була прийнята в склад УГПЦ в Канаді. Офіційне повідомлення про це знаходимо на першій сторінці „Вістника”, ч. 9, 1941 року.

З початком вересня 1940 р. о. прот. В. Кудрик, який обслуговував громаду від 1924 року, на власне бажання взяв на рік відпустку, щоб мати більше часу присвятити себе письменницькій праці. З того ж часу настоятелем Саскатунської громади став о. Степан Гребенюк.

У травні 1941 р. голова громади Г. Сліпченко мусів здати своє становище через частий і далекий виїзд у зв'язку з працею. На його місце головою обрано Ю. Токарика. Також у цьому році, завдяки поліпшенню матеріального

стану громади, було ухвалено піднести платню о. настоятелю.

Але чи не найбільшим здобутком громади у 1941 році було придбання нового народного дому. Як вище згадано, з початком війни, коли Німеччина й Радянський Союз були фактично у спілці проти Заходу, в Канаді уряд видав закон розв'язати всі антидержавні організації, в тім числі й т. зв. Робітничі Доми, де гуртувалися українські прихильники комунізму. Такий Дім був і в Саскатуні і коли уряд проголосив цей дім на продаж — Українська Православна Громада закупила його за суму \$1,500.00. Найбільше для успіху купівлі спричинилися Ю. Стечишин і І. Гнатишин — місцеві адвокати й члени громади.

прот. ЕРОНИМ ГРИЦИНА

Для цієї мети було зятягнуто позичку в банку в сумі \$1,000.00, яку загарантували такі члени: П. Ткачук, Ю. Стечишин, Г. Сліпченко, І. Гнатишин, та І. Горчинський. Новонабутий будинок записано на громаду. Старий Народний Дім було вирішено продати, а новий, після відповідної направи, був урочисто відкритий 19-го жовтня.

Управа громади на 1942 рік: В. Дібровський — голова, Ю. Токарик — заст. голови, В. Буряник — секретар, Г. Сліпченко — скарбник.

Управа громади на 1943 рік: М. Нагірний — голова, І. Гнатишин — заст. голови, Ю. Стечишин — секретар, І. Горчинський — скарбник. У тому році наступила зміна настоятеля громади, а саме з виїздом о. С. Гребенюка на нову парафію, Саскатунська громада почала діставати обслугову о. Є. Грицини, який мешкав у Вакаві і звідти доїздив до Саскатуна кожної другої неділі.

Управа громади на 1944 рік: П. Ткачук — голова, М. Бойкович — заст. голови, Д. Максимюк — секретар, М. Гуменюк — заст. секретаря, І. Сирник — скарбник.

У тому році вдруге громада застановляється над будовою нового храму. На Загальних Зборах 2-го квітня ви-

ВОЛОДИМИР ДІБРОВСЬКИЙ

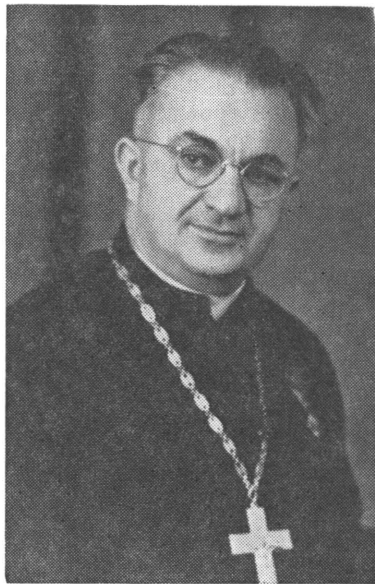
рішено започаткувати збіркову кампанію на Будівельний Фонд і приступати до будови. На цих же зборах був вибраний спеціальний комітет, який би дослідив проєкт майбутньої церкви і подав громаді. Комітет складався з таких членів: проф. Павличенко, проф. А. Михайленко, Г. Сліпченко.

З уваги на те, що о. Грицині тяжко було далі обслуговувати Саскатун, бо Вакавська округа вимагала більше обслуговування — настоятелем громади став прот. Кость Желішкевич, який доїздив сюди з м. Принца Алберта.

Багато турбот приніс громаді в тому році Народний Дім, який уряд Канади бажав відкупити назад і повернути знову на Робітничий Дім. Це сталося тому, що з 1943 р. Британія, С. Ш. А., Канада і взагалі західні союзники стали співниками з Радянським Союзом у війні проти німців.

Хоч будинок відпродано за добру суму, але громада залишилася без Народного Дому. Особливо це відбилося дуже негативно на тому майні, яке було в Народному Домі (зокрема бібліотека й гардероба та протоколи), хоч з другої сторони приспіщило будову нової церкви.

прот. КОСТЬ ЖЕЛІШКЕВИЧ

2. Усамостійнення Саскатунської Громади.

До управи на 1945 рік увійшли такі члени: М. Гуменюк — голова, Г. Сліпченко — заст. голови, П. Семко — секретар, П. Пресецький — скарбник.

Цей рік можна сміливо назвати роком, в якому громада остаточно вийшла з фінансових турбот і почала свій розвиток у широких масштабах. З переможним закінченням війни — особливо помітним став у Канаді економічний розвиток. До міста прибуває все більше і більше

нових членів, серед яких багато молодих професіоналістів: учителів, адвокатів, підприємців і т. д

З річного звіту управи громади за 1945 рік бачимо, що громада вже набула площу під будову нового храму, яку куплено за \$1,950.00, а в касі громади вже була сума, біля десяти тисяч доларів, призначена на будівельний фонд. Гарно провадився церковний хор в цьому році, яким керував голова громади М. Гуменюк. В цьому році на схід виїхав довголітній член громади М. Нагірний.

Управа громади на 1946 рік: М. Гуменюк — голова, Г. Сліпченко — заст. голови, І. Геник — секретар, В. Васильців — заст. секретаря, Ф. Гавриш — скарбник.

В цьому році був вибраний Будівельний Комітет Церкви: Г. Сліпченко, І. Мадюк, пані С. Грещук, І. Теслик і проф. А. Михайленко.

На загальних Зборах громади 17-го березня 1946 року громада прийняла рішення, що новий храм має коштувати приблизно \$30.000.00 і вміщатиме в собі 200 осіб у лавках і 40 осіб на хорах.

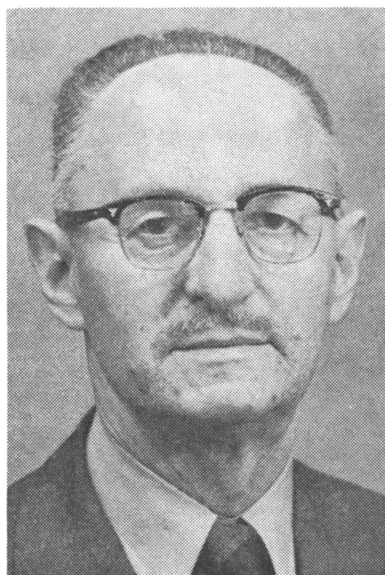
Тут же виникла потреба мати для Саскатунської громади постійного настоятеля і управа громади вислала в цій справі листа до Консисторії. Рішенням Консисторії, настоятелем Саскатунської громади від серпня 1946 р. став о. Тома Ковалишин, колишній капелян при канадійській армії.

З прибуттям о. настоятеля до Саскатуну, громада на Надзвичайних Зборах 20-го вересня постановила придбати резиденцію, якої досі не було. Для цього куплено хату ч. 1618 - 22 вулиця Захід. Таким чином з прибуттям постійного настоятеля й придбанням резиденції, Саскатунська громада стала цілком незалежною.

3. Наслідки війни для українського народу

Друга Світова Війна закінчилася трагічно для українського народу в Україні; усі українські землі опинилися під владою большевицької Москви, як і половина європейських країн. Єдина користь для українського народу може бути хібащо в тому, що соборність, яка була і є постійним ідеалом українських патріотів зі всіх частин України, стала дійсністю: більшість українських земель була об'єднана під однією окупацією в т. зв. УРСР.

Другий наслідок кінця світової війни, хоч яким трагічним був в своїх початках — вкінці став також позитивним явищем: сотні тисяч українців опинилися в західній Європі як політичні емігранти. Спершу, на підставі Ялтинської умови між аліянтами й Москвою, ці політичні емігранти мали бути видані большевикам, але завдяки рішучим протестам самих емігрантів та зорганізованих українців Канади і С. Ш. А., аліанти змінили свою поставу і визнали за українськими емігрантами право азилу. Хоч доки це сталося — велика маса українців була примусово завезена на сторону большевиків і віддана на їх „ласку”.

МИХАЙЛО ГУМЕНЮК

Серед залишенців опинилася також й Ієрархія Української Автокефальної Православної Церкви з Митрополитом Полікарпом на чолі, як також поважне число православного духовенства. Перебуваючи в таборах в Німеччині, православні українці негайно після закінчення війни зорганізували своє церковно-релігійне життя: майже в кожному таборі була збудована церква, видавалася релігійно-освітня література, була відкрита Богословська Академія в м. Мюнхені для підготовки нових кадрів духовенства. Взагалі УАПЦ в Європі була чи не найбіль-

шим і найважливішим джерелом моральної сили, з якої емігранти черпали надію на справедливість Божу і свою кращу долю в майбутньому, переживаючи в теперішньому жакливі часи „репатріації”, в порівнянні з якими навіть татарський ясир — здавалося, бліднув.

Так скоро, як влаштувалося сяке-таке нормальне життя цих втікачів, негайно було налашдано зв'язок еміграції з заокеанськими українцями, які невпинно натискали на свої уряди — дати дозвіл українській еміграції в Європі на в'їзд до цих країн. Ці заходи незабаром увінчалися успіхом: Канада, С. Ш. А. та інші південно-американські країни відкрили двері для українських емігрантів, у висліді чого скріпилося становище українців у цих країнах, а зокрема сильно зміцніла позиція Української Православної Церкви в Канаді і С. Ш. А.

На Дев'ятому Соборі Української Греко-Православної Церкви в Канаді, який відбувся в Саскатуні в днях 28 - 30 липня 1946 року, були порушені дуже важливі справи для дальшого розвитку церковного життя. Найголовнішою постановою цього Собору було рішення про потребу мати окремого Єпископа для Канади. Владика Іоан дав свою згоду очолювати далі УГПЦК, але лише до часу, коли Церква отримає свого власного Єпископа. Цей Собор був важливий ще й тим, що тут вперше Владика Іоан, на підставі певних інформацій отриманих з Європи, виявив перед православними українцями Канади трагічну долю митрополитів, єпископів, священників і вірних відродженої у 1921 році УАПЦеркви в Україні. Ця Церква — стала Церквою-Мученицею за Христову Правду і Науку, кров'ю і життям своїх пастирів і вірних засвідчивши свою віру й незламну волю українського народу на самостійне державне й церковне життя.

Тоді ж член Саскатунської громади Іван Грещук пожертвував \$1000.00 на видання книги „Історія Української Автокефальної Православної Церкви” — Митрополита-Мученика Василя Липківського.

Згідно відповідних ухвал Дев'ятого Собору, голова Консисторії УГПЦК о. С. В. Савчук поїхав до Європи, щоб нав'язати ближчий контакт з УАПЦ та розвідати про можливості отримати Єпископа для Канади. У висліді цієї поїздки, з благословення Собору Єпископів УАПЦ і Митрополита Полікарпа, для очолення Канадійської Церкви був

призначений Преосв. Владика Мстислав (Скрипник), Єпископ Переяславський. На Надзвичайному Соборі у Вінніпегу, який відбувся в днях 12 - 13 листопада 1947 р. Владика Мстислава було обрано Правлячим Єпископом Української Греко-Православної Церкви в Канаді з титулом: Архiep-

ВПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ ВЛАДИКА МСТИСЛАВ

єпископ Вінніпегу і Всієї Канади. З очоленням Владикою Мстиславом УГПЦК, церковне життя розгортається з новою силою і енергією, до чого спричинився, як сам Владика Мстислав своєю особистістю, енергією і працьовитістю, як рівнож і той факт, що з закінченням війни поста-

ли нові, далеко кращі економічні умовини в Канаді, які дали можливість поставити церковне життя на кращій економічній основі. До цього пожвавлення церковного життя спричинився також факт переселення в Канаду нових священиків та української православної інтелігенції з Європи, які вплилися в життя УГПЦК, вносячи новий запал в її діяльність.

В цю течію загально-церковного розвитку вливається також і Саскатунська громада, яка з року в рік зростає своїм членством, матеріяльним станом, а головню моральною силою свого членства і незабаром вибивається на одну з перших громад в Канаді, не лише своїм історичним значенням, але теперішнім фактичним станом.

прот. Т. КОВАЛИШИН

4. Будова Божого Храму

До Управи на 1947 рік увійшли такі члени: д-р М. Бойкович — голова, адв. Іван Гнатишин — заст. голови, Іван Генік — секретар, Іван Сирник — заст. секретаря, М. Мороз — скарбник.

Уся увага громади впродовж цього року була зосереджена навколо будови нового Храму Божого, хоч не занедбувалися й інші ділянки церковного життя: регулярного відбувалися Богослуження, добре провадилися Україн-

ська й Недільна Школи, провадилася широка акція на допомогу українцям в Європі, зокрема на допомогу студіюючій молоді і Церкві.

На Загальних Зборах 12-го лютого громада прийняла проєкт нового храму. Проєкт виконав відомий український архітект С. Тимошенко. А на Загальних Зборах 24-го липня вибрано Будівельний Комітет у такому складі: о. Т. Ковалишин, проф. А. Михайленко і д-р М. Бойкович. Цю дату можна уважати датою початку будови нової церкви в Саскатуні.

На цих же Зборах була висловлена подяка громади о. настоятелю за його великий вклад в поступ громад-

д-р МИХАЙЛО БОЙКОВИЧ

ського життя і на прохання Інституту громада згодилася, щоб о. Т. Ковалишин, виконуючи обов'язки настоятеля, також взяв на себе й обов'язки Ректора Інституту П. Могили на місце п. І. Сирника, який виїхав до Вінніпегу обняти редакторство „Українського Голосу”. З перенесенням о. Ковалишина до Інституту резиденція була продана, а отримана сума пішла в Будівельний Фонд.

Важливими є Надзвичайні Загальні Збори громади 8-го вересня, які на Надзвичайний Собор у Вінніпег вибрали делегатів: Ю. Стечишина і М. Бойковича. Ці Збори

ухвалили резолюцію з домаганням якнайбільшої кооперації між УГПЦ в Канаді і УПЦ в С. Ш. А. Ця резолюція мала великий вплив на розвиток церковних відносин між православними українцями в обох країнах.

Незабаром після Надзвичайного Собору, який обрав Владика Мстислава на Правлячого Єпископа УГПЦК, новообраний Владика в одній з своїх перших візитацій відвідав Саскатун. Ці відвідини відбулися в днях 20—22 грудня, 1947 р. В цих днях також в Саскатуні відбувався Ювілейний З'їзд Інституту П. Могили. В сослуженні прот. С. Савчука і о. Т. Ковалишина Владика Мстислав відправив урочисту Службу Божу в залі Інституту, а пі-

ІВАН СТРАТІЙЧУК

сля Служби Божої брав активну участь у праці З'їзду і виголосив знамениту доповідь про життя й діяльність патрона Інституту Митрополита Петра Могили, одного з найбільших діячів на церковному й освітньому полі. Цю доповідь Владика виголосив з нагоди 300-ліття смерти Митрополита Могили.

Річні Загальні Збори громади, які відбулися 7-го грудня, ствердили факт застою в будові церкви, однак цей застій був не з вини громади, але через те, що тяжко в ті роки було діставати вчасно будівельний матеріал. Членами управи на 1948 рік були вибрані: Іван Стратійчук — голова, проф. А. Михайленко — заст. голови, Г. Сліпченко — секретар, І. Генік — скарбник.

На жаль, з браку будівельного матеріалу і в 1948 р. справа будови не пішла вперед, хоч Будівельний Комітет робив усе можливе, щоб потрібні матеріали дістати. Все ж таки це не спинювало ні в чому іншої громадської праці, але навпаки — ця праця ставала все інтенсивнішою.

Рік 1948 був роком 30-літнього Ювілею УГПЦК. 3-го червня Владика Архiepіскоп Мстислав видає свого знаменитого Пастирського Листа, в якому проголошує 1948 рік Ювілейним Роком, закликає всіх вірних Церкви до урочистого відзначення цього Ювілею належною поща-

проф. АНДРІЙ МИХАЙЛЕНКО

ною до творців Відродження, посиленням церковної праці на всіх ділянках життя, а зокрема Владика проголошує збірку на Ювілейний Фонд, який піде на розбудову Богословського Факультету при Колегії Св. Андрея, будову Всеканадійської Катедри у Вінніпегу, на місійні потреби та на допомогу братам-українцям у розсіянні суцим.

„Першою, де було розпочато Ювілейні Святкування, була провінція Саскачеван. 4-го липня у вщерть переповненій церкві в Саскатуні, під час урочистої Архiepірейської Служби Божої Високопреосвященніший Архiepіскоп Мстислав проголосив започаткування Ювілейних урочи-

стостей... До звеличання Ювілею на терені Саскачевану в великій мірі причинилася присутність Владики Мстислава, який від половини червня відвідує не лише великі осередки, але й найменші громадки, закинені далеко від головних шляхів... Він скрізь зі зворушенням оповідає про здобутки нашої Церкви, в радісних молитвах просить Господа обдарувати його, духовенство і всіх вірних Церкви силою і умінням далі служити чесно Богові і нашому многостраждальному народові..."¹

Ці молитви й благання Архипастиря й усіх вірних у Ювілейному Році не були марними. Зростала християнська й національна свідомість вірних, зростало почуття обов'язку супроти Церкви й народу, зростала жертвенність. Це можна бачити з річного звіту голови Саскатунської громади за 1948 рік. В тому році при громаді закладено організацію Української Православної Молоді. Членство за рік зросло з 65-ти членів до 140. Членські вкладки були всі сплачені, як також зібрані всі залежності з минулого року. Приходу громада мала — \$10,500.00. Надзвичайно активно працювало жіноцтво, різні комітети для підприємств, провадилося навчання в школах, регулярно провадив свою діяльність церковний хор під управою Ю. Стечишина.

Управа громади на 1949 рік: І. Стратійчук — голова, проф. А. Михайленко — заст. голови, Н. Рак — секретар, Ю. Стечишин — скарбник.

Як і попереднього року, цей рік був також роком великого поступу в житті громади. У своєму річному звіті голова громади дає велике признання всьому членству за активність і співпрацю, о. настоятелеві за його невтомну діяльність і провід в усіх ділянках життя громади, диригентові хору, а також членам комітетів підприємств під проводом П. Салдата і І. Чайковського.

А спеціальної подяки всього членства заслуговують члени Будівельного Комітету під проводом проф. А. Михайленка. Це завдяки його невтомній праці, а часом і його жертві в своїй університетській праці — справа будови нового храму посунулася далеко вперед. Як завжди невтомно і жертвенно працювало жіноцтво при громаді.

Членство громади зросло до 160 (з чого 20 членів виїхало з міста), отже до громади прибуло в 1949 році 40 нових членів. Прихід громади зріс більше, як в два рази,

а саме приходу громада мала — \$23,500.00. У липні громада з о. настоятелем взяла активну участь у відкритті літньої оселі для молоді „Зелений Гай” у Вакаві, Саск. У жовтні о. митрат С. В. Савчук довершив урочистого посвячення угільного каменя новозбудованої святині. З кінцем року громада продала стару церкву й повністю перенесла всю свою діяльність до нової. З метою дальшої розбудови того ж року було закуплено ще два „льоти” в сусідстві з церковною площею.

5. Допомога новоприбулим братам

На річних Зборах громади 2-го січня 1950 р. вибрано комітет, який заслуговує на спеціальне відзначення, а саме Комітет Привітання Новоприбулих. Члени Комітету:

МАРІЯ МАДЮК

пані М. Мадюк, пані М. Ткачук, Тріщук, О. Виниченко, Чуприна, пані Г. Гнатишин і І. Мисак. Обов'язком цього комітету було зустрічати й вітати новоприбулих братів і сестер, які прибували до Саскатуну з Європи та допомагати їм порадами, інформаціями й заохочувати вступати в життя громади. Цей комітет зробив надзвичайно велику прислугу новоприбулим, як також і в збільшенні членства громади. У 1949 році серед нових членів з Європи Саскатунська громада також вітала Олексу Єфимчука, який обняв в громаді керування хором і за короткий час

підніс цей хор до вершин мистецтва. Тут треба зазначити, що до цього часу довголітнім диригентом був Ю. Стечишин, який дав початок хорові, провадив його з двома короткими перервами від 1921 року і був першим диригентом в Канаді, що увів в Богослуження живу українську мову.

Управа громади на 1950 рік: І. Стратійчук — голова, проф. А. Михайленко — заст. голови, Н. Рак — секретар, Ю. Стечишин — скарбник. В цьому році громада далі розгортала свою діяльність на всіх ділянках, а зокрема в ділянці будови нового храму.

6. Загально-церковні події

Серед загально-церковних подій 1950 року треба згадати Х Собор УГПЦК, який відбувся теж в Саскатуні і на якому Владика Мстислав склав свою резигнацію з Правлячого Єпископа. Цей Собор відомий тим, що відбувся в крайньо напруженій атмосфері. Як ніколи перед тим, Собор поділився майже на дві рівні половини в питанні прийняття резигнації Владики: 96 членів за прийняттям і 91 — проти, при двох голосах, що стрималися. Взагалі справа резигнації Владики забрала майже всю увагу Собору і більшу частину часу, хоч на програмі стояли інші важливі справи, які вимагали скорого позитивного вирішення — вони відійшли на другий план. У висліді діянь цього Собору Церква знову залишилася без Єпископа.

Ця подія очевидно викликала потребу вдатися кудись за духовною опікою, доки Церква не знайде свого Єпископа. На цей раз Церква була щасливіша, бо в Європі перебував Владика Митрополит Полікарп, який згодився тимчасово взяти під свій духовний покров УГПЦ в Канаді.

Але дуже скоро виявилось, що після того, як Церква мала свого власного Єпископа, який вніс великий вклад в духовний розвиток членства, хоч би лише самим фактом, що немає майже ні однієї громади, яку б Владика Мстислав особисто не відвідав, повертатися назад до часів з перед 1924-го року — не можливо.

Тому впродовж року Провід Церкви робить старання, щоби для Церкви в Канаді встановити повну Ієрархію,

яка б складалася з найменше трьох єпископів. З цією метою було запрошено до Канади з Європи Владик: **Михайла** і **Платона**, а на третього єпископа намічалось обрати прот. **В. Кудрика**. Але незабаром після прибуття до Канади Владика **Платон** упокоївся. Отже виникла потреба знайти другого кандидата. За почином **Саскатуну** ним став теперішній **Первоієрарх** нашої Церкви **Блаженніший Владика Митрополит Іларіон**, який і був обраний на це становище **Другим Надзвичайним Собором** у серпні 1951 року з титулом: **Митрополит Вінніпегу і Всєї Кана-**

ОЛЕКСА ЄФИМЧУК

ди. Владика **Михайл** очолив **Східню Єпархію** з осідком в м. **Торонті**. З вибором Владики **Іларіона** на становище **Митрополита**, Церква знову пішла повним кроком у своєму розвитку, бо в особі Владики **Іларіона** Церква знайшла вправного, досвідченого провідника, який клав основи під будову **Української Церкви** ще в **Україні** в бурхливі роки **Визвольних Змагань**, будучи **Міністром Ісповідань** **У. Н. Р.** Своєї праці на церковному полі Владика **Митрополит Іларіон** не покидав ніколи, чим здобув собі пошану серед широких кіл **українського православного громадянства**, як в **Україні**, так і поза її межами.

Не можна сказати, щоб події в Церкві у 1950 році не відбилися до якоїсь міри й на діяльності Саскатунської громади. Так у своєму річному звіті про фінансовий стан громади, голова І. Стратійчук стверджує такий факт: „Минулого року збірка на будову нової церкви не дописала. Не дописала також і збірка місячних вкладок на ту ціль. Обидві збірки принесли нам \$1,300.00 менше ніж минулого року”.

Але поруч з цими недомаганнями — були також і успіхи, особливо в духовній ділянці громадського життя. До таких успіхів треба в першу чергу занести участь і поміч Саскатунської громади сусіднім громадам на околицях, зокрема участь громади разом з о. Т. Ковалишиним при відкритті нової церкви в Сен Джулієн 1-го жовтня 1950 р., а також велика й успішна Місія, яка відбулася в Саскатуні 15-го жовтня. До успіху цієї Місії причинилося впершу чергу членство Саскатунської громади і сама Місія принесла велике духовне піднесення серед її учасників.

Управа на 1951 рік: І. Стратійчук — голова, О. Мисак — заст. голови, Н. Рак — секретар, Ю. Стечишин — скарбник. З огляду на велике переобтяження працею проф. А. Михайленко попросив громаду увільнити його від обов'язку нагляду над будовою церкви, на що громада дала свою згоду, висловивши професорові велику вдячність за його самовіддану й безкорисну працю впродовж кількох років, в яких він провадив нагляд над будовою як голова Будівельного Комітету. На голову Будівельного Комітету внесено Михайла Бойчука і цей внесок був прийнятий одногolosно.

З огляду на виїзд заст. голови О. Мисака до Канори, Піврічні Загальні Збори одногolosно на це місце вибрали адв. Олексу Процюка. Ці ж збори вибрали 8-членну делегацію на Другий Надзвичайний Собор у Вінніпегу, на якому вирішувалася справа Ієрархії УГПЦ в Канаді. Делегатами від громади були наступні члени: І. Стратійчук, П. Ткачук, О. Процюк, І. Мадюк, Б. Мадюк, пані Г. Гнатишин, Й. Притула і П. Салдат. Крім вищезгаданих делегатів участь у Соборі брав Ю. Стечишин як член Консисторії УГПЦ. Така численна делегація свідчить, що громада надзвичайно поважно поставилася до цієї чи не

найважливішої справи, яку мав вирішити Собор на майбутнє Церкви.

ВІДДІЛ СУМК ЗІ СВОІМ КАПЕЛЯНОМ о. Т. КОВАЛИШИНИМ

У своїх звітах після Собору делегати висловлювали загальну радість і вдовolenня, як з ходу самого Собору, так і з тих важливих постанов, які він прийняв.

7. Перша Митрополича Візитація в Саскатуні

Велике значення для дальшого розвитку життя, а особливо для успішного закінчення будови святині в Саскатуні — мала перша Архисрейська Візитація Впреосв. Владики Митрополита. Ця Візитація — була найбільшою подією в житті громади за 1951 рік. У своєму річному звіті голова громади так описує цю подію: „Цього року наша громада мала честь вітати в себе нашого нового Митрополита — Владику Іларіона. Хто мав нагоду вислухати його проповідь в церкві, або через радіо, мусів прийти до заключення, що ми маємо доброго Владику. Є загальне сподівання, що за його проводом наша Церква в Канаді дуже скоро зросте і зміцниться”. Як показали останні двадцять років, ці сподівання повністю справдилися. Під проводом Владики Митрополита Іларіона наша Церква розвинула свою діяльність до меж, які тяжко навіть найбільшим оптимістам було передбачити, а разом з Церквою, як її невід’ємна складова частина росла й міцніла Саскатунська громада.

В цьому році, очевидно завдяки щасливому вноормуванню внутрішніх загально-церковних відносин, Саскатунська громада досягнула поважних успіхів в усіх ділянках свого життя: членство громади зросло до 215-ти членів, хоч в той же час кількадесят членів виїхали в інші місця, зросла жертвенність членства, як грошовими пожертвами, так і працею. З непослабленою енергією й відданістю працювало Жіноче Товариство, С. У. М. К. і школи. Варто пригадати, що в цьому році громада, бажаючи затримати в себе належний рівень хору, взяла на своє повне утримання диригента О. Єфимчука, який до цього часу віддавав більшу половину своєї праці Інститутові. Це сталося в той час, коли громаді був дорогим кожний цент, щоб успішно закінчити будову храму і виконати свої зобов’язання відносно затягнених позичок. Цей факт підкреслює велике розуміння громади про вартість доброго хору і його конечність в Богослуженні.

Річні Збори громади, які відбулися 20-го січня 1952 року, ствердили великий поступ, як у будові церкви, так і в загально-церковній праці. Цей поступ голова громади у своєму звіті завдячує в найпершій мірі щирій співпраці

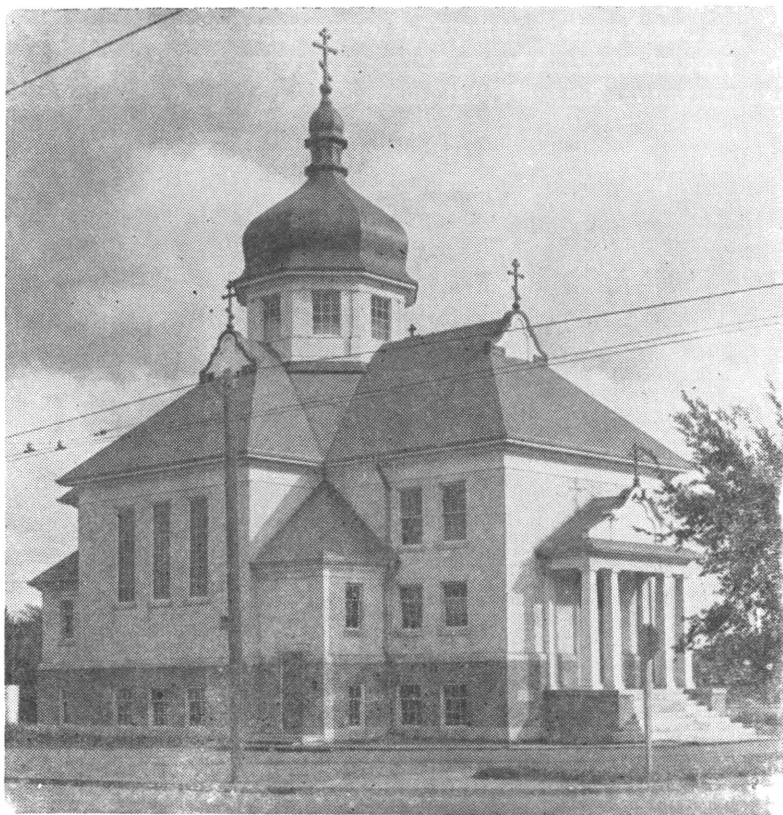

**ВПРЕОСВЯЩЕННИШИЙ ВЛАДИКА
М И Х А І Л**

членів управи і всього членства громади. Очевидно велика заслуга цього успіху належиться голові громади І. Стратійчукові за вміле і щире керівництво справами громади в такі напружені роки, якими були роки будови нової церкви.

До управи громади на 1952 рік увійшли: І. Стратійчук — голова, О. Процюк — заступник, М. Кіндрачук — секретар і А. Гавриш — скарбник.

НОВИЙ ХРАМ БОЖИЙ В САСКАТУНІ

8. Посвячення й відкриття Божого Храму

Рік 1952 увійде в історію Саскатунської громади як рік перемоги над усіма трудами й недомаганнями, пов'язаними зі справою будови нового храму. В цьому році будова в основному була закінчена і громада від початку

року готується до належного відзначення цієї події. Святочна урочистість посвяти і відкриття новозбудованої Святині в Саскатуні відбулися 12-го жовтня.

Про цю подію не можна краще згадати, як повністю навести опис цього Свята Перемоги, зробленого бл. п. проф. Іваном Рудевським безпосередньо після свята. Робимо це з двох везливих причин: перша — сам опис перебігу свята є цінністю самою в собі, а по-друге — для збереження фактів про перебіг свята для того, щоб зберегти їх як найкращий пам'ятник працівникам, які відійшли у вічність і як дороговказ теперішнім і майбутнім членам громади. Підкреслюємо, що цей звіт проф. І. Рудевський зробив на спеціальне доручення управи громади і всі дані в звіті є узгіднені з управою громади:

9. „Велика Маніфестація Православних Українців в Саскатуні”

„Розвиток українського життя в Канаді силою життєвих обставин, поставив Саскатун осередком всякої культурно-освітньої й релігійної праці.

У Саскатуні відбулася перша Народня Конференція, що покликала до життя Українське Греко-Православне Братство, яке відновило нашу прадідну Українську Греко-Православну Церкву в Канаді на тривких демократичних засадах.

У Саскатуні відбувся Перший Всенародній З'їзд, що започаткував нашу народньо-освітню роботу в Канаді і дав почин до заснування наших виховавчих Інститутів.

У Саскатуні ж пізніше на одному з Народніх З'їздів була піднесена думка про організацію нашого жіноцтва і створено Союз Українок Канади. Тут було створено нашу організацію Союз Українців Самостійників і тут же, в Саскатуні постала наша молодеча організація Союз Української Молоді Канади.

Знову ж таки силою обставин саскатунська Православна Церковна Громада опинилася в провідній ролі релігійно-морального виховання, не лише мешканців міста Саскатуну, але також і великого числа нашої молоді, що рік-річно вчиться в саскатунських школах.

Семимилевими кроками йшло наше життя в Канаді, буїно розквітало і непереможно ширилося і за 60 літ пе-

ребування в Канаді українці досягли величезних успіхів. Пробудилася національна свідомість, заактивізувалася культурно-освітня і релігійна робота і на широких просторах Канади появилось багато Народніх Домів, наших українських Церков, інститутів і Колегія Св. Андрея. Все це було наслідком свідомості наших людей, активності і їх жертвенності та розуміння ваги народньої справи.

Але часи минали, життя йшло своїм шляхом, і нові обставини й умовини давали інший напрям йому, ставили нові завдання і вимагали нових методів громадської праці. Перед нашим суспільством вирінуло грізне питання про наше майбутнє, нашу молодь.

ИОІ АННА МИХАЙЛЕНКО

Цілком природнім є, що наші громадські організації, наша Церква, наші провідні люди почали на цьому важливому питанні зосереджувати свою увагу. Зовсім оправданим є те, що церковна Громада в Саскатуні, в погодженні з нашими громадськими організаціями, з дозволу Консисторії та за благословенням нашого найвищого церковного достойника Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона, рішила широко порушити ці важливі церковно-громадські справи на великій маніфестації православних українців у провінції Саскачеван, пов'язавши цю маніфе-

стацію з посвяченням нової Православної Святині у Саскатуні.

Маніфестація відбулася в Саскатуні 11—13 жовтня при великій числі учасників з участю усього православного духовенства Саскачевану, голови Президії Консисторії о. Є. Грицини та Владики Митрополита Іларіона. Маніфестація почалася Вечірнею, на якій місцевий парох о. Т. Ковалишин у короткому слові з'ясував значення і вагу маніфестації та подав до відома плян праці учасників здвигу.

Після закінчення Вечірні відбулися засідання учасників Здвигу у справі Української і Недільної Шкіл та молоді, як також у справі відпочинкової оселі у Вакаві. У роботі цих комісій взяли участь всі приїзні на маніфестації. У жвавих дискусіях над порушеними справами та активною участю представників з місцевостей провінції, виринула низка практичних зауваг і сугестій, які вирішено було подати на розгляд і схвалення на загальній сесії в понеділок 13-го жовтня.

В неділю 12-го жовтня при великому числі учасників маніфестації відбулися церковні урочистості: зустріч Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона, акт посвячення нового Храму та величава Архисрейська Служба Божа, яку відслужив Владика Іларіон в сослуженні всього приїзнього духовенства.

Глибоку змістом, поучаючу і захоплюючу проповідь під час Служби Божої, виголосив Владика Іларіон, підкреслюючи в проповіді в чому є зміст „служити Богові”.

Церковні урочистості звеличував прекрасний хор саскатунської Громади під умілим керівництвом досвідченого диригента О. Єфимчука. Вірних із Саскатуна і околиць було так багато, що не дивлячись на те, що лави з церкви були винесені, всі не могли зміститись у просторій церкві і частина людей мусіла стояти при вході в Храм.

Після спільного святкового обіду в залі Церкви, що його приготували дбайливі руки місцевого Жіночого Товариства, учасники маніфестації перейшли до „Роксі Театру”, де відбулася Святочна Програма. Керівником цієї Програми був Михайло Кіндрачук.

Ця Програма почалася привітом Всеч. о. Ковалишина, від імені Громади Св. Духа в Саскатуні. У простих,

щирих, доходячих до серця словах, о. Ковалишин дякував присутнім за численну участь у Маніфестації і підкреслив, що спільними силами „можна чудо творити”. Далі слідували декілька духовних пісень, майстерно виконаних саскатунським церковним хором.

Згідно програми о. Є. Грицина виголосив реферат про участь нашої молоді в церковному і громадському житті.

Довшу промову виголосив Високопреосвященний Владика Іларіон на тему: „Розбудова нашої Церкви в Ка-

ПАРАСКЕВІЯ ТУРЕЦЬКА

наді”. Як і завжди Владика своїм красномовним словом захопив присутніх. У великій напрузі й надзвичайній тиші слухали присутні надхненного слова свого Архипастира. Подавані майстерно образки з минулого нашої Церкви, приклади відданості й жертвенності українського народу для добра Церкви, героїзм у обороні її та напрямні у дальшій розбудові нашої Церкви в Канаді глибоко запали в душі присутніх.

Наші люди ніколи не обмежуються лише добрими словами. Так і цим разом присутні щедро зложили свої пожертви на закінчення будови і прикрашення новозбу-

дованого Храму у Саскатуні. У святочному настрої всі відчували, що дійсно „громада — великий чоловік”.

О 7-мій годині вечора знову відслужено Вечірню з глибокою змістовною проповіддю о. Ференціва з Реджайни. В цей же день о годині 9-тій ввечорі в тому ж театрі „Роксі” відбувся святочний концерт. Концерт складався з трьох частин: у першій частині церковний хор відспівав п'ять духовно-релігійних пісень, а в третій частині цей же хор виконав чотири українські народні пісні. У другій частині було показано танці учнів Української Школи при Громаді.

Як духовні так і світські пісні були виконані майстерно і з глибоким чуттям. Щире захоплення глядачів танцями наших дітей і цілком заслужено винагороджувано виконавців цих танців рясними оплесками. Блискучо виконали свої сольо-танці панна Люся Павличенко і Н. Перчишин.

Насолода концертом була велика і переповнена авдиторія щиро дякувала своїми оплесками виконавцям, а зокрема диригентові хору Ол. Єфимчукові та учителеві танців і музики Камінському.

Третій день Маніфестації почався в понеділок рано Молебнем з нагоди „Дня Подяки” із зворушливою проповіддю о. Степана Гребенюка з Принс Алберт.

Після Молебня почалися спільні наради учасників маніфестації у справах Української і Недільної Школи, в справі молоді та площі у Вакав. Церковна зала переповнена. За столом президії: Впреосв. Владика Іларіон, Прот. Є. Грицина, Голова Президії Консисторії, І. Стратійчук, голова Церковної Громади в Саскатуні, о. Тома Ковалишин, настоятель Саскатунської Громади та представники комісій, що реферують справи.

Справу Української й Недільної Школи реферує пані Михайленко, справу молоді — Орест Гаук, справу площі у Вакав — П. Ткачук.

Реферуючі переповідають коротко працю кожної комісії, зазначають якими матеріялами вони користувалися і подають практичні зауваги й сутєстії, що їх комісії ухвалили.

З особливим вдовolenням і зацікавленням вислухали присутні доповідь Ореста Гаука, молодого ще студента університету, який спокійно, переконливо, добірно укра-

їнською мовою, передав думки нашої молоді, їх жалі і сподівання. Слухаючи молодого Гаука мимоволі виникає переконлива думка: коли маємо серед молоді таких представників — наша справа не занедбається.

Кожна реферована справа викликає велике зацікавлення і в обговоренні цих справ беруть участь багато представників з різних околиць. Впадає в око, що в обговоренні цих справ бере участь багато молоді. Уважно і з респектом приймають старші зауваги молодих.

У кожній порушеній справі приймаються практичні ухвали і тут же доручається відповідним чинникам приготувати матеріяли, які повинні бути предложені на Провінційному З'їзді С. У. С. у Саскатуні, у грудні цього року.

На цій же нараді не лише були винесені ухвали, але й практично на внесок о. С. Гребенюка, було приступлено до започаткування видавничого фонду нашої Церкви. Тут же вплинуло на цей фонд 225.00 доларів.

В кінцевому слові Владика Іларіон підкреслив, що на цих нарадах було порушено багато цікавих і конечних справ, що справа нашої молоді і нашого майбутнього є дуже важні, що ми всі повинні негайно приступити до праці і здійснення ухвал та що Владика дає на те своє благословення і сам завжди буде виконавцем і помішником у всіх цих добрих і богоугодних справах.

Велика Маніфестація-Здвиг закінчилася. Роз'їхалися люди по найдалших закутках Саскачевану і понесли з собою глибоку віру в доцільність Маніфестації, в потребі дальшої спільної праці для нашого майбутнього.

Глибоке й щире признание належить організаторам цього Здвигу та Проводові нашої Церкви. Зокрема найбільше признание належить церковній Громаді, Всеч. о. Т. Ковалишину, І. Стратійчукові та головам комісій: пані Й. Михайленко, П. Ткачукові і О. Гаукові, що віддано працювали у підготовці і праці нарад".²

* * *

Як бачимо зі звіту проф. І. Рудевського, успіх свята був величезний, як зі сторони духовної, так і матеріальної. Про останнє може посвідчити список жертводавців на потреби церкви в Саскатуні й на загально-церковні потреби. Цей список надрукований в згаданому числі „Українського Голосу” після звіту проф. І. Рудевського.

Та треба на цьому місці згадати великий вклад в розбудову Саскатунської громади, зроблений трудами її на-

стоятеля — бл. п. прот. Томи Ковалишина, який обслуговував громаду в час її найбільшого зросту, в час будови Божого храму і в час найбільших зусиль. Коли б навіть покійний більше нічого не зробив, то саме справа будови нового Храму в Саскатуні повинна б залишитися для нього величавим пам'ятником. Не раз в час будови о. Тома був серед тих, хто з пилюкою, чи сокирою, лопатою чи молотком допомагав у будові, не занедбуючи своїх звичайних пастирських обов'язків. Не раз приходилося йому в ті тяжкі роки відмовлятися від найпотрібнішого для себе й для своєї родини, щоб справа будови храму не затрималася ні на мить. Коли о. Тома перестав бути ректором Інституту — він для себе й родини мусів винайняти приватне помешкання, бо громада в той час не була спроможна навіть такої вигоди дати своєму настоятелю.

Серед кипучої діяльності, пов'язаної з будовою Храму, серед постійних турбот за фінансування цієї будови, Покійний знаходив час гуртувати навколо громади молодь і старших, збирати дітей до Недільної Школи, готувати лекції, приєднувати громаді нових членів, які прибували з околиць та з Європи. Хоч вже минуло два десятироки років, але Саскатунська громада і досі згадує теплими словами працю Покійного, його жертвенність і посвяту для церкви і для цієї громади.

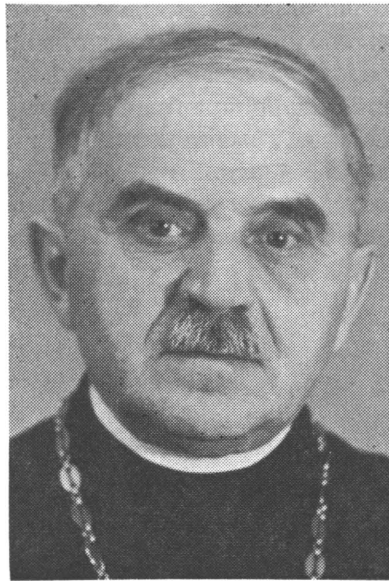
Тут варто згадати слова бл. п. Юліяна Стечишина, висловлені ним на поминальному обіді під час похорону бл. п. о. Томи: „Саскатунська церква — це один з багатьох наслідків великої й жертвенної праці Покійного. І я мушу з жалем ствердити, що будова цієї церкви чи не найбільше спричинилася до тяжкої недуги, яка передчасно обірвала його життєвий шлях і працю для добра Церкви!”

Нарешті, коли будова храму приходила до закінчення, громада на річних зборах, на внесок і рекомендацію голови, піднесла платню о. настоятелю до суми \$250.00 місячно. Це було і виявом вдячності о. Томі та його родині за їх труд на користь громади і також виявом розуміння членством потреби піднести належно матеріальне становище свого духовенства.

Коли вже храм Божий був посвячений і урочисто відкритий — в листопаді 1952 року о. Тома повідомляє громаду, що він бажає взяти на рік відпустку, яку перебуде

в Саскатуні. На його місце проводом Церкви тимчасово був призначений настоятелем Всеч. о. Й. Тріска.

На цьому закінчився період будівництва і інтенсивної праці, пов'язаної з будовою Божого Храму. Як видно, цей період мав свої радісні й болючі моменти, так як це завжди буває в час народження нового. Але попри всі турбо-

прот. ІОСИП ТРІСКА

ти, громада вийшла переможно з усіх труднощів, які перед нею ставали і завдяки Божому благословенню, жертвенній і відданій праці свого о. настоятеля, управи і всього членства, вступила з початком 1953 року в новий період свого життя й діяльності.

ПРИМІТКИ ДО VI-го РОЗДІЛУ:

¹ „Вістник”, ч. 15, 1948 р.

² „Український Голос”, ч. 44, 1952 р.

VII. НА ШЛЯХУ ДО ЧЕТВЕРТОЇ КАТЕДРИ УГПЦ В КАНАДІ

1. Зріст духовного життя в громаді

На Річних Загальних Зборах громади 25-го січня 1953 року попередній голова громади п. Іван Стратійчук, подавши докладний звіт про свою працю на становищі голови і склавши подяку всім членам управ і громади взагалі та о. Т. Ковалишинові зокрема за співпрацю, попросив громаду вибрати іншого члена на голову, бо уважав, що вже час на таку зміну і попросив для себе відпочинку. Однак він далі залишився активним членом управи, яка була вибрана на цей рік в такому складі: Олекса Процюк — голова, В. Бальон — заст. голови, І. Стратійчук — секретар, Ф. Кіндрачук — заст. секретаря, А. Гавриш — скарбник.

На цих же Зборах о. настоятель підкреслив, що зі закінченням будови нового храму Божого, громада повинна звернути пильнішу увагу на піднесення свого загального духовного стану.

В цьому напрямку й провадилася дальша діяльність громади, хоч перед нею ще стояли важливі проблеми — як будова іконостасу, внутрішня прикраса храму, будова відповідної авдиторії і т. д.

Першим кроком громади в напрямі піднесення було рішення встановити винагороду для о. настоятеля в сумі \$250.00, як мінімальну, не відрізняючи в цьому особи священика. Другим кроком — були турботи про закуп резиденції для свого настоятеля. Ці справи були дуже важливі, бо від того чи буде належно матеріально забезпечений о. настоятель — залежатиме його можливість належно віддати свій час і енергію для активної праці в громаді. Одночасно громада не забула подбати й про належне забезпечення диригента, призначаючи йому місячну винагороду у сумі \$175.00.

Надзвичайні Загальні Збори 8-го березня приймають проєкт будови іконостасу — праці архітекта С. Тимошен-

ка. Місяць пізніше на засіданні управи 13-го квітня прийшло повідомлення про те, що о. Й. Тріска відходить на постійну парафію, а на його місце буде тимчасово призначений о. Володимир Слюзар (молодший), який обслуговував громаду до часу кінця відпустки о. Т. Ковалишина.

Піврічні Загальні Збори громади, які відбулися 29-го червня, висловили велике признание й подяку о. Томі Ковалишину за його великий вклад в розбудову громади і висловили прохання громади, щоб він, закінчивши свою

адв. ОЛЕКСА ПРОЦЮК

відпустку, знову повернувся до виконання обов'язків настоятеля громади. На це прохання о. Тома відповів, що для громади і для нього він вважає буде далеко кориснішим, коли він відійде на іншу парафію. Тоді на прохання управи, провід Церкви призначає о. В. Слюзара на постійного настоятеля громади. Це призначення увійшло в силу з початком вересня 1953 року.

На цих же зборах був вибраний спеціальний комітет для купівлі резиденції. Комітет складався з 5-ти членів: Й. Цькуй, П. Ткачук, О. Мисак, П. Салдат і В. Васильців.

2. Свято 35-літнього Ювілею

З призначенням постійного о. настоятеля, громада під його проводом і проводом своєї управи робить приготу-

вання на достойне відзначення 35-ліття УГПЦ в Канаді і таке ж відзначення 35-ліття громади. Уже з середини вересня з благословення Владики Митрополита й з розпорядження Консисторії на сторінках „Вістника” й „Українського Голосу” поміщуються великі заклики управи громади до всіх українців Саскачевану взяти численну участь в Ювілейному Святі, яке відбудеться в днях 10—12 жовтня разом з великим Здвигом Православної Молоді Саскачевану.

прот. ВОЛОДИМИР СЛЮЗАР

Ювілейне Свято відбулося з великою урочистістю. Цій визначній події була спеціально призначена передовиця „Вістника” ч. 21, 1953 р., з якої наводимо найголовніші витяги про перебіг Свята:

„Саскатун, в Саскачевані, був місцем де Українська Православна Церква відродилася — заснувалася... Тут посіяне те Євангельське зерно, яке за 35 років вирросло у величаве Боже Дерево. Відновляли свою Українську Церкву на Україні, 1917 року, та чи хто міг там тоді подумати, що в тому ж часі цілком самостійно постане Українська Православна Церква далеко за морем? Але вона постала. І хоч там вороги українського народу Церкву знищили, хоч пригасили той вогонь, що мав освітлювати й зогрівати українське життя, то той же зогонь розгорівся тут і лучі

його світять далеко, як лучі морської ліхтарні, вказуючи дорогу тим, що пливуть по морю...

В суботу, неділю й понеділок 10—12 жовтня відбулося в Саскатуні Велике Ювілейне Свято, на спомин, що в тім же Саскатуні, перед 35-ма літами дано початок нашій Українській Православній Церкві в Канаді.

Свято почалося в суботу рано Службою Божою, яку відслужили три священики і була проповідь. Вечером знову три священики служили Вечірню і рівно ж була проповідь.

В неділю Архисерейську Службу Божу відправив Владика Митрополит Іларіон з 14-ма священиками. Темою проповіді Владики Митрополита було „Ісповідництво”, цебто сміле визнання віри по приміру давніх християн...

Проповідь Владики була сильна змістом і дуже потрібна нинішньому часові. В понеділок Службу Божу знову правило трьох священиків з проповіддю. Це була церковна сторона святкування. А вже поза нею була ширша програма Свята.

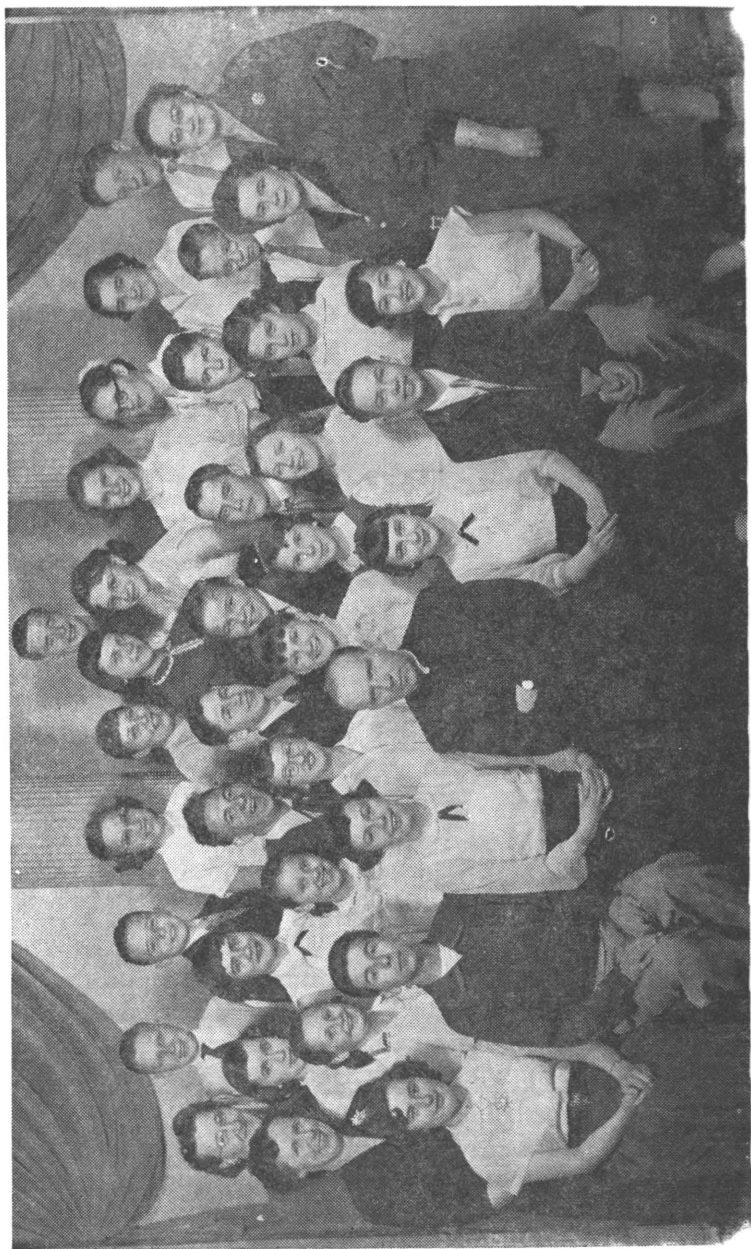
У неділю, після Богослуження був спільний обід, а за ним промови священиків Грицини і Савчука з Вінніпегу. Вечером концерт, де Владика Митрополит виголосив промову перечислюючи, що Православна Церква зробила для українців від найдавніших часів дотепер'...

Незабаром після відсвяткування Ювілею відбулися Загальні Збори громади, на яких управа поінформувала громаду про купівлю хати при 320—10-та вулиця схід для резиденції. Тут же, на зборах, громада була повідомлена про резигнацію диригента хору О. Єфимчука й про виїзд його з м. Саскатуну.

На прохання управи керування хором тимчасово перебрала пані Марія Ткачук, яка й провадила цю відповідальну ділянку церковного життя до приходу нового диригента в особі Ю. Ягодського.

Загальні Річні Збори, які відбулися 3-го січня 1954 року, ствердили великий поступ у розвитку громади і висловили подяку управі за її велику працю, як рівнож і о. настоятелеві.

Управа громади на 1954 рік: В. Бальон — голова, І. Мисак — заст. голови, В. Гриба — кореспонденційний секретар, В. Васильців — рекордовий секретар, скарбники — І. Луцюк та Т. Гнатюк.

ВІДДІЛ СУМК З НАДЗІРНОЇ РАДОЮ, 1954 Р.

З важливіших подій цього року була участь громади з о. настоятелем і хором у Загальнопровінційному Святкуванні на оселі „Зелений Гай” у Вакаві, яке відбулося 25-го квітня 1954 р.

Річні Загальні Збори громади ствердили дальший поступ громади, особливо зі звіту о. настоятеля видно, що участь вірних у Богослуженнях добра, хоч варто більше звертати увагу на виховання молоді й дітей у релігійному й національному дусі.

Матеріальний стан громади був також успішним, загального обороту за рік громада мала \$17,459.46.

ХАРИТЯ КОНОНЕНКО

Збори винесли щире подяку за активну працю о. настоятелеві, управі під проводом В. Бальона, диригентів і хорів, Жіночому Т-ву під проводом голови пані П. Турецької, учителям Української й Недільної Шкіл, Відділам С. У. М. К. та спеціально збірщикам, які збирали фонди на сплату позичок і на інші церковні потреби.

До управи на 1955 рік ввійшли такі члени: Ф. Кіндрачук — голова, В. Буряник і О. Хомин — заступники голови, кор. секретар — проф. І. Рудевський, скарбник — Ю. Стечишин, заст. скарбника — В. Васильців.

3. Вклад Громади в життя Церкви

Важливою подією в житті УГПЦ в Канаді у 1955 році був Одинадцятий Собор Церкви, який відбувся в днях 29—30 червня у м. Вінніпегу. До цього Собору Саскатунська громада особливо уважно підготовлялася. Так за ініціативою управи 11-го березня було призначено спеціальну комісію для перегляду Статуту УГПЦК з метою внести поправки й доповнення до нього на Соборі. До цієї комісії увійшли: о. В. Слюзар, Ю. Стечишин, П. Ткачук, О. Процюк, д-р М. Бойкович, І. Мадюк, пані Г. Гнатишин і пані Р. Драган.

ВАСИЛЬ БАЛЬОН

Комісія ця дуже уважно поставилася до своїх обов'язків і, крім доповнень чи поправок до Статуту, внесла також кілька спеціально важливих резолюцій, які були одобрені Загальними Зборами 27-го березня. Ці резолюції делегати Саскатунської громади мали внести на Собор:

1. Тому, що УГПЦ в Канаді розростається і тому, що в наших часах виринає багато нових проблем, які вимагають основних вирішень і тому, що ні Владика, ні Консисторія цих питань самі не в силі розв'язати, громада уважає, що Собор Церкви повинен відбуватися через кожних три роки, а не п'ять, як було до цього часу.

2. Щоб звеличити цей Собор, громада просить Владик виконати постанову попереднього Собору й хіротонізувати прот. В. Кудрика на третього Єпископа УГПЦК.

3. Громада просить Консисторію, щоб до часу Собору зробила всі заходи до висвітлення великої праці прот. В. Кудрика для Церкви і українського народу в Канаді.

4. Щоб точку Статуту ч. 24 поправити так: „Кандидати в Єпископи УГПЦК повинні мати 35-ть років життя, відповідну академічну й богословську освіту і бути українського роду”.

ФЕДІР КІНДРАЧУК

5. Запросити до участі в Соборі Владика Митрополита Іоана Теодоровича в характері гостя-промовця.

6. З уваги на те, що зміна церковного календаря на новий стиль є актуальною справою в житті Церкви, не загрожує їй, а навпаки — зміцнила б її, і тому, що спротив новому календареві у минулому мав більше політичний ніж релігійний зміст, рішено пропонувати Соборові, щоб він уважно застановився над цією справою.

Крім цього громада прийняла п'ять пропозицій, які делегати мали б внести Соборові:

1. Просити наших Владик присвятити більше уваги на видання релігійної літератури, зокрема для Недільних Шкіл.

2. Посилити місійну працю в Церкві.

3. Просити наш Єпископат, щоб святочні Послання до духовенства й вірних були підписувані всіма Владиками, а не кожному зокрема видавати своє послання.

4. Щоб Архирейські Візитації покривалися з своєю назвою, щоб вони були скорше інспекціями чим гостинами та щоб протягом двох років у тій самій громаді не відбувалося більше однієї Візитації, хіба що у важливих випадках.

кви з У. П. Ц. в С. Ш. А.

5. Громада домагається бижчої співпраці нашої Цер-

З вищенаведених резолюцій і побажань, які Саскатунська громада пропонувала на розгляд Одинадцятого Собору, показується велика турбота громади над життям усієї Церкви і бажання піднести рівень церковного життя й виховання вірних в дусі Христової Науки. Деякі з вищезгаданих пропозицій були прийняті Собором і уведені в практику, а іменно резолюція 3-тя та пропозиції чч. 1, 2 і 3. Решта — були або не прийняті Собором, або їх впровадження не залежало від Собору.

Ці справи піднесла перед Собором делегація, яка була вибрана Загальними Зборами громади 3-го квітня в такому складі: П. Ткачук, І. Гнатишин, І. Чайковський, пані М. Мадюк, проф. А. Михайленко, проф. Д. Максимюк і пані С. Грещук.

У травні диригент хору Ю. Ягодський від'їхав зі Саскатуна і керування хором перебрала знову пані Марія Ткачук.

З огляду на переобтяженість іншими громадськими обов'язками Юліян Стечишин і І. Рудевський не могли виконувати своїх обов'язків в управі громади і на Піврічних Зборах на їх місце були обрані В. Буряник — скарбником, а М. Сорокан — кор. секретарем.

На Загальних Зборах 18-го вересня делегати склали перед громадою звіт з діяльності Собору. Собор був дуже успішний і конструктивний, хоч в деяких питаннях були дискусії. Цей Собор, крім змін і доповнень до статуту Церкви, розглянув ще цілий ряд важливих справ, як справа

Вищої Богословської Школи, Колегії Св. Андрея, справа третього Єпископа і т. д. Участь в Соборі взяло біля 300 осіб, гостей і делегатів.

У справі резолюції про зміну календаря, яка була внесена делегатами Саскатуну, знаходимо таку замітку у календарі „Рідна Нива”, 1958 р., ст. 74:

„Між іншим, хтось на соборі підніс *справу зміни церковного календаря*, однак Собор рішуче заявився проти календарної зміни, і тому не було місця для обговорення цього питання”. (Підкреслення „Рідної Ниви”).

4. В пошану Прот. В. Кудрика — колишнього Настоятеля Громади

Річні Збори громади відбулися 4-го грудня, на яких знову було стверджено належний розвиток життя й діяльності в громаді. Здобуто 16 нових членів. Регулярно провадилося навчання дітей у школах при громаді, з великою посвятою працював для громади й загального добра Відділ С. У. К. під управою голови пані Галини Гнатишин.

До управи на 1955 рік увійшли: Ф. Кіндрачук — голова, О. Хомин і М. Бойчук — заступник, І. Стратійчук — кор. секретар, І. Глуханюк — рек. секретар, проф. А. Михайленко — скарбник, В. Васильців — заст. скарбника.

З найважливіших ділянок праці громади варто згадати придбання нових лавок до церкви. Для цієї потреби Відділ С. У. К. ім. Ольги Кобилянської через свою голову пані Г. Гнатишин передав управі громади \$4.000.00.

Другою важливою справою — була справа підготовки до Ювілею довголітнього колишнього настоятеля громади і редактора „Вісника” прот. В. Кудрика. Громада постановила взяти участь в цьому ювілеї і перевести поміж членством грошову збірку як дар любови для прот. Василя за його довголітню працю на церковній ниві, зокрема в Саскатуні.

Головне Ювілейне святкування для відзначення 75-ліття життя і 50-ліття громадсько-церковної праці прот. В. Кудрика відбулося 1-го квітня 1956 р. в аудиторії Всеканадійської Катебри Пресв. Тройці у Вінніпегу, де між численними промовами й привітами також зарепрезентував Саскатунську громаду Юліян Стечишин, виголосивши

при цьому довшу промову про заслуги Ювілята. Щоправда цей виступ Ю. Стечишина був з рамени С. У. С., якого головою він був на той час.

Серед численних друкованих привітів, які поміщені в Ювілейній Книзі п. наз. „Муж Ідеї і Праці”, знаходимо особливо цінний привіт зі Саскатуну від одного з основоположників громади і її довголітнього члена п. П. Салдата.

В цьому привіті читаємо: „Нашому дорогому працівникові на ниві Української Православної Церкви, ми старші члени в м. Саскатуні, віддаємо признання і щирі побажання. Вітаємо Вас, Отче Кудрик, в річницю Вашого народження та 50-ту річницю невтомної праці між українським загалом та між нами тут, у Саскатуні, бо Ви один з перших працівників, що стояли на сторожі Української Церкви. За Ваші заслуги та за таку щиру працю — нехай Господь збереже Вас на многії літа.

П. Салдат, Саскатун, Саск”.

У самій Саскатунській громаді величаво привітали прот. В. Кудрика на Спільному Свяченому 13-го травня 1956 р.

5. Іконостас

Впродовж року громада провадила безперервно активну працю в усіх ділянках свого життя. Крім того багато часу присвятила управа проєктуванню іконостасу та угоди з майстрами, що й було довершено в цьому році. Працю над виготовленням іконостасу доручено п. Ткачеві зі Смокі Лейк, Алта., а виготовлення ікон до іконостасу маляреві Залуцькому з Едмонтону. Крім цього громада через свій Будівельний Комітет запровадила в церковнім будинку газове опалення, поклала нову цементову підлогу в церкві, відповідно помалювала церкву як з середини, так і з надвору.

Річні Загальні Збори висловили щиру подяку о. настоятелю, управі та головам окремих організацій і комітетів при громаді за їх щиру працю.

Управа громади на 1957 рік вибрана в такому складі: Ф. Кіндрачук — голова, О. Процюк і О. Хомин — заступники, рек. секретар — С. Стівенс, кор. секретар — М. Сорокан, скарбник — Н. Гавриш.

Через те, що С. Стівенс через інші обов'язки не міг виконувати обов'язків рекордового секретаря, від 11-го лютого цей обов'язок виконував О. Виниченко, який був вибраний Надзвичайними Зборами.

Упродовж цього року громада зробила кілька важливих рішень і також вдосконалень як у духовній, так і в матеріальній частині. Найперше цього року був викінчений і вставлений чудовий іконостас, який є справжнім зразком церковного мистецтва, чим громада заслужено гордиться.

КАТЕРИНА САЛДАТ

З великою посвятою працювало Жіноче Товариство на всіх ділянках громадської праці, даючи й цього року на потреби громади \$4,500.00, через свою голову пані К. Салдат.

З великим признанням від усієї громади працювала як диригентка хору пані Марія Ткачук.

В цьому році з початком вересня громада попрощала свого о. настоятеля В. Слюзара і вітала новопризначеного настоятеля в особі Всеч. о Михайла Боднарчука.

З прибуттям о. М. Боднарчука виникла потреба більш відповідної резиденції і ця справа була полагоджена ще

таки в цьому ж році, коли громада купила нову резиденцію ч. 311 Авеню „Г” Північ.

Загальні Річні Збори, які відбулися 22-го грудня, з великою подякою прийняли звіт управи за її діяльність. Ці ж збори ухвалили прослідити можливості громади піднести відповідно до сучасних потреб винагороду для о. настоятеля, що й було зроблено в початку 1958 р.

Управа громади на 1958 рік: О. Хомин — голова, П. Стодола — заст. голови, А. Гавриш — 2-ий заст. голови, М. Сорокан — кор. секретар, О. Виниченко — рек. секретар, Лубик — заст. рек секретаря, а Н. Гавриш — скарбник.

прот. МИХАЙЛО БОДНАРЧУК

Будівельний Комітет: М. Бойчук, А. Михайленко, П. Стодола і П. Папіш.

Програмовий Комітет — п. Василь Пилипів і О. Садовник.

На цих же зборах було вибрано двох кореспондентів: до „Українського Голосу” — Володимир Маїк та до місцевої преси — Мирослав Сорокан.

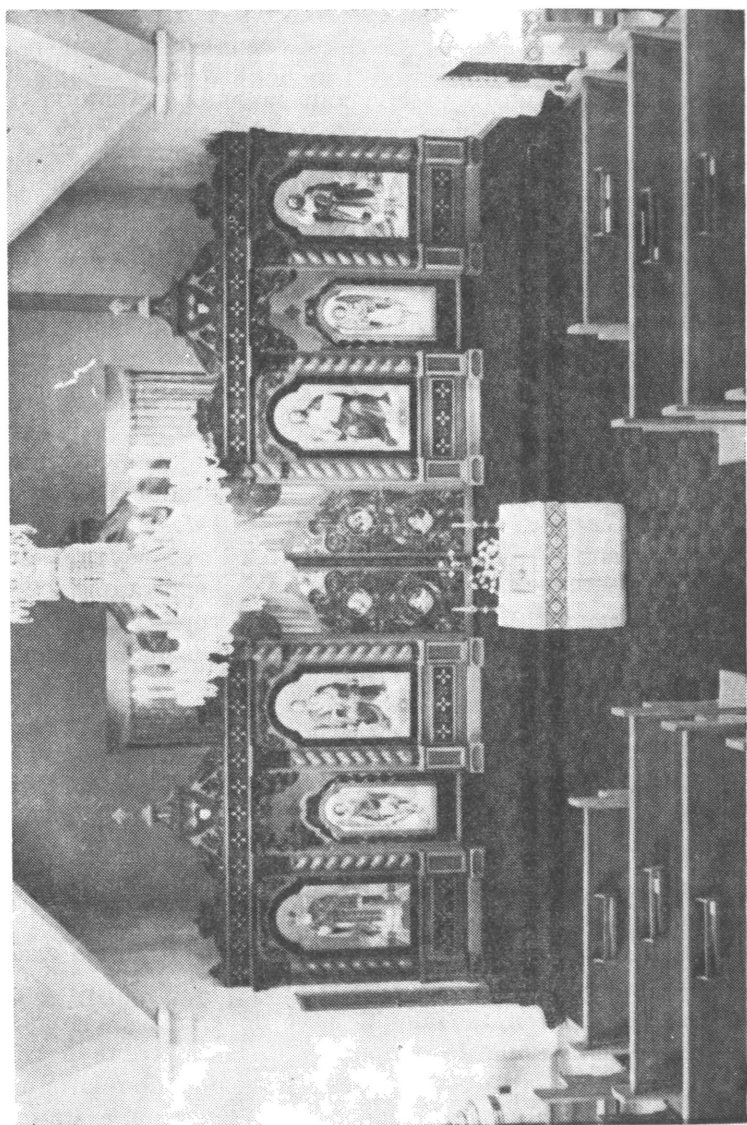
6. Ювілей 40-ліття

1958 рік — був роком 40-ліття УГПЦ в Канаді, як одночасно і Саскатунської православної громади. Для цього вже у травні було вибрано Ювілейний Комітет під проводом д-ра М. Бойковича, завданням якого було приготувати відповідно програму свята. Варто зауважити, що з нагоди ювілею — провід Церкви проголосив ювілейну збірку на фонд будови нової Колегії Св. Андрея. Для цього громада створила спеціальний Збірковий Комітет. Цей Комітет впродовж Ювілейного Року займався збірками на Колегію Св. Андрея у Вінніпегу та допомагав управі і Ювілейному Комітетові в підготовці до Ювілейного Святкування, яке відбулося з великим успіхом у днях 18 і 19 жовтня 1958 року.

Важливим фактом, який треба підкреслити, була постанова управи Саскатунської громади, винесена на засіданні дня 27-го червня 1958 року, в справі винаймлення храму Божого православної грецької громаді у Саскатуні. Тому, що громада греків кількісно не була велика і не мала свого храму Божого, хоч могла час від часу діставати обслуговування свого духовенства, управа української православної громади постановила відпускати свій Храм Божий для греків без жодної винагороди. Ця постанова дуже яскраво наświetлює, як православні українці розуміли потреби православних греків і старалися допомогти їм по своїх силах на славу Св. Православної Віри. Також треба згадати, що окремі грецькі родини чи особи щедро жертвували на потреби будови нашої церкви в Саскатуні, а також на прикрасу її. Так одна віра, одне розуміння слів Спасителя — „носіть тягарі один одного” — зблизили дві православні народності в Саскатуні і стали прикладом правдивого християнського співжиття, яке повинно бути поміж усіма народами, приналежними до Св. Православної Церкви — взаємна любов, пошана й допомога, без накидання один одному своїх поглядів на внутрішні справи кожного окремого народу.

На загальних Зборах громади 15-го вересня було порушено справу образів до іконостасу. Це надзвичайно важливе питання було широко продискутоване. Були члени, які звертали увагу, щоб в малюванні образів строго дотримуватися традиційного візантійського стилю малювання. Такий внесок, між іншим, зробила пані Савеля Стечи-

ІКОНОСТАС САСКАТУНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

шин, але чомусь збори не прийняли цього внеску, а нато-мість доручили управі згодитися з таким малярем, який би виготовив образи на найвигідніших умовах. У висліді цього храм Божий у Саскатуні має чи не найкращий іконо-стас в Канаді, але на жаль ікони не дотримані в тради-ційному стилі.

З інших важливих подій у житті громади в 1958 році варто занотувати, що в цьому році завдяки старанню о. настоятеля й управи було придбано окрему ділянку на загально-міському цвинтарі, яка стала православним цвинтарем.

Решта року, крім звичайної повсякденної праці, пі-шла на підготовку до урочистого Ювілейного Святкування. Про цю важливу подію в житті УГПЦК та громади в Саскатуні маємо широкий звіт в нашому церковному ор-гані „Вісник” за 1-го грудня 1958 р. З цього звіту візь-мемо найважливіші уривки, які відносяться головню до на-шої громади:

„Свято звеличав своєю присутністю й активною уча-стю наш Первоієрарх Високопреосвященніший Владика Митрополит Іларіон, що прибув спеціально з Вінніпегу і якого на станції зустріли члени Громади з присутнім на той час у місті нашим духовенством. На Свято також при-були з Вінніпегу Голова Президії Консистоїї УГПЦК о. д-р С. В. Савчук і Прот. В. Кудрик, один із найстарших піонерів відродження нашої Церкви...

Інститут П. Могили, за ініціативою його Ректора — Прот. В. Сенишина, в суботу 23-го жовтня вітав у своїх старих стінах достойних гостей з Вінніпегу — спеціаль-ною вечерею разом з своїми питомцями.

Свято почалося в суботу урочистою Вечірнею, яку відслужили оо. С. Савчук, В. Кудрик і В. Сенишин в при-сутності Владика Митрополита. Співом керував о. М. Боднарчук. Змістовне, тепле слово з нагоди Ювілею ска-зав Прот. В. Кудрик.

Після Вечірні в церковній залі почалася Святочна Академія. Після короткого привіту о. Настоятеля й го-лови Громади О. Хомина, головну доповідь про історію відродження Української Православної Церкви в Кана-ді виголосив Проф. Андрій Михайленко. Зокрема допо-відач широко висвітлив історію постання й розвитку Са-скагунської Православної Громади. Від піонерів відро-

дження склав гарячий привіт Громаді С. Михайлюк з Принс Алберт, а о. д-р С. В. Савчук поділився з присутніми спогадами з часів перших кроків відродженої Церкви в Канаді. Після закінчення офіційної частини Академії, гостинний Відділ С. У. К. ім. Ольги Кобилянської приймав гостей чайним прийняттям, де присутні мали нагоду ближче познайомитися і в родинній атмосфері обговорити багато цікавих і важливих справ.

В неділю, 26-го жовтня, в переповненій церкві Св. Духа відбулася урочиста Архирейська Служба Божа, відправлена Владикою Митрополитом у сослуженні о.

МАРІЯ ТКАЧУК

д-ра С. Савчука, о. В. Кудрика, о. В. Сенишина, о. Юрія Туржанського і о. Пароха. Дуже гарно піднесено й по-божно співав церковний хор під управою пані Марії Ткачук. Змістовну проповідь сказав Владика Митрополит...

Після Богослуження в церковній залі відбувся спільний обід, а о годині 2-гій дня в одній з заль Безборо Готелю почалося продовження Академії з нагоди Ювілею. В президії — Владика Митрополит Іларіон і все присутнє духовенство, а також заслужені члени Громади і Церкви: Ю. Стечишин, О. Процюк, М. Зюбрак, Л. Новосад

і посадник міста — С. Бокволд. Господарем програми був О. Процюк.

На цій урочистій Академії промовляли Впреосв. Владика Іларіон, адв. Ю. Стечишин і о. д-р С. В. Савчук, які в своїх блискучих промовах відтворили картину відродження УГПЦ в Канаді та накреслили її важливі завдання в майбутньому.

На заклик о. д-ра С. Савчука тут же відбулася збірка на будівельний фонд нової Колегії. Збірка, яка продовжувалася на протязі 15 хвилин принесла суму 4,000.00 доларів.

Від міста вітав Церкву посадник п. Бокволд, від Інституту — Д. Максимюк, Голова Дирекції, а від громадянства з поза міста вітав Громаду М. Зюбрак, колишній Голова Саскатунської Громади і диригент хору.

При кінці Голова Президії Консисторії о. д-р С. В. Савчук по черзі покликав піонерів відродження Церкви, яким Владика Митрополит особисто вручав Ювілейні Грамоти. Ці Грамоти були вручені таким піонерам: о. В. Кудрикові, І. Рурикові з Мус Джо і А. Воробцеві, як членам організаційного Комітету, який скликав перші Довірочні Збори у липні 1918 р.

Далі отримали Грамоти такі учасники I-го Церковного З'їзду у 1918 році: адв. Юліан Стечишин, довголітній секретар і голова Українського Православного Братства, д-р Юрій Драган — голова англійської частини I-го Собору УГПЦ у 1918 році. д-р М. Бойкович, Л. Новосад, П. Салдат і В. Лазарович. На закінчення Академії промовляв ще о. В. Кудрик, який в своїй промові підкреслив, що головним завданням в майбутньому житті нашої Церкви повинно бути піднесення культурного й духовного життя”.

На цій Академії, між іншими справами, о. В. Кудрик звернув увагу, що як в наших, так і в католицьких громадах все тяжче стає вчити дітей релігії українською мовою, бо батьки дома не говорять до дітей по-українськи. Тут же по довшій дискусії над цією справою о. В. Кудрик вносить пропозицію, щоб запроваджувати українські школи для таких батьків. Сьогодні вже ясно видно, що ця пропозиція була добра і вчасна, хоч її тоді було прийнято як жарт.

7. Член Громади — сенатором

Річні Загальні Збори, які відбулися 14-го грудня, ствердили, що в минулому році громадське життя на всіх ділянках поступало добре вперед. Тому, що життя розвивалося й вимагало нових форм праці, нових методів і свіжих сил, вже давніше відчувалася потреба розподілу громадської праці на окремі ділянки: комітети української і недільної шкіл, будівельний комітет, ювілейний і збірковий комітети, комітет допомоги молоді та комітет приєднання членства.

сенатор ІВАН ГНАТИШИН

Управа на 1959 рік: О. Хомин — голова, Д. Заліщук — заступник, д-р Д. Кіндрачук — кор. секр., І. Глуханюк — рек. секр., С. Стівенс — скарбник.

На початку року в громаді сталися дві замітні події — одна сумна, а друга радісна. Сумною була смерть загально-відомого професора Саскатунського університету — бл. п. Т. Павличенка, який був ревним членом Катедральної громади і теж відомим українським громадським діячем. Зі своєї спадщини Покійний лишив громаді \$500.00, чим дав добрий приклад турботи про церкву.

Радісною подією було призначення тодішнім прем'єром Канади Дост. Дж. Діфенбейкером на члена Канадського Сенату члена Саскатунської громади — адвоката Івана Гнатишина. Щоб належно відзначити цю знаменну подію в житті громади і в житті українців Канади, громада влаштувала спеціальне прийняття для свого члена-сенатора і його дружини Галі, довголітньої голови місцевого Відділу С. У. К. Це прийняття відбулося в формі бенкету 5-го квітня 1959 р.

8. Будова Авдиторії

40-літній Ювілей Церкви, який пройшов під загальним кличем розбудови нашого життя, зокрема в ділянці культурно-освітній, залишив свої наслідки на дальшому шляху життя Саскатунської громади. Так у висліді резолюцій і постанов Ювілейного Року, вже на початку 1959 р. на квартальних Зборах громади вперше підноситься справа будови відповідної авдиторії, де б мали приміститися школи при громаді, і де мала б зорганізовуватися й провадити свою діяльність наша молодь, де б можна на ширшу скалю розбудувати культурно-освітнє життя.

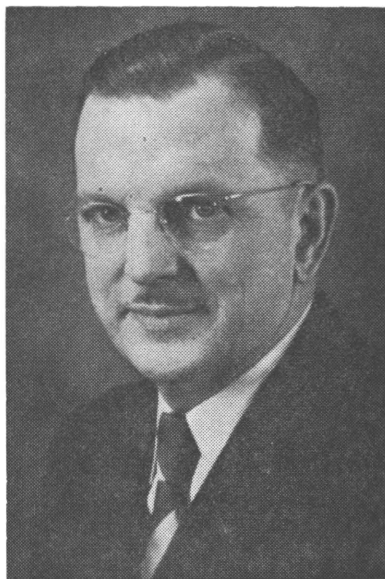
Ініціаторами будови авдиторії і її палкими пропагаторами були — бл. п. д-р Ю. Драган і адв. Юліян Стечишин. У своїх запальних промовах на цих квартальних зборах вони яскраво представили konieczність такої будови для повноти громадського життя, а зокрема для збереження нашої молоді й виховання її в українському національному й християнському дусі. Ініціатором будови в практичній ділянці був Михайло Бойчук, за якого ініціативою архітект Тінос Кортес, православний грек, безкоштовно виготовив плян будови. На цих же зборах був вибраний Будівельний Комітет будови авдиторії у такому складі: М. Бойчук — голова, А. Михайленко, Ю. Стечишин і О. Садовник — члени.

З метою дальшого поширення поміж членством ідеї будови авдиторії управа громади постановила з нагоди Храмового Свята в неділю, 21-го червня, відбути спеціальний Храмований обід з головною промовою М. Кіндрачука на тему будови нової авдиторії. На цьому обіді прийшли перші пожертви на будову у сумі \$2,600.00.

Коли вже всі пляни були готові й надходив час будови — треба було позичити в банку більшу суму грошей.

Позичка була зроблена на \$65,000.00, за яку поручилися такі члени громади: П. Ткачук, І. Трембач, М. Бойчук, П. Стодола, О. Процюк, В. Романчук, Я. Максимішин, пані Р. Драган (за Жіноче Товариство), І. Табашнюк, С. Стівенс і В. Васильців.

Величезну матеріальну поміч в будові аудиторії, а спеціально у виплаті згаданої позички дав Відділ Союзу Українок Канади при громаді, за що громада не однократно висловлювала спеціальну вдячність і признання відділові.

Д-р ЮРІЙ ДРАГАН

При цьому треба особливо підкреслити, що відділ Союзу Українок при громаді в Саскатуні від самих своїх початків провадив велику і всесторонню культурно-освітню і харитативну діяльність. Його членкині постійно брали участь в навчанні Недільної і Української Шкіл при громаді, співали в хорі, влаштовували різні підприємства для заохоти нових членок, а також для фінансової допомоги громаді в її планах розбудови. Та помимо того всього, цей відділ ніколи не занедбував і загально-церковних, чи загально-українських справ, як участь в діяльності К. У. К., допомога нашій Колегії, видавництвам і спеціальним за-

ходам Церкви чи організації С. У. С. Разом з тим відділ брав активну участь в загально-канадському жіночому житті, провадячи всесторонню громадську діяльність в цьому напрямку також.

Часто Саскатун був центром Самостійницького руху, де перебували Домініяльні Екзекутиви Союзу Українок

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННИШИЙ ВЛАДИКА
А Н Д Р Е Й

Канади, а ще частіше Провінційні Екзекутиви. Членство місцевого Відділу приймало на себе ці важливі обов'язки і виконувало їх з посвятою.

1959 рік є також важливим історичним роком у житті нашої Церкви в Канаді: цього року, виконуючи постано-

ву Одинадцятого Собору в справі третього Єпископа, Провід Церкви скликав Третій Надзвичайний Собор Церкви в м. Едмонтоні для вибору третього Єпископа в особі Впреп. прот. Григорія Метюка, довголітнього настоятеля собору Св. Покрови у Вінніпегу.

Собор відбувся у днях 4 і 5 липня. Першого дня був обраний на третього Єпископа нашої Церкви намічений кандидат, а другого дня відбулася його хіротонія під час торжественної Соборної Архиєрейської Служби Божої. Цей Собор — був великою маніфестацією сили Української Греко-Православної Церкви в Канаді і разом з цим цей

ОЛЕКСА ХОМИН

Собор завершив процес формування УГПЦК з церковно-канонічної точки погляду, бо з вибором і хіротонією третього Єпископа — наша Церква досягла повноти своєї Ієрархії і під кожним оглядом відповідає вимогам незалежної Церкви в лоні Вселенської Церкви Христової.

Делегатами на цей Надзвичайний Собор від Саскатунської громади були: пп. Юліян Стечишин, Олекса Хомин і пані Розина Драган.

1959 рік в житті громади позначився також дуже важливими подіями, які мали великий вплив на майбутнє. Се-

ред них треба зазначити створення Будівельного Комітету будови нової аудиторії і перші кроки в цьому напрямі. Впродовж всього року велася активна підготовка до конкретних початків будови — вироблялися пляни, встановлювалася приблизна ціна будови, провадилася збіркова кампанія і в той же час не занедбувалася звичайна повсякденна діяльність громади.

Пан М. Бойчук багато попрацював в підготовці плянів, спільно з архітектором п. Т. Кортесом. При кінці року пляни були вже готові: аудиторія мала бути двоповерхова на приблизно 500 осіб. Кошти будови — \$105,000.00. На Річних Зборах 17 і 20 грудня громада приймає поста-

РОЗИНА ДРАГАН

нову — приступати до будови. Для цієї мети було вибрано спеціальний Будівельний Комітет у такому складі: пані Розина Драган, шп. Ю. Стечишин, М. Бойчук, А. Михайленко, Д. Заліщук, С. Маків, О. Садовник. Голова громади і о. настоятель входять до Комітету автоматично.

Хоч пляни і постанови відносно будови нової аудиторії були прийняті, однак не занедбується також і заля під церквою. Відділ С. У. К. ім. Ольги Кобилянської під проводом голови пані Р. Драган, своїм власним коштом

приводить цю залю до гарного вигляду, вигідного для всяких громадських потреб.

Управа громади на 1960 рік: О. Хомин — голова, І. Глуханюк і д-р Д. Кіндрачук — заступники, Н. Гавриш — рек. секретар, В. Васильців — кор. секретар, С. Стівенс — скарбник, М. Сенюк — заст. скарбника.

Початок року також пройшов під знаком приготування до будови. 17-го січня під час Святої Вечері головним промовцем був П. Ткачук, який своє слово сконцентрував на потребі будови авдиторії.

З замітніших пожертв в цьому році — слід відмітити пожертву прекрасного павука для храму Божого. Цей павук був пожертвований Михайлом і пані Марією Бойчук вартости \$3,6000.00. На початку року відділ С. У. К. через свою голову пані Р. Драган передає на Будівельний Фонд авдиторії \$1,000.00, і \$1,500.00 на викінчення залі під церквою.

Тоді ж в Саскатуні, як і по всій Канаді, провадилася збірка на Будівельний Фонд пам'ятника Т. Шевченкові. Члени нашої громади виконали і цей свій великий обов'язок, вклавши належну частину в будову пам'ятника Великому Кобзареві.

9. Спалення позички

Та чи не найбільшою подією в житті громади за той рік, а можливо й за ціле попереднє десятиліття — була святочна церемонія спалення „мортгеджу”. Хоч на початку кошти будови нового храму Божого в Саскатуні обраховували на приблизно \$30,000.00, але в дійсності будова коштувала *в п'ять разів більше*. Головною причиною цього був зріст цін на будівельний матеріял, як також і кошти праці при будові. Очевидно громада, яка при початках будови була малою кількістю свого членства, хоч великою своєю вірою й своїм духом, мусіла затягнути позичку на поважну суму.

Ця позичка була сплачена повністю з початком 1960 року і цю подію громада відзначила спеціальним святом в неділю, 7-го червня. Після урочистої Служби Божої з вдячним Молебнем, у церковній залі відбувся величавий святочний обід. Тут і було звершено акт спалення позички.

При цій нагоді п. Іван Стратійчук, який був головою громади в час будови церкви і в час її найбільшого зросту, відчитав список членів, які особливо відзначилися своєю жертвенністю в грошах і в праці для довершення будови Божого храму. Серед найбільших працівників він згадав особливі заслуги о. Т. Ковалишина, тодішнього настоятеля громади, проф. Андрія Михайленка — голову Будівельного Комітету й адв. Юліяна Стечишина, а також підкреслив великий моральний і матеріальний вклад в будову церкви даний Інститутом ім. Петра Могили. Михайло Гуменюк, д-р Михайло Бойкович, адв. О. Процюк, пп. — Василь Бальон і Федір Кіндрачук, як колишні голови церковної громади, в своїх привітах і коротких спогадах, підкреслили труднощі в довершенні будови, як також радість і успіхи в закінченні її. Серед інших промовців на цьому урочистому святі були — пані Розина Драган, голова Відділу С. У. К., проф. Д. Максимюк, голова дирекції Інституту П. Могили і о. М. Боднарчук — настоятель громади.

В днях 1—3 липня 1960 р. у Вінніпегу відбувся 12 Собор УГПЦК. Цей Собор був особливо успішний, як вислідом своїх діянь, численною участю делегатів і гостей, так і самим перебігом нарад. Дванадцятий Собор вперше в історії відродженої Української Православної Церкви в Канаді мав у своєму складі повну ієрархію Церкви. Цей же Собор був прикладом, як і в якому дусі повинні відбуватися усі зібрання Св. Православної Церкви: при повній свободі вислову всіх присутніх делегатів — рішення приймаються не т. зв. більшістю голосів, як це практикується в політичному житті, але *однодушністю*.

Серед найважливіших постанов, які були прийняті 12-тим Собором і які мають велике значення для життя Церкви, були постанови про перенесення Колегії Св. Андрея на площу Манітобського Університету з метою асоціації її з університетом, поширення місійної діяльності Церкви, заведення Допомогово-Пенсійного Священничого Фонду та взагалі піднесення матеріального забезпечення духовенства. Також Собор детально простудіював справу зміни Чартеру Церкви, пропонуючи спеціальній комісії поробити поправки й доповнення, які необхідні зі зростом Церкви.

СПАЛЕННЯ ПОЗИЧКИ: прот. М. Боднарчук, О. Хомин, д-р М. Бойкович і прот. Т. Ковалишин

Саскатунська громада на той час мала 270 повноправних членів, отже мала право на 11 делегатів на цей Собор. Делегатами були, крім о. настоятеля і п. Ю. Стечишина, члена Консисторії, такі члени: пані Р. Драган, пані М. Букурак, Н. Гавриш, М. Бойчук, П. Ткачук, П. Салдат, Ф. Кіндрачук, В. Буряник, І. Теслик і О. Процюк.

На квартальних Зборах громади 25-го вересня делегати склали свої звіти з участі в Соборі, підкреслюючи, що Собор був високо конструктивний і під кожним оглядом успішний.

В дусі постанов цього Собору, громада включається в Священничий Допомогово-Пенсійний Фонд, перебирає на свій бюджет утримання резиденції та вділяє для о. настоятеля певну суму на утримання авта, яке стало необхідністю в праці кожного священика.

3-го серпня 1960 р. упокоївся один з визначніших членів Церкви і Саскатунської громади — бл. п. Іван Мадюк. Як один з учасників відродження Церкви й активний громадський діяч, покійний завжди за свого життя турбувався Церквою. Цю турботу також виявив і в своїй останній волі — записавши на потреби громади \$500.00 зі своєї спадщини.

Надзвичайні Збори громади 14-го жовтня приймають остаточний плян будови нової авдиторії і проголошують „тендерс” на будову.

Одночасно з цим громада готується до величавого Святування 100-ліття з дня смерті Великого Національного Пророка українського народу — Т. Г. Шевченка. Диригентом церковного хору громади від квітня був З. Мороз. 29-го листопада управа громади доручає диригентові очолити спільний репрезентативний хор під патронатом Відділу К. У. К. для достойного звеличання Шевченківського Ювілею.

Управа громади на 1961 рік: пп. І. Глуханюк — голова, І. Трембач — 1-ий заступник, С. Франко — 2-гий заступник, С. Стівенс — скарбник, Р. Стратійчук — секретар, В. Васильців — кор. секретар.

Будівельний Комітет: пані Р. Драган, проф. А. Михайленко, Д. Заліщук, П. Стодола, М. Максимішин, О. Садовник і С. Маків.

На Річних Зборах стверджено належну працю в громаді, а також голова подав у звіті, що зроблено відповідну

направу резиденції, коштом біля \$1,000.00. На цих же зборах винесено ухвалу спеціально подякувати О. Хомину за активну і високопродуктивну його працю для громади впродовж минулих трьох років на становищі голови управи.

10. В пошану Великому Кобзареві

1961 рік — рік Шевченківського Ювілею — громада відзначила посиленою діяльністю в кількох напрямках. Церковний хор узяв активну участь в Тижні Пам'яті Шевченка. Цей тиждень відбувся в Саскатуні в днях 23—30 квітня, впродовж якого кожного вечора відбувалася спеціальна святочна програма, присвячена пам'яті Шевченка. Ці програми були підготовлені з подвійною метою — найдостойніше віддати пошану Великому Кобзареві в українському середовищі, а також найширше поінформувати про життя, діяльність і значення Т. Шевченка для українського народу і для справи волі народів і людини. Для цього було влаштовано телевізійні виступи, концерти, чайні прийняття і літературні вечори в різних залах міста, як Безборо Готелі, „Капітол” Театрі і інші. Один такий літературний вечір відбувся в залі української православної громади. Участь у цих урочистостях брали усі українські організації, які входять в склад К. У. К., але найбільший вклад у свято зробила наша громада, особливо її хор під управою пані М. Ткачук. (З. Мороз в березні зрезигнував зі становища диригента і його тимчасово заступав п. Свенарчук, а потім керування хором перебрала пані М. Ткачук).

Цей же хор відбув дві спеціальні подорожі поза місто, а саме на візитації до Виткова і Кридору. Активно діяв при громаді драматичний гурток, який крім вистав у Саскатуні виїздив також і на околиці, приносячи для громади моральний і також матеріальний заробіток.

В цьому ж таки році приступлено до будови нової аудиторії. На цю ціль ще з початком року Жіноче Т-во пожертвувало \$4,000.00; 10-го вересня після урочистої Служби Божої й обіду — офіційно відбулася урочистість початку будови.

Управа громади на 1962 рік: пп. П. Ткачук — голова, І. Трембач 1-ий заступник, С. Франко — 2-ий заст., пані

Р. Драган — 3-тя заступниця, Р. Стратійчук — рек. секретар, Я. Максимішин — кор. секретар, І. Табашнюк — скарбник. Додаткові члени управи: О. Процюк, М. Бойчук, Ф. Скоробагач, В. Михайлюк і д-р М. Бойкович. Юліян Стечишин входив автоматично до управи громади, як член Консисторії УГПЦК.

Будівельний Комітет на 1962 рік: П. Стодола, О. Садовник, Я. Максимішин, Д. Заліщук, М. Бойчук, І. Трембач та пані Р. Драган.

11. Закінчення будови Авдиторії

Річні Загальні Збори ствердили, що поступ будови йде добре і дійсно в 1962 році будова нової авдиторії була закінчена. Управа громади, Будівельний Комітет і все членство прикладали максимум своїх зусиль до викінчення цієї будови і на сплату позички, пов'язаної з будовою. Загальний кошт будови виносив близько \$101.000.00.

Офіційне урочисте відкриття новозбудованої авдиторії відбулося з великою урочистістю в неділю, 14-го жовтня. Радість членства громади була великою — одночасно це була радість і всієї нашої Церкви та всіх громадян м. Саскатуну, бо новозбудована авдиторія була не лише однією з найкращих авдиторій, які має наша Церква, але одночасно і однією з найкращих будов зростаючого Саскатуну.

Квартальні Збори громади висловили щиру подяку управі й Будівельному Комітетові, а спеціально П. Стодолі, М. Бойчукові і Я. Максимішину за їх великі труди при будові нової Авдиторії. Ці ж Збори дають нам відомість про членство громади, яке помітно зросло за останні роки. Причиною цього зросту, очевидно, був факт прибуття членів нашої церкви з фермерських довокільшних громад, як також приєднання в членство нових професійних сил, які кінчаючи університет, оселялися на постійно в Саскатуні.

21-го листопада відбулася урочиста Архиєрейська Служба Божа й святкування початку будови нового приміщення для Інституту Петра Могили в Саскатуні. Для цієї історичної події громада відпустила не лише церкву й авдиторію, але й сама всіма силами сприяла, щоб це нове велике й святе діло для Саскатуну й цілої нашої

Церкви розпочати якнайбільш урочисто. Церковний хор, крім величного співу на Архирейській Службі Божій, відспівав Молебень на посвячення площі і початку будови та дав величавий концерт в честь цієї події. Жіноче Т-во при громаді взяло на себе обов'язок заопікуватися всіма учасниками свята, приготівляючи для цього святочний обід і чайні прийняття.

Таким чином 1962 рік в Саскатуні позначився двома великими подіями — скінченням нової аудиторії й початком будови нового Інституту. Ці дві події, разом зі зростом членства й моральної сили громади — лягли в

АВДИТОРІЯ КАТЕДРИ ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В САСКАТУНІ

основу постанови Четвертого Надзвичайного Собору, який відбувся в травні 1963 року, про надання Українській Православній Громаді Зіслання Св. Духа в Саскатуні статуту Четвертої Катедрі Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Річні Збори Громади відбулися 9-го грудня 1962 року. На цих Зборах вперше о. настоятель звернув увагу, що м. Саскатун потребує хоч принаймні ще одного нашого священика. Місто зростає винятково швидким темпом. Прибуває багато наших людей з інших околиць, особливо молоді, яка по скінченні науки влаштовується на життя і працю в місті. Коли ми цієї важливої справи не допильнуємо вчасно — велика частина цієї молоді може за-

губитися для своєї Церкви і народу. Річні збори прийнявши з подякою велику працю Управи, хору, Будівельного Комітету і Жіночого Товариства, також ствердили радісний факт тісної співпраці між громадою та Інститутом.

Управа громади на 1963 рік: П. Ткачук — голова, Іван Трембач — 1-ий заст. голови, Василь Васильців — 2-ий заст. голови, Роман Стратійчук — рек. секретар, Ярослав Максимішин — кор. секретар, Іван Табашнюк — скарбник, члени: Олекса Процюк, Василь Михайлюк, Федір Скоробагач, Михайло Бойчук і Петро Стодола.

12. Саскатун — четверта Катедра УГПЦ в Канаді

Рік 1963 для громади Св. Духа в Саскатуні — був найважливішим роком в історії громади за її півстолітнє існування. В цьому році припадало 45-ліття Відродження УГПЦ в Канаді і така ж річниця Саскатунської громади.

Цю подію Церква відзначила Четвертим Надзвичайним Собором, який відбувся в днях 18 і 19 травня. Цей Собор на внесок о. д-ра С. В. Савчука, голови Президії Консисторії УГПЦК і члена Консисторії Юліяна Стечишина зі Саскатуну, однодушно обирає на четвертого Єпископа нашої Церкви ВПреподобного прот. Бориса Яковкевича. Після наречення й хіротонії — Преосв. Владика БОРИС — став Єпископом, а на внесок Ю. Стечишина, добре обґрунтований короткою і річевою промовою про заслуги Саскатуну для нашої Церкви, Собор назвав Владику Бориса титулярним Єпископом Саскатуну, а Українська Греко-Православна Громада в Саскатуні таким чином стала четвертою катедрою Української Греко-Православної Церкви в Канаді. З цієї ж пори катедральна громада в Саскатуні іменується *Катедрою Пресвятої Тройці*.

Делегатами від громади на цей історичний Собор були такі члени: Павло Ткачук, Роман Стратійчук, Михайло Бойчук, д-р Михайло Бойкович, Пилип Салдат і пані Галя Максимюк.

Величава Перша Архисрейська Візитація Преосвященнішого Владика Бориса до своєї катедри відбулася в день Храмового Свята Катедри — 2-го червня. За віковичним українським звичаєм Владику зустрів хлібом-

сіллю голова громади П. Ткачук, який в своїм привіталь-
нім слові висловив невимовну радість членства Катедраль-
ної громади — ту радість, яку можуть лише відчувати ті, які
знають вагу Божого благословення на своїх починах і тру-
дах. Починаючи майже з нічого, крім глибокої віри в горстці
відданих своїй Рідній Церкві дітей, ця громада зросла

ПРЕОСВЯЩЕННИШИЙ ВЛАДИКА Б О Р И С,
Єпископ Саскатунський

своїм членством, майном і моральною силою до станови-
ща Катебри. Від цього часу Саскатун — це не історичне
місце відродження нашої Церкви, але реальний сьогод-
нішній центр нашого церковного й народнього життя на
Саскачеван.

ЦЕРКОВНИЙ ХОР В 1963 Р., В РІК ПРОГОЛОШЕННЯ САСКАТУНСЬКОЇ ГРОМАДИ
КАТЕДРАЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ

Сослужили Владиці в цей урочистий день о. д-р С. В. Савчук, ігумен Іов Скакальський і місцевий настоятель прот. Михайло Боднарчук. Під час торжественної Архисрейської Служби Божої Преосв. Владика Борис виголосив змістовну проповідь на тему свята. Після Богослуження в Катедральній аудиторії відбувся спільний святочний обід, на якому вітали Владику голова громади і пані Галя Максимюк від Жіночого Товариства при громаді. Ігумен Іов передав громаді щирий привіт від Блаженнішого Владика Митрополита Іларіона, переповів одночасно про життя і працю нового Владика, чим ближче познайомив членство катедри з їх Архисреєм.

ПЕТРО СТОДОЛА

Тому, що Надзвичайний Собор, крім вибору нового Владика, виніс також постанову про якнайширшу збірку акцію по всій Канаді на фонд будови нової Колегії Св. Андрея на площі Манітобського університету, принципал Колегії о. д-р С. В. Савчук під час цієї Візитації в своїй палкій промові зробив заклик до членства Саскатунської Катедри про пожертви на цей фонд. Вірні зі Саскатуна відгукнулися на це надзвичайно гарно; в тому році загальна пожертва зі Саскатуна на Колегію становила

\$6,315.00. Це в той час, коли ще нова аудиторія не була сплачена, а новий Інститут був у процесі будови...

З цією Візитацією Преосвященнішого Владики Бориса, з його першим архиєрейським благословенням — закінчується ще один, найважливіший період в історії громади і одночасно починається інший, новий — період, в якому Саскатун перестає бути центром в географічному й історичному значенні, але стає одним з чотирьох головних фактичних центрів нашого церковного життя в Канаді.

З цим великим і почесним становищем Саскатунська Катедральна Громада Пресвятої Тройці автоматично перебирає на себе й ту велику відповідальність за долю Церкви і ті великі завдання, які перед Церквою стоять тепер та стануть в майбутньому.

VIII. НА ІСПИТІ ЗРІЛОСТІ

Період від першої Архисрейської Візитації Катедральної громади в Саскатуні своїм Архиреем до сьогоднішнього дня — можна назвати періодом, в якому громада здає свій іспит зрілості так, як це звичайно водиться в наукових установах. Можливо це окреслення не є точне, головню тому, що звичайно диплом іспиту зрілості видається учневі після його іспиту, а в нашому випадку Катедральна Громада отримала високе й почесне відзначення перед іспитом. Але все ж таки, зміст цього окреслення залишається незмінним: високе відзначення громада отримала від нашої Церкви в Канаді з кількох важливих причин — зріст членства громади, розбудова її матеріяльного становища, але таки найголовнішою причиною цього відзначення був факт, що Саскатун є історичним місцем, де покладено основи Відродження нашої Церкви на канадійській землі.

Тепер же — про заслуги Саскатуну в історичному сенсі згадується з кожним роком все менше й менше і зчасом, згадки про це залишаються лише на сторінках книжок з історії нашої Церкви в Канаді. Натомість живим і актуальним постійно буде питання вірних нашої Церкви по широких просторах Канади — що діється в наших центрах, як розв'язують ті чи інші питання нашого церковного життя наші передові катедральні громади, як виконують ці наші центри свої зобов'язання перед всією Церквою і своїм народом?..

Якщо від 1918 до 1963 років очі всіх наших вірних зверталися на Саскатун фактично лише в час Всенародніх З'їздів і Соборів, а вуха прислухалися до голосу цих зібрань народніх представників, то від 1963 року з кожним роком, з кожним днем вірні по менших громадах уже задивляються на Саскатун як на той осередок, з якого треба брати приклад, в якому треба вчитися провадити своє громадське життя на місцях, в якому можна знайти відповіді на пекучі питання, які життя ставить перед усіма нами.

ВЛАДИКА МИТРОПОЛИТ ІЛАРІОН З УПРАВАМИ ГРОМАДИ І ЖІНОЧОГО ТОВАРИСТВА —
В день, проголошення Саскатунської Громади Катедральною Громадою — 20 жовтня 1963 р.

Ось саме в цьому сенсі і слід уважати теперішній період в житті громади періодом іспиту зрілості — чи Саскатунська Катедра здасть цей іспит і стане справді Катедрою сьогоденного активного й динамічного церковного життя — чи залишиться Катедрою головню за історичні заслуги міста Саскатуну, залишаючись звичайною громадою?

Відповідь на це питання залежить в першій мірі від самого членства. Якщо кожен член катедри зрозуміє становище своєї громади і своє власне становище в Церкві через факт приналежності до Катедральної громади і, зрозумівши це, відповідно застосується до нових завдань і нової відповідальності — тоді Катедральна громада очевидно іспит зрілості здасть з належним успіхом. Бо ж кожна громада складається з живих людей, її членів, і які члени, яке їх ставлення до своїх завдань і обов'язків — така буде й громада. Здасть цей іспит зрілості катедра в Саскатуні — значить впише ще крапку сторінку в історію Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Всі ознаки показують, що це саме так і буде.

Тому останній розділ цієї праці присвячується розв'язанню питання: як Катедра Пресвятої Тройці в Саскатуні здає свій іспит зрілості, які успіхи досягнула і перед якими труднощами стоїть в цьому великому процесі, а найголовніше — спробуємо проаналізувати ті найважливіші завдання, які стоять перед всією нашою Церквою і перед Катедрою в Саскатуні, як складовою частиною Церкви.

1. Перші кроки Катедри

Початок життя громади як Катедри був надзвичайно показним: Громада налічувала біля 300 дійсних членів і біля сотні прихильників. При громаді, як і завжди, активно діяв Відділ С. У. К. ім. Ольги Кобилянської, активно працювали Українська й Недільна Школи — даючи належне українське й християнське виховання своїм дітям. Молодь була організована у Відділі С. У. М. К., громада мала і далі має один з найкращих церковних хорів у Канаді. Цей хор уже давно дістав признання за свою працю й високу мистецьку якість.

Будова аудиторії була цілком закінчена і аудиторія гарно умебльована. На особливе відзначення заслуговує

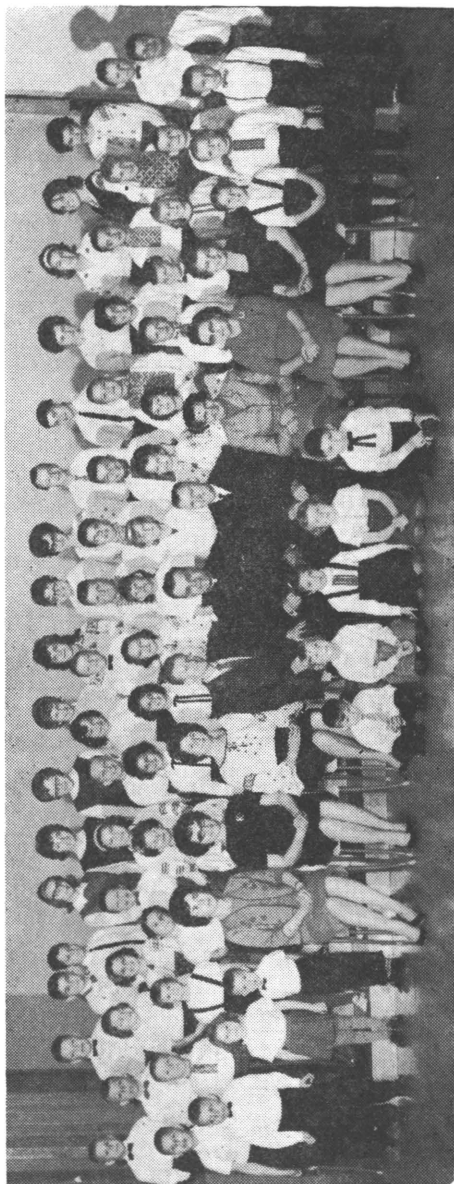
гарна модерна канцелярія для о. пароха, з усім потрібним устаткуванням. Відгук на загально-церковні потреби був дуже добрий — на будівельний фонд Колегії в тому році зібрано поважну суму грошей, як подано вище. Загальний прихід громади за 1963 рік виносив уже поверх \$32,000.00. Річні Загальні Збори, які відбулися 15-го грудня, винесли ухвалу прийняти працю управи як високоякісну і скласти їй спеціальну подяку, а зокрема голові управи.

Управа на 1964 рік: П. Стодола — голова, В. Васильців, С. Клапоушак і пані С. Грещук — заступники, М. Свенарчук — секретар, І. Глуханюк — кор. секретар, І. Табашнюк — скарбник, І. Трембач, І. Костинюк, О. Гриців, О. Процюк і В. Михайлюк — члени управи.

В цьому році праця громади, вже як катедри, була головно зосереджена навколо виконання тих зобов'язань і завдань, які перед катедрою постали в зв'язку з будовою аудиторії, Інституту Петра Могили та Колегії Св. Андрея у Вінніпегу. Так на початку року на рекомендацію управи з 1963 р. громада складає пожертву в сумі по \$500.00 на будову нового Інституту й Колегії. Це — справді велика жертва, коли врахувати те становище, в якому катедра в той час знаходилася. Старанням управи було зорганізовано спеціальну збірку поміж членством, влаштовано цілий ряд підприємств для здобування фондів. В той же самий час видно поліпшення в деяких ділянках духовного й культурного життя: відбуто дві Візитації Преосвященнішого Владики Бориса — в часі Великодніх Свят і на Хророве Свято.

За ініціативою о. настоятеля — здобуто 20 нових передплатників на „Вісник”, прибуло 20 нових членів. Влаштовано спеціальний бенкет зі сенатором І. Гнатишиним — головним промовцем. Також зроблено поступ в справі поліпшення матеріяльного становища священика — цього року громада постановила до звичайної платні додати \$600.00 на утримання авта. Це також був великий позитивний крок вперед, яким громада оправдала своє нове призначення.

На жаль, були й негативні сторони в цьому році, а це занедбання певною частиною членства своїх обов'язків перед громадою. Щоб цьому запобігти, управа прийняла таке рішення: члени, які залягають зі своїми членськими вкладками, повинні вирівняти свою залеглисть, щоб бути

МОЛОДЬ ЗІ СВОЇМИ УЧИТЕЛЯМИ, 1964 РІК

повноправними членами, або наново подавати прохання про вступ в членство. Це надзвичайно важлива і корисна постанова, яка повинна бути уведена в життя й по інших громадах. В цьому знову Катедра Пресв. Тройці дала гарний приклад запровадження відповідної дисципліни, яка зобов'язує членство.

З початком квітня пані Марія Ткачук зрезигнувала з диригентства хором. Громада цю вістку прийняла з великим жалем і з великою подякою пані Ткачук за її таку велику працю з хором. Тимчасово керував хором до листопада Михайло Свенарчук, а пізніше перебрав керування хором Михайло Гуменюк.

Управа Громади на 1965 рік: І. Глуханюк — голова, С. Клапоущак — 1-ий заст., Д. Букурак — 2-ий заст., Е. Табашнюк — 3-тя заступниця, М. Свенарчук — рек. секретар, А. Гавриш — кор. секретар, І. Табашнюк — скарбник, В. Михайлюк, С. Гарбуз, О. Гриців, І. Луцюк та І. Костинюк — члени.

У 1965 році відбувся 13-ий Собор нашої Церкви в Канаді, який виніс ряд дуже важливих постанов, як в справі внутрішнього життя Церкви, так і в справі відношення Церкви до зовнішнього церковного руху. Цей Собор одногolosно ствердив, що наша Церква є, була і залишається Церквою Українською, Автокефальною і Соборноправною і як така не може ні при яких умовах зійти зі свого ідеологічного становища — незалежно від того чи її існування хтось признає, чи ні.

Щодо внутрішнього життя Церкви — важливі дві постанови Собору: потвердження на становищі Голови Президії Консисторії о. Т. Ковалишина, який був обраний вперше на цей пост Надзвичайним Собором 1963 р. та введення мінімальної платні духовенству, яка зобов'язувала всі громади церкви.

Як перша так і друга постанова тісно в'яжуться зі Саскатунською громадою як такою і в цьому відношенні Катедра Пресв. Тройці мала причину бути гордою: один з її настоятелів став на такий відповідальний пост у Церкві, а мінімальну платню своєму священикові громада вже давно переступила, а саме десять років перед тим, як Собор вносить постанову в цій справі.

Делегатами на 13 Собор зі Саскатуну були: І. Глуханюк, М. Бойчук, Е. Табашнюк, В. Буряник, М. Свенарчук,

В. Михайлюк, П. Ткачук, М. Кіндрачук, О. Гриців, А. Гавриш, О. Процюк та А. Михайленко.

Два члени Катедральної громади були обрані членами Консисторії на наступних 5 років, а саме Ю. Стечишин і О. Процюк. Цим актом Церква через свій Собор знову виказала Саскатунській катедрі особливу честь і признання за її діяльність, а разом з тим очевидно і наклала на громаду відповідальність.

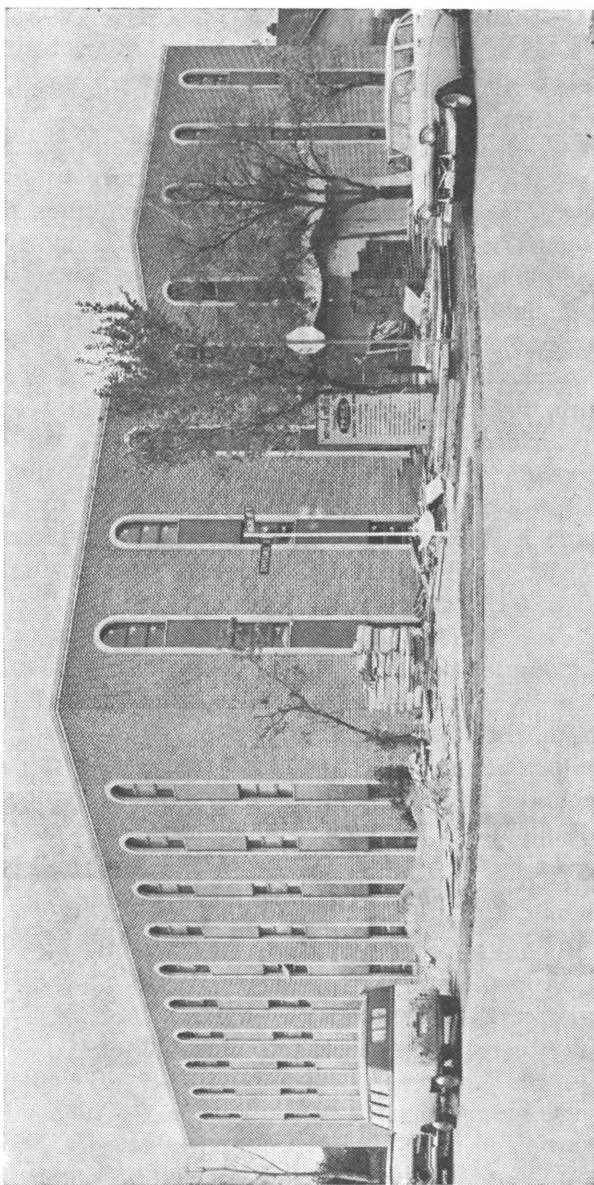
Надзвичайні Збори громади 30-го травня вислухали звітів делегатів на Собор, який був успішним і конструктивним, хоч, щоправда, виявив і деякі недоліки нашого загально-церковного життя: брак потрібної кількості кандидатів на священиків, брак фінансових засобів на видання преси й літератури, великий борг на Колегії...

В цьому році по довший, тяжкій недужі відійшов на вічний спочинок бл. п. д-р Юрій Драган, один з визначніших членів катедри, загально-відомий лікар і громадський діяч. У своїх студентських роках Ю. Драган був питомцем Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні і там же був членом-основоположником української православної громади в 1923 р. Як студент медицини в Монтреалі, був організатором і творцем української православної громади і церкви Св. Софії у Монтреалі в 1925 р. Коли прибув до Саскатуна 1926 р., був постійно членом місцевої громади, допомагаючи їй матеріально і морально. Крім медицини й громадської діяльності д-р Ю. Драган був активним в політичному житті Саскачевану — він був першим українським послом до Саскачеванського парламенту. Відійшов на вічний спочинок з турботами за свою громаду, залишивши на катедру \$1,000.000 зі своєї спадщини.

2. Відкриття нового Інституту

У 1965 році в Саскатуні відбулося величаве відкриття новозбудованого Інституту ім. Петра Могили, який тепер міститься при 1240 Темперанс Стріт, недалеко Саскачеванського університету. Це святочне відкриття відбулося 14 - 15 серпня. В урочистостях брали участь Преосв. Владика Борис, все духовенство Саскачевану, Голова Президії Консисторії о. прот. Т. Ковалишин, о. д-р С. В. Савчук та представники Провінційного й Міського урядів.

Як і на початках свого існування, Інститут знову зібрав представників народу з усіх кінців Канади — лише цим

НОВИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ В САСКАТУНІ

разом під проводом свого власного Архипастиря при участі двох десятків священників лише з однієї провінції. Поступ за 49 років — надзвичайно помітний! Хоч новий Інститут, збудований зусиллям всіх членів нашої Церкви в Канаді, а головню в Саскачевані, то все ж таки факт існування нового Інституту в Саскатуні має велике значення для громади. Від початків відродження Церкви Інститут дав велику допомогу громаді, тому тепер громада вділює велику матеріяльну й моральну допомогу Інститутові: влаштовує спеціальні прийняття для питомців, широко відкриває для їхніх потреб двері храму і своєї аудиторії, проголошуючи й підтримуючи всі підприємства Інституту і т. д.

3. Зміна Настоятелів Катебри

Восени 1965 року ВПреп. прот. М. Боднарчук, який впродовж 7-ми років був настоятелем громади, в час якого були досягнені такі успіхи, як будова величавої авди-

прот. ФРАНКО КЕРНІЦЬКИЙ

торії і піднесення громади до стану Катебри, відійшов на іншу парафію, а на його місце Проводом Церкви був призначений прот. Ф. Керніцький.

Управа Катебри на 1966 рік: І. Глуханюк — голова, Н. Дорош, С. Стівенс та пані Е. Табашнюк — заступники,

М. Свенарчук — секретар, Ю. Симчич — заст. секретаря, Н. Гавриш — скарбник, А. Михайленко, Ф. Кіндрачук, Ф. Скоробагач, Я. Максимішин і Л. Зазеленчук — члени.

ВПреп. прот. Ф. Керніцький довго не був настоятелем Катедри, хоч за свій короткий побут у Саскатуні він багато потрудився для добра громади: спеціальна увага була звернена на посилення Української і Недільної Шкіл, скріплення молодечих організацій — С. У. М. К. і студентів Інституту П. Могили та взагалі українського православною студентства в Саскатуні. Так з початком навчального року Катедра влаштувала гарне прийняття для українських студентів Саскачеванського Університету.

22-го липня в наслідок нещасливої операції упокоївся бл. п. прот. Т. Ковалишин — Голова Президії Консисторії УГПЦ в Канаді і на його місце було покликано Проводом Церкви ВПреп. прот. Ф. Керніцького — настоятеля Саскатунської Катедральної Громади. На похороні покійного прот. Томи від Саскатунської громади склали співчуття проф. А. Михайленко і адв. Ю. Стечишин, який в своєму прощальному слові висловив глибоке співчуття Саскатунської Катедри та згадав про заслуги Покійного перед Церквою взагалі, а перед Саскатунською Катедрою зокрема.

12-го листопада 1966 р. Катедра спеціальною вечерею попрощала свого о. настоятеля — прот. Ф. Керніцького, бажаючи йому успіхів на новім становищі.

Від 1-го грудня 1966 року настоятелем Катедри Пресв. Тройці на запрошення катедральної управи і за благословенням Блаженнішого Владики Митрополита Іларіона став о. Григорій Удод.

Новий настоятель відразу у своїх глибоко-змістовних проповідях і доповідях при кожній нагоді звертає увагу членства на велику відповідальність Катедри перед всією Церквою і перед усім українським народом в Канаді і в світі. Ця відповідальність зобов'язує до поглиблення християнської і національної свідомости, до зразкової співпраці між Проводом Церкви й громади та поміж самим членством, вона зобов'язує до наполегливої праці не лише в здобуванні матеріальних засобів, але головню духовних скарбів. В цьому напрямку Катедра поступає вперед протягом останніх 6-ти років під проводом свого настоятеля.

Річні Загальні Збори 12-го грудня ствердили дальший поступ в громадському житті за 1966 рік, особливо

в ділянці культурно-освітній. Так Українська Школа вже мала 5 клас з платними учителями, де навчалося біля 100 учнів. Недільна Школа мала 6 клас з числом зареєстрованих учнів 140. Активно діяли старший і молодший Відділи Союзу Української Молоді Канади. У фінансовій справі громада також стояла добре — загального прихо-

прот. ГРИГОРІЙ УДОД

ду за 1966 рік було \$44,042.30, з чого Жіноче Т-во пожертвувало \$14,843.32.

Управа громади на 1967 рік: П. Стодола — колишній голова, І. Глуханюк — голова, Н. Дорош, Л. Кей і пані Д. Баср — заступники, Р. Стратійчук — секретар, Ю. Симчич — заступник, Н. Гавриш — скарбник, Я. Максимшин, Я. Вахняк, І. Чуганюк, Д. Ціпівник та І. Рудевський — члени.

4. Катедра в століття Канади

1967 рік — рік Століття Канадійської Федерації — Катедра Пресвятої Тройці в Саскатуні відзначила кілька дуже поважними кроками в своєму матеріальному, а особливо духовному зрості.

В неділю, 1-го січня, офіційно в Катедрі розпочалося відзначення Ювілею Століття Канади і 50-ліття Української Національної Революції. З цієї нагоди відбулася Соборна Служба Божа, яку відправили о. настоятель Катебри і ректор Інституту о. О. Кравченко, виголошуючи відповідні до подій проповіді, а після Богослуження відслужили вдячний Молебень Господеві при переповненій вірними церкві.

22-го січня відбулися Надзвичайні Збори громади в справі набуття нової площі для поширення церковного життя в Саскатуні. Потребу такої площі було піднесено ще в минулому році, а на Річних Зборах вирішено для цієї справи зібрати Надзвичайні Збори. Ці Надзвичайні Збори, більшістю голосів присутніх членів, винесли постанову закупити площу при вулицях Луїз і 800 Східньо-Центральній, за суму \$20,000.00. Ця площа є велика, вигідна для церковного вжитку, положена в новій ділянці міста, недалеко від автостради, яка з'єднує всі частини Саскатуну. Для збірки потрібних фондів ці ж Надзвичайні Збори вибрали спеціальний комітет у складі: Д. Букура, Л. Кея і М. Данилюка. Цей комітет влаштував спеціальну вечерю 19-го лютого, на якій головним промовцем був прот. Ф. Керніцький — Голова Президії Консistorії. Збірка на вечері принесла поважну суму. Нова площа вже виплачена, отже громада приступає до конкретних плянів розбудови свого життя у східній частині міста.

29-го січня 1967 р. заходами Саскатунського Відділу Комітету Українців Канади в аудиторії Катебри Пресв. Тройці відбулося урочисте відзначення 50-ліття Української Національної Революції. Головним доповідачем про події в Україні в роках 1917—1921 був настоятель Катебри о. Григорій Удод, а головними виконавцями мистецької частини цієї святочної програми був Катедральний хор і хор Молоді при Катедрі під управою пані Марії Ткачук.

5. В пошану свого Архипастиря

У неділю, 2-го квітня, Катедральна громада влаштувала величаве свято — 85-ліття життя й діяльності Блаженнішого Владика Митрополита ІЛАРІОНА — Первоієрарха Української Православної Церкви в Канаді. Це свято почалося Архирейською Службою Божою, яку відслужив Преосв. Владика БОРИС — Єпископ Саскатунський в сослуженні оо. Григорія й Олега. Після Богослуження відбувся святочний обід, а потім — урочиста Свя-

Адв. ОЛЕКСА ПРОЦЮК,
член Консисторії УГПЦ
від Саскатунської Катебри
в Ювілейнім Році

точна Академія. Це свято було не лише виявом великої любови і пошани членства Катебри до свого Архипастиря, але разом і виявом належного розуміння праці й заслуг Митрополита ІЛАРІОНА та її оцінки усіма верствами вірних нашої Церкви.

На жаль, через слабкість Блаженніший Владика Митрополит не зміг особисто прибути на цей свій Ювілей. Також велика снігова буря, яка навістила Саскачеван напередодні Ювілею і майже цілковито спаралізувала всякий рух, до певної міри перешкодила багатьом прибути на

це Свято. Та незважаючи на це, простора аудиторія Катедри була переповнена вірними — від учнів дитячого садочку починаючи аж до піонерів Відродження Рідної Церкви. В пошані своєму Митрополитові брав участь Катедральний хор, хор Молоді, хор Української й Недільної Шкіл та окремі учасники — співаки й декляматори творів Владики.

Господарем програми Святочної Академії був адв. Олекса Процюк, член Консисторії, а головним промовцем — адв. Юліян Стечишин, також член Консисторії, який у своїй блискучій промові накреслив великий творчий життєвий шлях Достойного Ювілята. Свою доповідь Ю. Стечишин часто ілюстрував спогадами з особистих зустрічей з Владикою, як в Україні, так і в Канаді.

Відділи Союзу Українок і Товариство Самостійників при Катедрі ваштували з нагоди Ювілейного Свята виставку творів Митрополита ІЛАРІОНА. Пані Савеля Стечишин пояснювала учасникам Свята про окремі праці Владики.

Це Свято залишило в усіх учасників велике почуття гордості за те, що ми живемо й працюємо на Славу Божу в час і під проводом одного з найбільших українських науковців, який усе своє свідоме життя віддав для Відродження Української Православної Церкви і її розбудови — як в Україні, так і тут в Канаді впродовж останніх 20-ти років.

Друга подія, яка трапилася на початку 1967 року — це несподівана смерть бл. п. сенатора Івана Гнатишина, який упокоївся 2-го травня після короткої недуги.

В суботу, 6-го травня, Саскатунська українська громада, членство Катедри, представники Провінційного й Домініяльного Урядів численно зібралися в Катедральному храмі, щоб віддати останню прислугу Покійному. Похоронні відправи відслужили о. протопресвітер С. В. Савчук і о. Григорій Удод. Багато вірних і прихильників Покійного прибули з цілого Саскачевану на цю сумну подію.

Бл. п. сенатор Іван Гнатишин був довголітнім членом Катедральної громади, переживав з нею тяжкі часи і радісні і громада завжди з великою повагою ставилася до свого члена-сенатора, який так багато потрудився і для Канади і для української справи.

6. Діяльність молоді

З ранньої весни в Саскатуні провадилася підготовка до „Українського Дня Молоді”, яким саскатунські українці хотіли спеціально від себе відзначити Століття Канади. В підготовці до цієї події брали участь українські студенти, учні Українських і Недільних Шкіл, члени українських молодечих організацій Саскатуну. Ця підготовка провадилася під патронатом Відділу К. У. К. 11-го червня у найбільшій аудиторії Саскатуну „Горді Гов” цей „День Української Молоді” відбувся з великим успіхом. Біля 3.000 учасників, серед яких були представники федерального, провінційного й міського урядів, приглядалися, як понад чотири сотні української молоді своїми вправами, чудовими масовими танцями й піснями віддавали пошану своїй державі за волю, якою користуються всі її громадяни, за можливість творити культурні національні скарби без страху за завтрашній день. Половина успіху цього Молодечого Фестивалю належить Катедрі Пресвятої Тройці.

Впродовж останніх 10 років у Саскатуні кожного літа відбувається спеціальна виставка, яка показує історію колонізації й розвитку західних провінцій Канади — т. зв. „Пайоніра”. Літом 1967 р. ця виставка була особливо урочиста, повністю присвячена Століттю Канади. З цієї нагоди відбулася в місті парада, в якій спеціально був віз, репрезентуючий українців. Підготовкою до участі в параді й до належної репрезентації українців зайнялася наша молодь з відділів С. У. М. К. під наглядом Жіночого Товариства при Катедрі.

На спеціальне відзначення в цьому році заслуговує молодечий хор в Саскатуні, якого основне ядро складають члени місцевих відділів С. У. М. К. Цей хор, підсилений питомцями Інституту Петра Могили, під управою пані Марії Ткачук, від початку року наполегливо готувався до спеціального відзначення Століття Канади. Після належної підготовки Хор Молоді відбув кілька концертів у місцевостях Саскачевану, як також і в самому Саскатуні. У липні хор взяв участь в Ювілейному З'їзді Союзу Українців Самостійників, який відбувався в м. Торонті, а після З'їзду Хор з великим успіхом три рази виступав на „Експо-67” в Монтреалі, двічі в столиці Канади — Оттаві, на Парляментарній Горі та один раз у місті Гай, Квебек.

За успіхи цього Хору Молоді належитьсь велике при-
знання його організаторці й керівниці пані М. Ткачук, са-
мим хористам, а також всій Катедральній громаді, відді-
лам Союзу Українок і Товариства Самостійників при Ка-
тедрі та Провінційним управам цих організацій за їх мо-
ральну й матеріяльну допомогу Молодечому Хорові в йо-
го діяльності.

У листопаді 1967 року, для відзначення 50-ліття Ук-
раїнської Національної Революції й для розв'язання важ-
ливих життєвих питань української еміграції у світі, у м.

ДОКІЯ БАЄР

Нью-Йорку скликається Перший Світовий Конгрес Віль-
них Українців. Розуміючи вагу цієї події для загально-
українського життя, Катедра Пресв. Тройці в Саскатуні ви-
силає на Конгрес свого делегата в особі о. Г. Удода — на-
стоятеля Катедри. Також на цьому Конгресі були від мі-
сцевого Відділу К. У. К. Юліян і Савеля Стечишини, від
Провінційної управи Союзу Українок — пані Соня Стра-
тійчук, а від місцевого Відділу Союзу — пані Докія Баєр.
Таким чином Катедральна громада мала на Світовому
Конгресі Вільних Українців п'ятьох своїх представників.

7. Ювілей 50-ліття Відродження Української Православної Церкви в Канаді

Починаючи з половини року, Провід Церкви видає відповідні розпорядження про організацію Епархіяльних Ювілейних Комітетів та про всесторонню належну підготовку до Свята 50-літнього Ювілею Відродження Церкви в Канаді. Тому, що головне святкування Ювілею мало відбутися в Саскатуні влітку 1968 р., там де півстоліття тому покладено перші основи Відродження, вся вага в підготовці матеріальної частини Свята лягла на відповідальність Комітету Середньої Епархії. Головою Епархіального Ювілейного Комітету призначено д-ра Дмитра Ціпів-

ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ КАТЕДРИ:

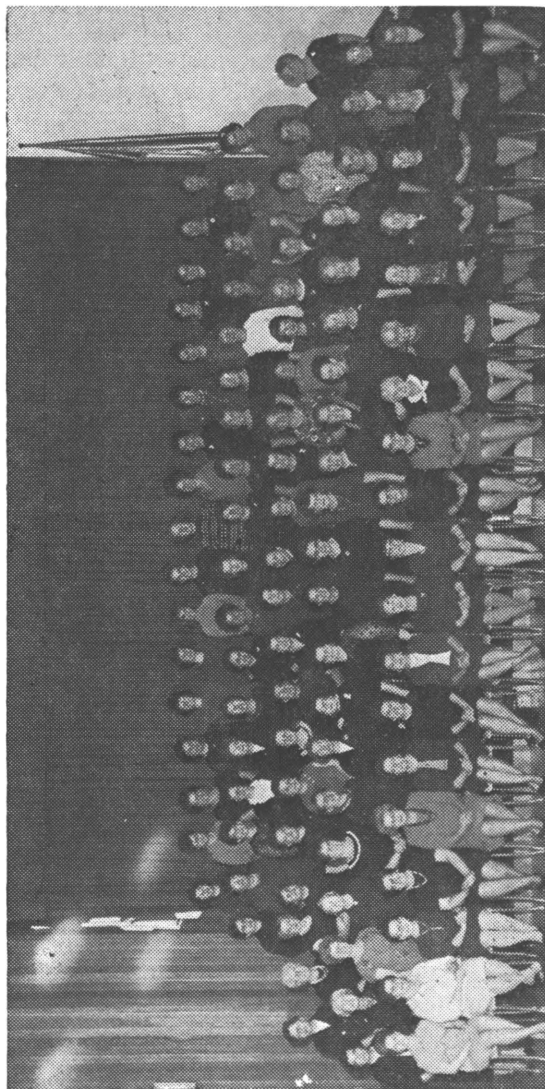
1-й ряд — Емілія Табашнюк, Розина Драган, Василь Буряник, Галя Гнатишин, Савеля Керніцька; 2-й ряд — Андрій Стефанюк, о. Григорій Удод, Микола Лозовчук, Іван Глуханюк.

ника, а в склад Комітету входили місцеві члени Консисторії, представники Катедри й її складових організацій та окремі члени Церкви з-поза Саскатуна.

Готуючись до Ювілейного Свята Церкви, управа Катедри поробила заходи наново помалювати свій храм: знадвору малювання скінчено восени 1967, а зсередини — весною 1968 р.

Від вересня 1967 р. все частіше й частіше відбуваються засідання Ювілейного Комітету Середньої Епархії, до

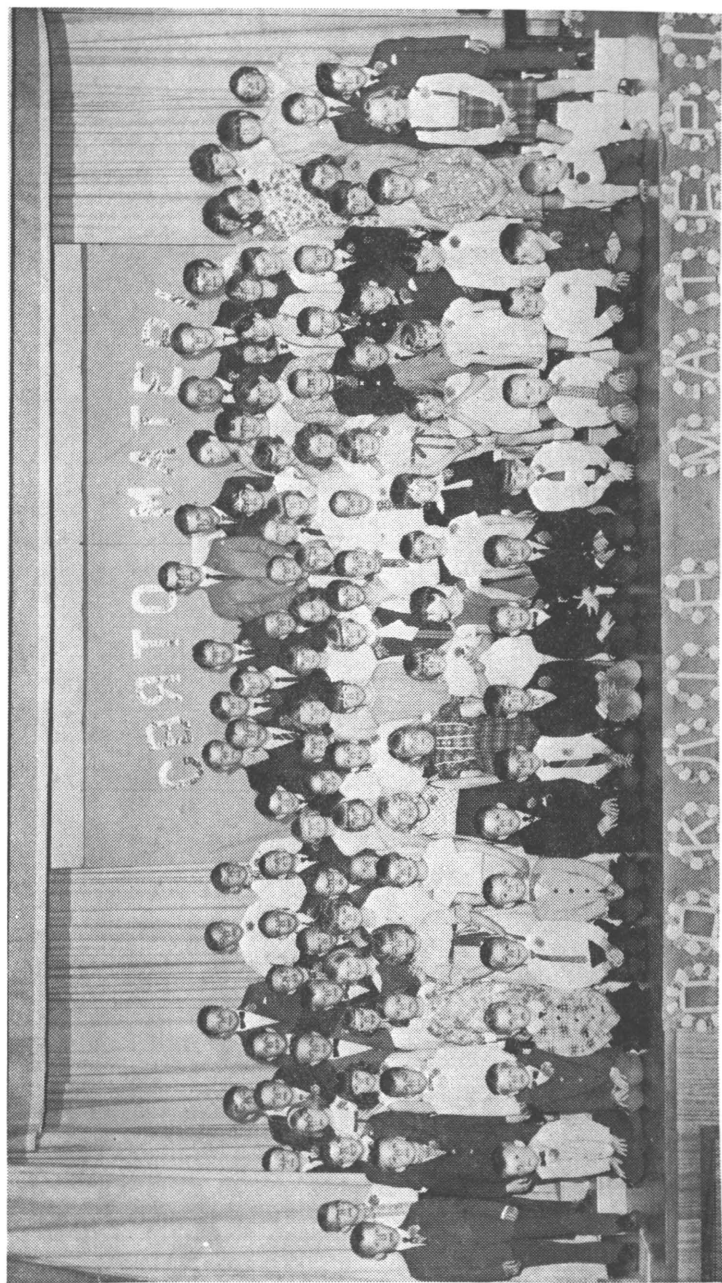
якого послуг стає о. настоятель, управа і багато членства Катедральної громади. Вислідом цих засідань було належне й детальне уложення святочної програми, замовлення площ і приміщень для перепровадження програми,

ВІДДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В ЮВІЛЕЙНІМ РОЦІ

організація помешкань і харчування для учасників свята. В Катедрі після кожного Богослуження вірні інформуються про хід підготовки й про ту велику честь і від-

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

УПРАВА МОЛОДШОГО ВІДДІЛУ СУМК

ПРИ КАТЕДРІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ:

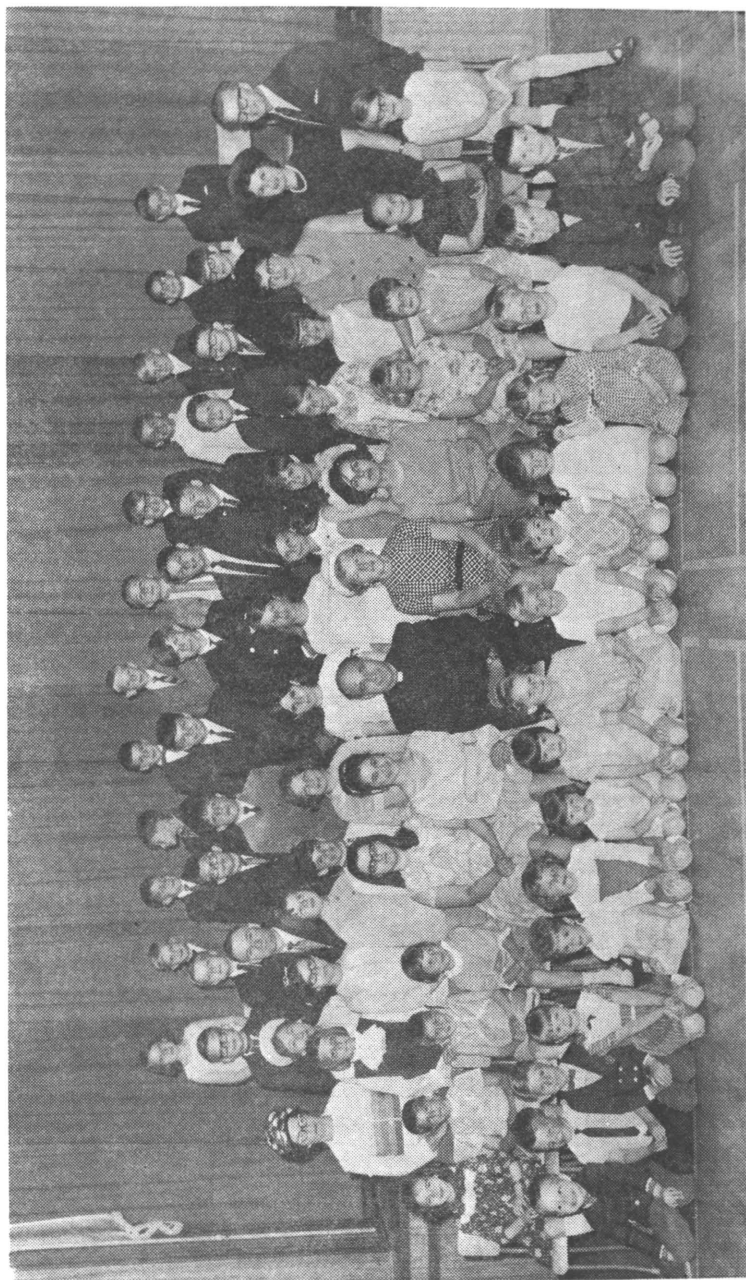
1-й ряд — Діяна Зазеленчук, Даруся Грабова, Василина Бальон, Ігор Папіш; 2-й ряд — Богдан Боднарчук, о. Григорій Удод, пані Анна Папіш, п. Микола Дорош і Тарас Пігач.

УПРАВА СТАРШОГО ВІДДІЛУ СУМК

ПРИ КАТЕДРІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ:

1-й ряд — Віра Лазарович, Савеля Керніцька, Надя Охтіва; 2-й ряд — Микола Лазарович, Денис Пігач, Зиновія Горчинська, пані Наталка Іванишин, Аделя Костик, п. Ізидор Грицак, Мартин Зип.

НЕДЉНА ШКОЛА

УЧИТЕЛІ НЕДІЛЬНОЇ ШКОЛИ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ:
1-ий ряд — Іван Чорний, Марія Гарбуз, о. Григорій Удод, Емілія Та-
башнюк, Михайло Сорочка (директор); 2-ий ряд — Віра Лазарович,
Анна Браун, Савеля Керніцька, Діяга Рак, Савеля Бойчук, Маруся Ла-
зарович; 3-й ряд — Іванка Гавриш, Денис Пігач, Розалія Антимнюк.

УЧИТЕЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ:
1-й ряд — Марія Гарбуз, Олександра Стельмашук, добр. Леся Удод;
2-й ряд — Віра Лабач, Катруся Шолтер, Мартин Зип, Рома Франко,
Соня Ціпівник.

повідальність, яка лежить на членстві Катедри у підготовці до цього торжества.

15-го жовтня на Квартальних Зборах громада приймає одностайне рішення — всіма силами й засобами допомагати Ювілейному Комітетові в його праці. Від того дня аж до закінчення останньої точки Програми Ювілейного Свята, Катедра Пресв. Тройці під проводом своєї управи, при постійній заохоті о. настоятеля провадила невтомну активну діяльність для того, щоб Ювілейне Святкування було вірцевим під кожним оглядом. Це своє завдання Ка-

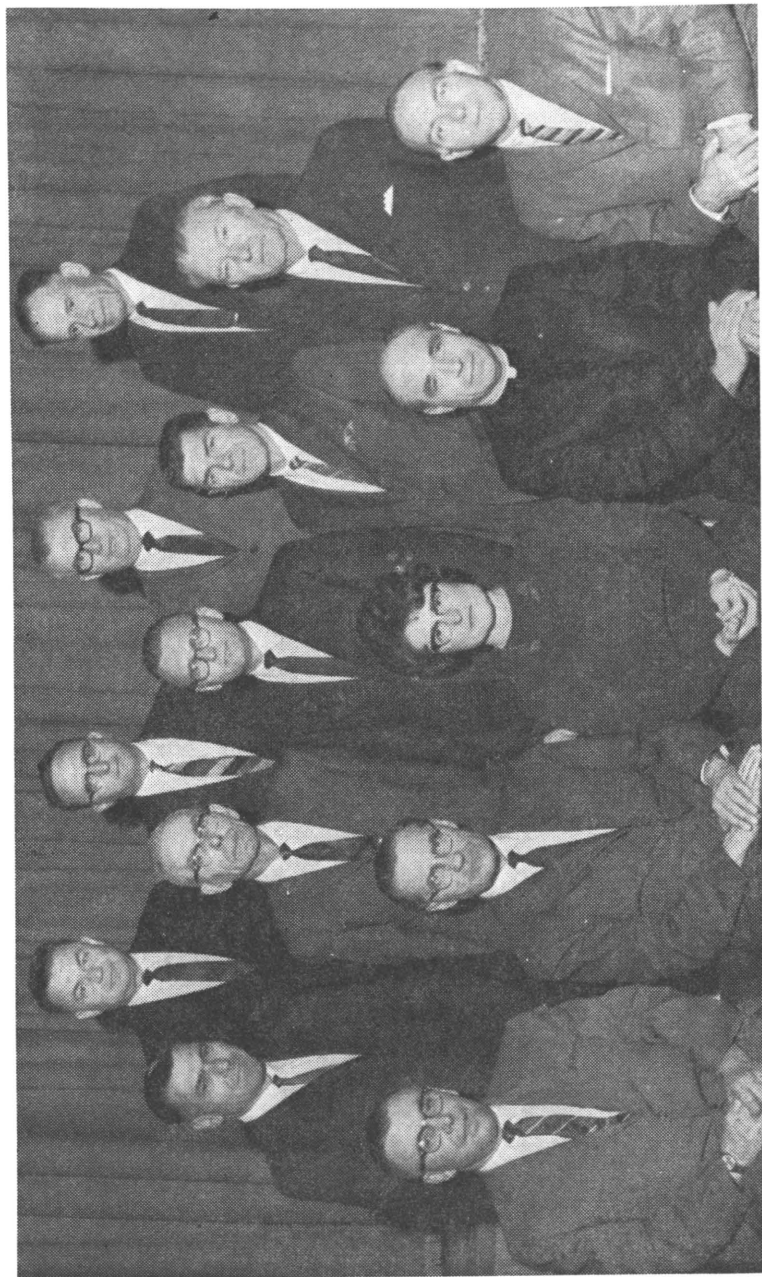

ВІДДІЛ ТУС ПРИ КАТЕДРІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

тедра виконала блискуче. Якщо якісь недомагання були в програмі свята — вони могли бути лише тому, що Катедральна громада не мала на них жодного впливу.

Крім цієї важливої праці — впродовж року Катедральна громада провадила свою звичайну діяльність на всіх ділянках — пожвавлено діяли Українська і Недільна Школи, Відділи Союзу Молоді, Відділ Союзу Українок. Грошового обороту громада мала у 1967 році — \$47,568.47, що вказує на зріст активності й жертвенності членства. Але знову ж це було лише базою для всестороннього розвитку культурно-освітньої праці.

УПРАВА КАТЕДРИ ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЩІ:
 1-й ряд — Іван Глуханюк (голова), Юліан Стечшин, Емілія Табашнюк (голова відділу С. У. К.), о. Григорій Удод (настоятель), Олександра Процюк; 2-й ряд — Михайло Макулович, Роман Стратийчук, д-р Дмитро Ціпівник, Юрій Симчич, Михайло Охріва; 3-й ряд — Людвиг Кей, Микола Гавриш, Ярослав Максимішин, Микола Дорош.

Річні Збори відбулися 21-го січня 1968 року. Щоб мати більше можливості й часу на обговорення важливих громадських справ, управа й о. настоятель виготовили спеціальні друковані звіти з діяльності за минулий рік і ці звіти були доручені кожному членові. Ця ідея усім дуже сподобалася, бо члени могли більше часу присвятити над біжучими питаннями.

Управа громади на 1968 рік: І. Глуханюк — голова, Н. Дорош, Л. Кей і пані Е. Табашнюк — заступники, Р. Стратійчук — секретар, Ю. Симчич — заступник, Н. Гавриш — скарбник, д-р Д. Ціпівник, Я. Максимішин, І. Чуганюк, М. Охїтва та М. Макулович — члени управи.

ЕМІЛІЯ ТАБАШНЮК

З важливих постанов Річних Зборів треба згадати постанову про потребу постійного платного секретаря при громаді, щоб звільнити о. настоятеля від канцелярської праці й дати йому більше нагоди працювати в духовній ділянці. З цією метою в порозумінні з Проводом Церкви, було запрошено в Саскатун студента-богослова Р. Єринюка. Але його обов'язки в канцелярії Ділового Ювілейного Комітету забрали увесь час його побуту в Саскатуні.

Уся перша половина року діяльності Катедри була зосереджена навколо підготовки до Головного Ювілейно-

го Святкування. Крім участі в засіданнях Ділового Комітету й виконання його постанов, провадилася надзвичайно активна підготовка до свята Катедрального Хору, хору Молоді та велася збірка на Ювілейний Фонд.

Початок всеканадійської збірки Ювілейного Фонду зроблено в Саскатуні в січні на спеціальній вечері, влаштованій заходами Головного Ювілейного Комітету. На цій вечері члени Катебри Пресв. Тройці в Саскатуні зложили на Ювілейний Фонд — \$12,725.00.

КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ:

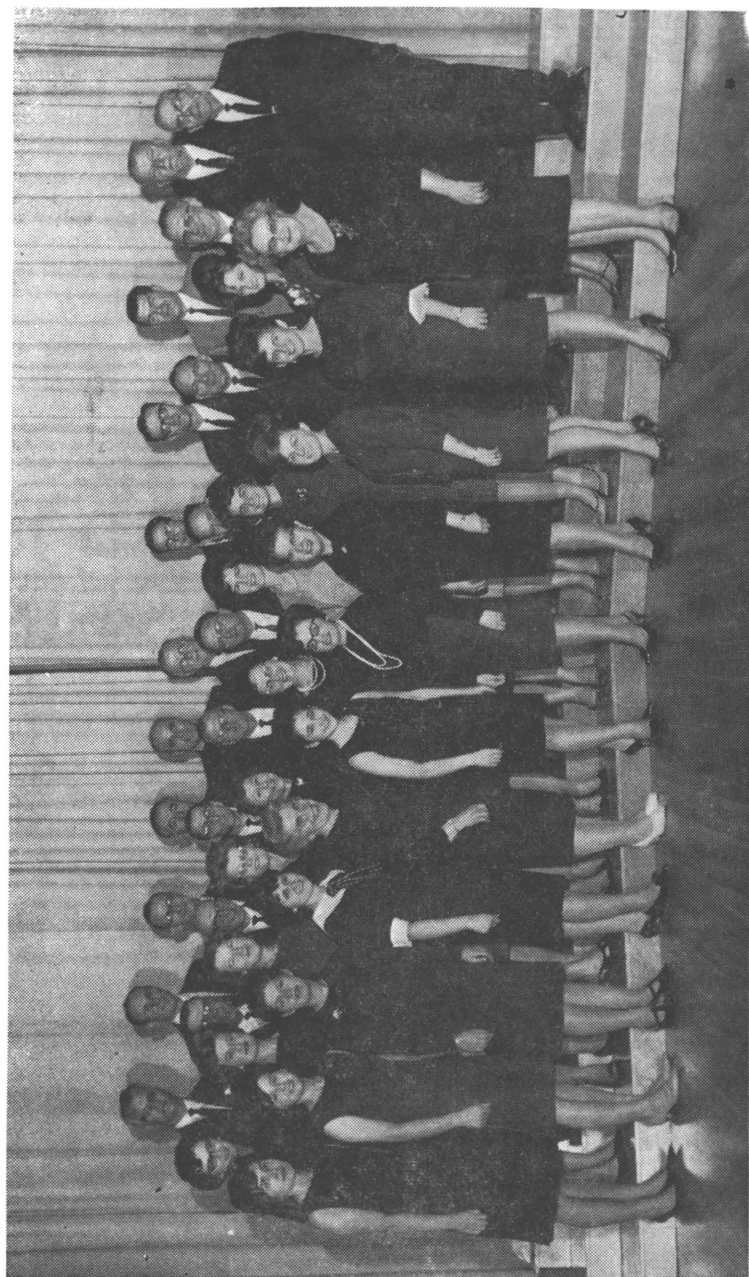
1-й ряд — Марія Воронюк, Ярослава Грабова, Олена Багрій;

2-й ряд — о. Григорій Удод, Ярослав Олійник.

У травні відбулася в аудиторії Катебри друга вечеря для жертводавців на Ювілейний Фонд. Господарем цієї вечері був голова Ювілейного Комітету Середньої Епархії д-р Д. Ціпівник, а головним промовцем — колишній мейор м. Едмонтону — п. Василь Гавриляк. Ця вечеря знову принесла на Фонд — \$2,200.00. Всього на Ювілейний Фонд Саскатун дав — \$18,587.00.

Таким чином Катедра Пресвятої Тройці в Саскатуні була першою громадою в Канаді, яка перед головним Ювілейним Святком не лише виконала, але й перевиконала свою квоту до Ювілейного Фонду Церкви.

КАТЕДРАЛЬНИЙ ХОР В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

Незважаючи на це, збірка на Ювілейний Фонд провадилася впродовж усього року, щоб кожний член в міру своїх спроможностей мав нагоду вкласти й свою частину до цієї важливої загально-церковної справи.

Головне Ювілейне Свято відбулося в днях 5—7 липня ц. р. У п'ятницю, 5-го липня, Високопреосвященніший Владика АНДРЕЙ — Архiepіскоп Едмонтону і Західної Канади в сослуженні численного духовенства й протодіякона Миколи Малюжинського започаткував Ювілейне Свято Архисерейською Службою Божою в Катедрі Пресв. Тройці. На воротах вітали Владика представники піоне-

ВІТАЄМО ВАС, ВЛАДИКО!

рів і молоді при Катедрі, а у дверях храму — о. настоятель. Присутніми на цій Службі Божій були також Блаженніший Владика ІОАН — перший український Ієрарх Церкви в Канаді, теперішній Митрополит Української Православної Церкви в С. Ш. А., Високопреосвященніший Владика МИХАІЛ — Архiepіскоп Торонта і Східної Канади та Преосвященніший Владика БОРИС — Єпископ Саскатунський і Вікарій Середньої Єпархії.

У своєму глибоко-змістовному архипастирському слові Владика АНДРЕЙ віддав належну пошану піонерам-

основоположникам відродженої на канадійській землі Української Православної Церкви. Після Богослуження Владика особисто відправив Панахиду за спокій душ усіх спочивших у Бозі членів Української Православної Церкви і спочивших парафіян Катебри Пресвятої Тройці в Саскатуні. На цій Архисрейській Службі Божій, як і на Панахиді співав хор Молоді Західньої Епархії під управою п. Р. Солтикевича.

Решта Програми Ювілейного Святкування відбулася на Площі Вистав („Ексебишен Гравнд“) і про перебіг цієї програми був докладний опис в нашій церковній пресі, а також в „Ювілейній Книзі УГПЦ“.

проф. ІВАН РУДЕВСЬКИЙ

Відпочивши трохи після тяжкої підготовчої праці — Катедральна громада розпочала активну підготовку до відзначення 50-ліття свого життя як Української Греко-Православної Громади.

Напередодні Всеканадійського Ювілейного Святкування — Катедральна громада в Саскатуні пережила ще одну велику втрату — 15-го червня 1968 року по довшій недусі відійшов на вічний спочинок бл. п. проф. Іван Рудевський. Походив з Харкова, звідки виїхав у бурі воєнної хуртовини і по довгих митарствах по Європі прибув до Канади, де від перших днів активно включився в українське церковне й громадське життя. Через довгий час

працював в Інституті ім. П. Могили, де користувався великою пошаною серед студентів і співпрацівників. В Катедральній громаді був довголітнім членом управи на різних становищах, але завжди з великою відданістю до справи.

Похоронні відправи при великому числі зібраних приятелів Покійного відслужили: о. Григорій Удод, о. Тарас Славченко, о. Петро Бублик і о. Олег Кравченко 19-го червня 1968 р.

ІВАН ГЛУХАНЮК

8. Ювілей Півстоліття Громади

Ще на Річних Загальних Зборах 21-го січня 1968 р. був вибраний спеціальний Ювілейний Комітет для відзначення 50-ліття Саскатунської Православної Громади. Голова Комітету — адв. Василь Буряник, Галя Гнатишин, Розина Драган, Соня Стратійчук та Андрій Стефанюк — члени. В склад цього Комітету входили також голова катедральної громади — Іван Глуханюк та всі голови складових організацій при катедрі: Союзу Українок, Союзу Української Молоді, Товариства Самостійників, Українська й Недільна Школи та хору. Диригентка хору — пані

Марія Ткачук була запрошена очолити мистецьку частину свята.

Відразу після закінчення Всеканадійського Ювілейного Святкування цей Комітет в тісній співпраці з о. настоятелем виробив широку й детальну програму святкування місцевого Ювілею. Заздалегідь було про все повідомлено в нашій пресі. Спеціальні запрошення були розіслані до всіх живих піонерів членів Саскатунської громади і членок Саскатунського Жіночого Товариства. Саме свято відбулося в суботу, 26-го і в неділю, 27-го жовтня при великому зібранні вірних з міста й околиць.

В суботу свято почалося Соборною Архисерейською Службою Божою, яку відслужили ВПреосв. Владика Андрей — Архiepіскоп Едмонтону і Зах. Канади і Преосв. Владика Борис — Єпископ Саскатунський в сослуженні о. настоятеля та всіх присутніх священиків. На цьому Богослуженні співав дитячий хор під управою пані Соні Ціпівник. Після Богослуження — Святочний обід з привітаннями з нагоди Ювілею, а після обіду відбулася спеціальна дискусія на тему „Проблеми нашої Церкви”. Участь в цій дискусії брали — о. О. Кравченко, пані Рома Франко, п. Людвіг Кей і студент Ярослав Лозовчук. Керував дискусією В. Сеньчук — ректор Інституту П. Могили, а суддею був о. прот. Ф. Керніцький — Голова Президії Консistorії УГПЦК.

Увечорі того ж дня відбувся величавий святочний бенкет з головним промовцем о. прот. Ф. Керніцьким, а після бенкету — присутні оглянули спеціальну програму — проєкт нашої молоді — фільм „Не хлібом єдиним”, про значення Української Православної Церкви в житті українського народу.

В неділю рано Ювілейне Свято продовжувалося Архисерейською Службою Божою з глибокозмістовною проповіддю Владики Андрея. Чудово співав Катедральний хор під управою пані Марії Ткачук. Після Св. Літургії була відправлена Панахида за всіх відійшовших у вічність колишніх настоятелів цього Св. Храму та за всіх відійшовших у Вічність його ктиторів, фундаторів і членів. Після Богослужень в переповненій аудиторії відбувся спеціальний Святочний обід, господарем якого був адв. Василь Буряник — голова Ювілейного Комітету. Після обіду — у верхній частині аудиторії відбулася величава

Святочна Академія на пошану піонерів відродження Св. Української Греко-Православної Церкви в Канаді і громади в Саскатуні. Господарем Академії був адв. Олекса Процюк, член Консисторії УГПЦК, а головним промовцем на цій академії — адв. Юліян Стечишин, теж член Консисторії і один з перших членів Катедральної громади. На сцені в почесній президії були усі члени Ювілейного Комітету та всі піонери Катедральної громади, як також і всі колишні голови управи. Ця частина свята випала особливо зворушливо, бо в ній було віддано належну й заслужену подяку всім піонерам-основоположникам Катедральної громади.

ВІВАРНА ДРУЖИНА ПРИ КАТЕДРІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

Увечорі того ж дня відбувся величавий концерт на пошану піонерам відродження УГПЦК і Катедральної громади. Господарем концерту був о. Григорій Удод, настоятель катедри, головним промовцем ВПрео.св. Владика Андрей, а виконавцями мистецької частини були Катедральний і Молодечий хори під управою пані Марії Ткачук, Відділи СУМК і учні Української і Недільної Шкіл.

Це Ювілейне Свято високо піднесло все членство катедри на душі, зокрема усвідомило всіх членів про зна-

чення минулого пройденого шляху для сучасного церковного і для його розвитку на майбутнє.

Вже незабаром після Ювілейного Свята Катедральна громада, як підсумок пройденого шляху за минуле півстоліття і як початок нового кроку вперед, започаткувала 22-го грудня місійну радіопередачу з найбільшої в Саскатуні радіостанції Сі еФ Кю Сі. Ця місійна радіопередача є виключно релігійно-православного змісту, яка має на меті поширити православну християнську свідомість серед широкого загалу українців Саскачевану, а зокрема дати духову поживу тим нашим вірним, які з багатьох причин не мають в себе церковних громад, регулярних Богослужень, чи перебувають в лікарнях. Ця місійна ра-

ХОР МОЛОДІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

діопередача заіснувала за ініціативою о. Григорія Удода, настоятеля Катедри і за однодушною постановою управи Катедральної громади. Річні Загальні Збори прийняли з великою подякою цей захід управи і постановили продовжувати таку місійну працю на славу Божу для нашого народу в Саскачевані. Ця передача провадиться з великим успіхом впродовж 4-х років. Тисячі українців Саскачевану користають з її послуг, щиро відгукуються про її глибокий зміст та допомагають їй матеріально. Для ве-

дення радіопередачі потрібно було закупити відповідні звукозаписувачі, стрічки, виладнати спеціальну кімнату, а також оплатити кошти кожної радіопередачі в сумі \$35.00. Всі ці кошти були покриті з пожертв слухачів як з міста, так і з цілого Саскачевану, при чому Консисторія дала допомогу в сумі \$500.00. Керівником радіопередачі є о. настоятель. Протягом 1970 року керував програмою о. Тарас Славченко. Допомагали в першому році її існування в технічній ділянці члени катедри Іван Воронюк і Едвард Бальон. Від кінця 1970 року Консисторія призначила о. Григорія керівником радіопередач для всієї Канади і ця справа перебуває в стадії організації, хоч радіопередача з катедри провадиться далі регулярно кожної неділі від 7:30 до 8:00 ввечорі. Для потреб радіопередачі о. Григорій записав на стрічки сотні церковних пісень, впорядкував їх катальог та робить далі старання в напрямку вдосконалення як самої програми, так і поширення її на всю Канаду.

Таким чином Саскатун ще раз відіграв велику роль в духовному відродженні нашого народу в Канаді, бо живе слово православної Христової Науки — є в сучасну пору найважливішим завданням нашої Церкви. Радіопередача є цим середником, який і поширює знання про свою Церкву і є також джерелом для вивчення української мови.

З нагоди 50-ліття відродження УГПЦ в Канаді і Саскатунської громади пані Анна Романчич дарувала спеціальну Пропам'ятну Таблицю в честь піонерів Відродження. Ця таблиця була вмурована в південно-західній надвірній стіні катедри і посвячена ВПреосв. Владикою Андреем 26-го жовтня 1968 р.

9. Динамічний розвиток усіх ділянок життя

Річні Загальні Збори, які відбулися 26-го січня 1969 року, винесли спеціальну подяку й признання о. настоятелю, управі та різним комітетам за зразкове переведення Ювілейного Року. Ці Збори ствердили великий поступ громади в духовному житті її за минулий рік. Участь вірних у Богослуженнях значно зросла. Постійно співає на Богослуженнях Катедральний хор. Гарно виконує свої обов'язки вівтарна дружина. Велике число вірних приступає у Великий Піст до Св. Сповіді й Причастя, а діти до

7-ми років життя — кожної неділі. Недільна Школа мала 6-ть клас і стільки ж Українська. Активно працювали Старший і Молодший Відділи СУМК при кафедрі, під наглядом своїх дорадників і при матеріальній допомозі управи кафедри й Відділу Союзу Українок при кафедрі. На спеціальну увагу в 1968 році заслуговує праця Відділу Союзу Українок ім. Ольги Кобилянської, який працює в найрізноманітніших ділянках громадського, церковного, культурного й харитативного життя. Від церковного хору й наших шкіл, до відвідувань шпиталів — скрізь видно дбайливих членкинь Відділу. Про його матеріальну допомогу кафедрі і пожертви на різноманітні громадські потреби — треба спеціально згадати. Кожного року Відділ жертвує поважні суми грошей на кафедру, на Відділи СУМК, на Колегію Св. Андрея, Інститут П. Могили та на всякі інші корисні громадські потреби. В Ювілейному році відділ, крім звичайних пожертв, власними коштами помалював св. храм. При відділі активно працює Сестрицтво, яке в зразковому порядку й чистоті утримує св. храм і пильнує за його прикрасами. Старші братчики й дяки при кафедрі теж з посвятою виконують свої обов'язки. Головою Відділу в Ювілейному році була пані Емілія Табашнюк.

Управа на 1969 рік: І. Глуханюк — голова, І. Чайка, В. Васильців і пані Е. Табашнюк — заступники, Р. Стратійчук — секретар, М. Охітва — заст. секретаря, Н. Гавриш — скарбник, д-р Д. Ціпівник, Я. Максимішин, П. Салдат, М. Макулович та І. Грицак — члени, кожний зі спеціально призначеною ділянкою праці.

На Річних зборах Катедральна громада прийняла також ряд важливих постанов для поліпшення своєї діяльності, як наприклад, створення комітету відвідин недужих, постанова знайти секретарку для кафедри і т. д.

На цих же Зборах управа громади подала до відомо членству, що нова площа в східній частині міста вже цілком виплачена і скоро після Зборів було зформовано комітет для дослідження можливостей створення другої громади в Саскатуні. Цей комітет очолив С. Франко.

Багато часу присвятила управа кафедри в 1969 році на дослідження купівлі або будови нової резиденції, але тоді не вдалося знайти відповідної площі, яка б відповідала потребам кафедри. Це сталося в наступному році.

Того ж таки року часто підносилася в катедрі справа другого священика, щоб тим самим збільшити духовну обслугу, для чого відчувалася потреба в зростаючій громаді. Лише свідомість того, що в Церкві відчувається брак священичих сил, зупиняло управу вдаватися до Консисторії за помічником для свого настоятеля.

8-го червня 1969 року при Інституті ім. Петра Могили заіснувала друга українська православна громада в Саскатуні, яка прийняла назву „Всіх Святих” (день її заіснування). Ця громада була зорганізована комітетом, очоленим С. Франком, для дослідження можливостей створення другої громади в Саскатуні.

МАЛИЙ ВХІД:

Тарас Удод, о. Григорій Удод, Зиновій Кіндрачук і Гриць Удод.

Катедральна громада прийшла цій молодій громаді з великою допомогою, як в матеріальній, так і в духовній ділянці: для потреб нової громади катедра відкрила широко двері свого храму, аудиторії, давала в силу можли-

востей грошову допомогу, чи підтримувала підприємства нової громади.

Настоятелем громади Всіх Святих від серпня 1969 до червня 1971 року був о. Тарас Славченко, а з вересня 1971 року, коли громада Всіх Святих Проводом Церкви була об'єднана з Підсаскатунською Округою, настоятелем призначений о. Орест Олекшій. Ця громада зосереджує свою увагу спеціально навколо студентів Інституту, Університету, а також молодих подруж, які оселяються в Саскатуні. В цій діяльності членство катедри бажає новій громаді, її настоятелеві і управі багато успіху!

БРАТЧИКИ Й СЕСТРИЦІ ПРИ КАТЕДРІ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ:
1-й ряд — Михайлина Никифрук, Параскевія Бокшован, Василина Букурак, Софія Грешук, Меланія Пігач, Варвара Катеринич; 2-й ряд — Іван Чуганюк, Михайло Данилюк, Іван Король, о. Григорій Удод, Данило Світський, Ярослав Вахняк.

Річні Загальні Збори Катедральної громади відбулися 25-го січня 1970 року. Своєчасно перед зборами були видрукувані й розіслані членам звіти управи й комітетів. З цих звітів було видно знову велику працю зроблену в громаді в багатьох ділянках, а зокрема в ділянці духовній. В ділянці матеріальній теж були поважні успіхи: цього року Катедральна громада сплатила

увесь борг за будову аудиторії, а також докінчила збірку на Ювілейний Фонд Церкви.

Як завжди, з великою посвятою працював Відділ Союзу Українок Канади при катедрі під головуванням пані Е. Табашнюк. На спеціальну увагу заслуговує те, що відділ у 1969 році пожертвував по \$500.00 стипендії для двох студентів-богословів Колегії Св. Андрея. Ці студенти вийшли з Саскатуну — Іван Стінка і Михайло Залєщук. Ці ж Збори визначили головні точки, якими повинна керуватися управа катедри на 1970 рік, а саме — відзначити Рік Православної Молоді, відбути передсоборну Конференцію Саскатунської Місійної Округи, купити або побудувати відповідну резиденцію та всіма силами продовжувати місійну радіопередачу, яка з таким великим успіхом провадилася через цілий 1969 рік під керівництвом о. настоятеля.

В цьому році Катедральна громада здобула 30 нових членів. Управа Катедральної громади на 1970 рік: І. Глуханюк — голова, М. Охїтва, Н. Дорош і пані Марія Дорош — заступники, Р. Стратійчук — секретар, Ю. Симчич — заст. секр., Н. Гавриш — скарбник, Т. Михайлюк, А. Токарик, І. Грицак, Я. Вахняк і П. Салдат — члени.

10. Нова резиденція

Вище подані директиви Загальних Зборів були виконані впродовж 1970 року. Вже в лютому старанням п. П. Салдата була куплена хата з гарною площею рядом з катедрою при 312 Авеню „Джей” Південь, а також від міста було закуплено проїзд між новонабутою площею й катедрою. Таким чином дві сусідні площі стали власністю Катедральної громади. В часі Великого Посту відбулася надзвичайно успішна Місія й передсоборна нарада в катедрі. В Місії узяли участь всі о. настоятелі Саскатунської Місійної Округи під проводом Преосв. Владики Бориса, а в нараді, крім численних членів катедри, взяли участь також представники від мирян з громад Місійної Округи. В характері гостей-промовців брали участь на цій конференції ВПреп. протопресвітер д-р С. В. Савчук і о. прот. Ф. Керніцький — Голова Президії Консисторії. Отець д-р С. В. Савчук поінформував присутніх про церковне й громадське життя в Австралії, а о. Ф. Керніцький в своїй до-

повіді накреслив головні завдання Церкви, які треба буде вирішити в часі надходячого Собору.

З цією Місією в'яжеться ще один цікавий почин Саскатунської Катедральної Громади, а саме гостинне прийняття для наших студентів-богословів, які на спеціальне запрошення громади всі прибули з Владикою Борисом і взяли участь своїм хором в спеціальних постових Богослуженнях. Катедральна громада щиро прийняла цих дорогих гостей, які в свою чергу щиро і щиро дякували всім членам, управі й настоятелю за таку теплу гостину. При цьому було записано на стрічки деякі напиви студентського хору для вжитку місійної радіопередачі.

РІДКО, АЛЕ БУВАЄ . . .

Відділ Союзу Українок впродовж 1970 року, крім звичайної великої і всесторонньої праці, перевів успішно збірку пожертв (грошми й одежею) для жертв землетрусу — українців в Югославії.

На 14-й Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді Саскатунська Катедральна Громада вислала повну квоту своїх делегатів. Ними були: І. Глуханюк, Н. Дорош, пані М. Дорош, В. Маїк, М. Петришин, пані Савеля Стечишин, пані Анна Папіш, І. Стратійчук, Д. Залещук, П. Ткачук, пані Марія Ткачук і панна Оленка Звоздецька. Два члени Консисторії — адв. Ю. Стечишин і адв.

О. Процюк входили в склад Собору силою свого становища.

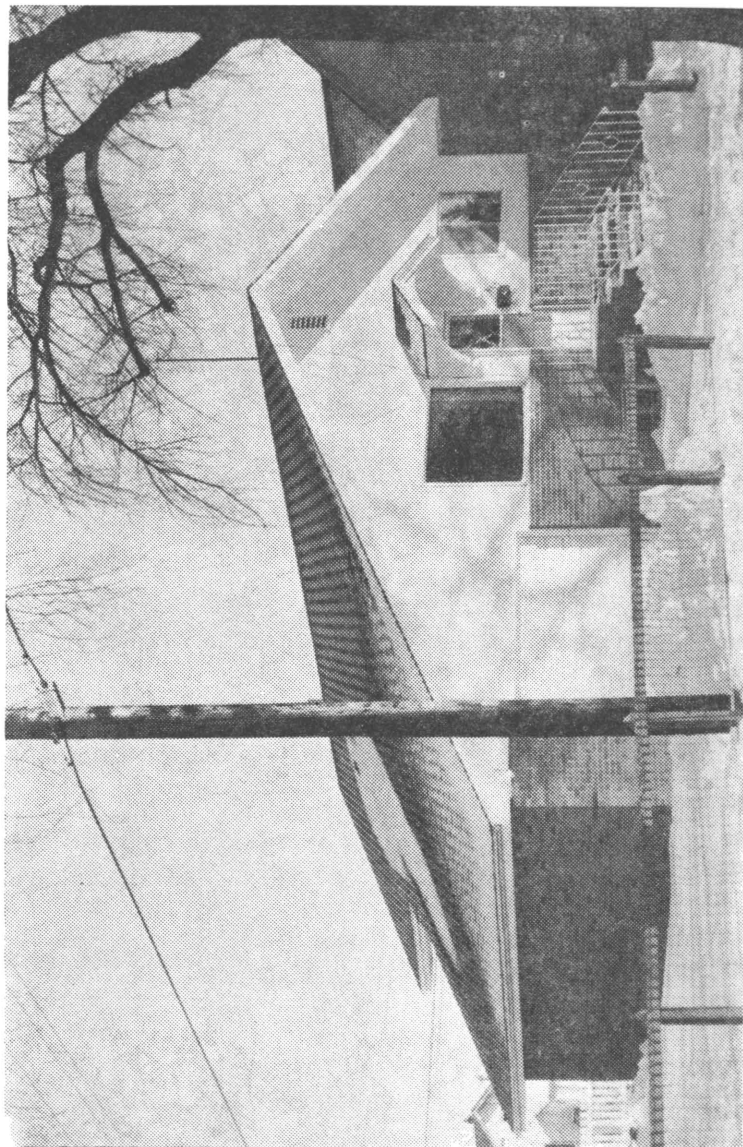
Після Собору, за постановою квартальних Зборів громади, управа приступила до направи хати набутої рядом з катедрою, яку вирішено відповідно змодернізувати на резиденцію. В середині грудня вся внутрішня частина резиденції була вже готова: вітальня, кухня, чотири спальні й канцелярія — все виготовлено в дуже гарний спосіб. Зі закінченням цієї частини праці — о. настоятель з родино перенісся мешкати в нову резиденцію, а стара була в кінці грудня продана. Таким чином проблема резиденції була в цьому році успішно розв'язана, хоч залишалось ще багато праці для її відповідного закінчення з-зовні та для впорядкування великої площі.

В травні 1970 р. довголітній голова управи п. І. Глуханюк змушений був виїхати зі Саскатуну на працю і тому управа вибрала на його місце заступником п. Николу Дороша, під якого керівництвом управа діяла аж до Річних Зборів.

В ділянці духовної праці треба згадати вклад о. настоятеля в загально-церковну справу: в час передсоборної наради о. Григорій Удод прочитав доповідь про Місійну Працю нашої Церкви, а в час передсоборної Конференції Духовенства прочитав другу доповідь — „Церква і Молодь”. Обидві ці доповіді лягли в основу надзвичайно важливих постанов 14-го Собору про створення Місійного Відділу і Відділу молоді при Консисторії для планування й координації цих двох найважливіших ділянок церковної праці.

23-го листопада з великим успіхом відбулося свято — День Православної Молоді. Програму цього свята підготувала й перепроводжувала виключно наша молодь: Відділи С. У. М. К., студенти Інституту ім. П. Могили, учні Української і Недільної Шкіл та члени Молодечого хору. Всесторонню допомогу для успіху свята дала управа катедри, Жіноче Товариство, Провінційна і Домініяльна Управа С. У. М. К. та обидва місцеві о. настоятелі.

Ще одна гідна наслідування ідея виринула серед членства катедри, а саме раз в році дати прийняття для всього трудлюбивого жіноцтва при катедрі, а зокрема для членкинь Відділу Союзу Українок Канади. Таке прийняття приготують і подають чоловіки і хлопці-сумківці.

РЕЗИДЕНЦІЯ КАТЕДРИ ПРЕСВ. ТРОИЦІ

Перше таке успішне прийняття для жіноцтва відбулося восени 1969 р., а друге восени 1970 року. Останнє прийняття було супроводжене також гарним концертом чоловічого хору, приготованого п. Н. Дорошем.

Річні Загальні Збори відбулися 31-го січня 1971 року. В друкованих Управою Звітах видно також і в минулому році великий поступ на багатьох ділянках праці. В тому році до катедри приступило 21 нових членів. Особливо великий вклад вложило Жіноче Товариство, яке власним коштом впорядкувало долішню частину резиденції, а також багато пожертвувало на купівлю її.

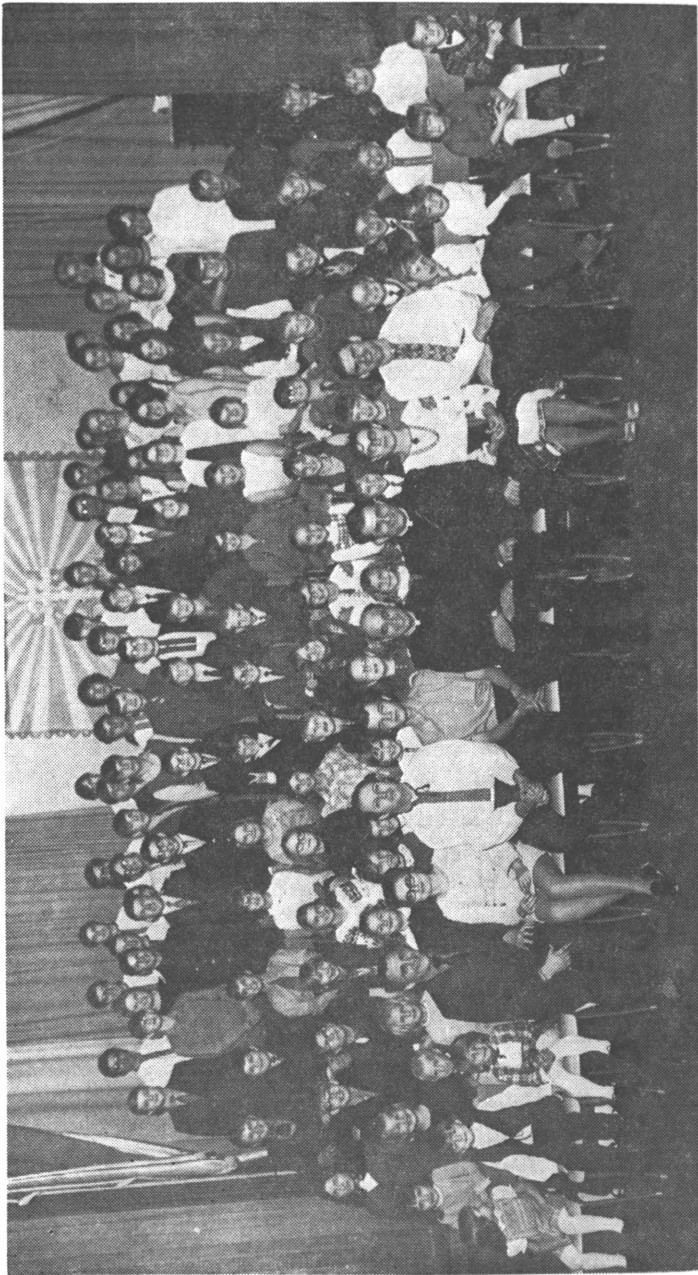
11. Молодь — вперед!

На 1971 рік Загальні Збори вибрали нову Управу переважно з молодих людей-професіоналістів, щоб цим самим заохотити нашу молодь брати активну участь в керуванні і плануванні громадськими справами. Це також було в плані Всеканадійського Року Православної Молоді. З глибокою подякою за велику пророблену працю Загальні Збори прийняли звіти уступаючої управи, а на окреме відзначення й подяку від зборів заслужив довголітній секретар п. Роман Стратійчук, діючий голова — п. Никола Дорош і голова Відділу Союзу Українок — пані Марія Дорош. Нова управа складається з таких членів: Федір Кіндрачук — голова, Станіслав Клапоущак, Іван Воронюк і пані Оля Андрущак — заступники, Василь Шалашний — рекордовий секретар, Володимир Сеньчук — кореспонденційний секретар, Никола Гавриш — скарбник, Тарас Михайлюк, Григорій Оленюк, д-р Антон Андроник, Леонід Зазеленчук і Никола Буджак — члени.

Перед новою управою стало ряд надзвичайно важливих завдань у катедрі, які виринули в зв'язку з розростом Катедральної громади, її господарства та таких біжучих справ, яких особливо в 1971 році назбиралося багато.

Найперше Управа взялася рішуче за видання „Історії Катебри Пресвятої Тройці в Саскатуні”, яку настоятель катебри о. Григорій Удод написав ще з нагоди 50-літнього Ювілею на прохання управи й Загальних Зборів. З багатьох поважних причин цю працю не вдалося тоді видати і тому нововибрана управа постановила докінчити цю справу таки в 1971 році.

В ДЕНЬ СВЯТА ПРАВОСЛАВНОЇ МОЛОДІ

Друге ще більше завдання, яке перед управою стояло — це докінчити з-зовні резиденцію і впорядкувати площу біля неї. На цю справу пішло особливо багато часу, енергії і винахідливості членів управи.

Велику підготовчу працю провела управа для приготування Місії й Візитації Преосв. Владики Бориса, яка відбулася в Неділю Православія — Першу Неділю Св. Великого Посту. Вже давно в Саскатуні завівся звичай, що в час Великопостної Місії в катедрі відправляється Заупокійна Служба Божа за всіх відійшовших у Вічність

МАРІЯ ДОРОШ

членів і фундаторів катедри, а після Богослуження Сестрицтво приймає всіх присутніх поминальним обідом. Цього року Місія випала особливо успішною, бо знову з Владикою приїхали всі студенти-богослови і своєю участю, а особливо співом звеличали цю Св. Місію. В час поминального обіду Пресв. Владика Борис і всі о. настоятелі парафій Саскатунської Місійної Округи дали короткі, але глибоко-змістовні місійні доповіді. Після Місії відбулося урочисте посвячення новопридбаної катедральної резиденції. Увечорі відправлено Пасію при співі хору студентів-богословів під управою Преосв. Владики Бориса.

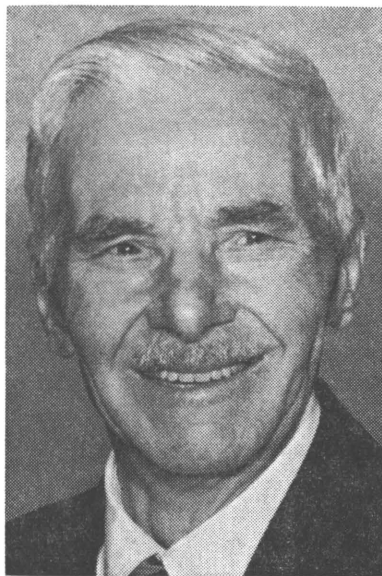
24-го лютого 1971 року несподівано після короткої недуги відійшов на вічний спочинок бл. п. Юліян Стечишин — один з основоположників Української Православної Громади в Саскатуні, довголітній її дяк і диригент, довголітній член управи та довголітній член Консисторії УГПЦК. Покійний займав крім цього ряд важливих становищ в громадському житті українців Канади, був адвокатом, який особливо багато допомагав громаді в правних порадах. Його остання прислуга для громади — це про-

ЮЛІАН СТЕЧИШИН,
довголітній член Консисторії УГПЦК
від Саскатунської Громади

даж старої резиденції і купівля нової, поруч з катедрою. Похоронні відправи, очолені Преосв. Владикою Борисом, відбулися 26 і 27-го лютого при великому зібранні вірних. Прибули попрощати покійного представники з цілої Канади, від усіх станів і організацій. В п'ятницю ввечорі 26-го лютого прощальне слово на похороні сказав о. Григорій, настоятель катедри, а в суботу на Архисерейській За-

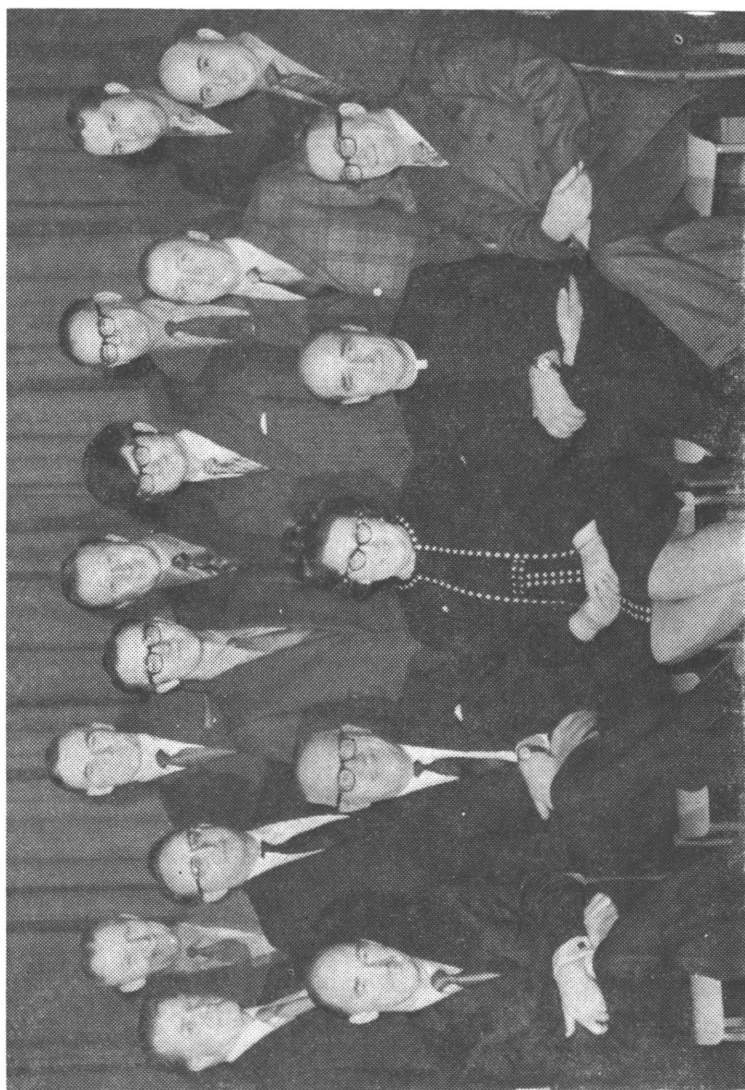
упокійній Службі Божій прощали покійного Преосв. Владика Борис і о. протопресвітер д-р С. В. Савчук. В час поминального обіду прощали покійного представники Заходу, Сходу і Центру Канади, а о. д-р С. В. Савчук від Проводу Церкви та всіх організацій при ній. Особливо глибоко-зворушливе слово прощання сказав голова управи Катедрі Пресв. Тройці п. Федір Кіндрачук, який пригадав членству і всім присутнім, яку велику втрату понесла вся Церква, а особливо Саскатунська Катедральна Громада. Серед всіх заслуг для цієї громади, яких не можливо навіть згадати, чи не найбільшою була заслуга покійного

ПАВЛО НИКИФОРУК,
доглядач церкви

в тому, що саме за його старанням Українська Православна Громада в Саскатуні стала четвертою Катедрою УГПЦК. На місце довголітнього члена Консисторії з Саскатуну бл. п. Юліяна Стечишина — Провід Церкви покликав адв. Василя Буряника — довголітнього і ревного працівника Катедрі.

Як тільки зійшов сніг з землі, управа приступила до впорядкування площі, а далі й до закінчення резиденції. Для цього був вибраний спеціальний Пляново-будівельний комітет, в склад якого увійшли Тарас Михайлюк, Гри-

УПРАВА КАТЕДРИ ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В 1971 Р.:

1-й ряд — Василь Буряник (член Консисторії), Федір Кіндрачук (голова), Оля Андрушак (голова відділу С. У. К.), о. Григорій Удод (настоятель), Іван Воронюк; 2-й ряд — Яків Базовський, Микола Гавриш, Станіслав Клапоушак, Василь Шалашний, д-р Антон Андроник, Микола Бурджак; 3-й ряд — Григорій Оленюк, Іван Чорний, Леонід Зазеленчук, Володимир Михайло, Тарас Михайло. (Відсутній Володимир Сеничук).

горій Оленюк, Іван Воронюк та д-р Антон Андроник. Було виготовлено спеціальні пляни в порозумінні з архітектором, а для переведення всієї праці часто скликалися групи членів Катедри для праці на площі. Було закрито й засіяно травою проїзд між церквою й резиденцією, все гарно обведено парканом, відведено і впорядковано площу на паркування авт та найнято контрактора, члена катедри, Василя Бальона для побудови гаражу й викінчення резиденції ззовні. При кінці літа вся праця була зроблена: резиденція ззовні має цілком модерний вигляд і припасована виглядом до катедри й аудиторії. За цю працю Кате-

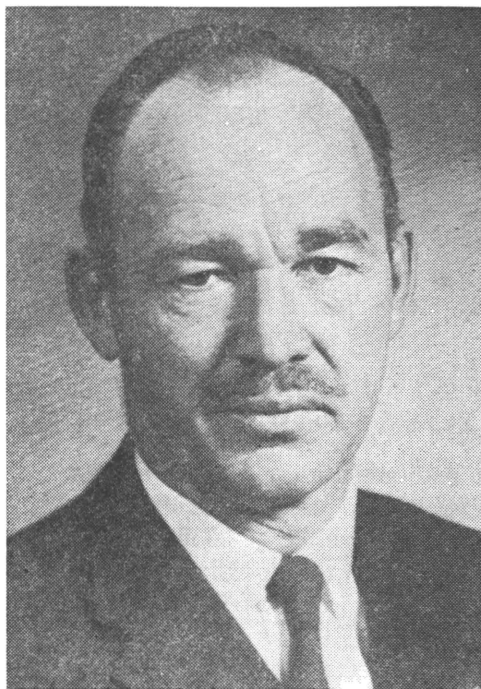

ДМИТРО СОПОТИК,
доглядач аудиторії

дральна громада особливо вдячна управі і її комітетові та всім працівникам, які значно скоротили кошти будови. Одночасно Катедральна громада є горда з того, що в цій справі Саскатун вийшов на одне з перших місць серед наших катедр.

Крім цього управа допильнувала впорядкувати кляси для Української і Недільної Шкіл, вся заля під церквою була знову помальована, а також відновлені деякі частини в аудиторії. Далі в пляні праці управи в цьому році є викінчення іконостасу та будова дзвіниці.

Не занедбувала Катедральна громада і справ духовного життя. Як кожного року, так і цього, крім успішної Місії відбуто Спільне Свячене, а також Храмове Свято на якому головним промовцем був д-р М. Бойкович, один з піонерів відродження УГПЦК і довголітній член Катедральної громади. На спеціальну увагу заслуговує величавий Концерт Талантів нашої саскатунської молоді. Цей концерт був присвячений 100-літтю з дня народження Лесі Українки і Василя Стефаника. Виконавцями програми

адв. ВАСИЛЬ БУРЯНИК
член Консисторії УГПЦК.

були переважно діти і молодь, які виграли змагання на Саскачеванському Музичному Фестивалі. Участь брали спеціально Молодечий хор під управою пані Марії Ткачук, наші молоді солісти в співі, танках і деклямаціях. Настоятель катедри прочитав уривки з творів Лесі Українки та Василя Стефаника. Головна ініціатива цього величавого концерту належить голові громади п. Федорові Кіндрачукові, а справді його знамените перепровадження — п. Михайлові Кіндрачукові.

ОЛЯ АНДРУЩАК

12. Величаві ювілейні святкування 50-ліття УАПЦ в Україні і 20-ліття Митрополії УГПЦ

Як було вже згадано, від початку року о. настоятель знову керує місійною радіопередачею, яка в цьому році робить особливий наголос у своїх програмах на відзначення Ювілею 50-ліття Відродження Української Автокефальної Православної Церкви в Україні під проводом Митрополита-Мученика Василя Липківського. Головне Святкування цього Ювілею відбулося в Саскатуні восени під проводом голови Катедральної управи, який був призначений Консисторією одним з членів Всеканадійського Ювілейного Комітету.

В суботу, 20-го, і в неділю, 21-го листопада ц. р., українська греко-православна Катедра Пресвятої Тройці в Саскатуні спільно з православним громадянством Саскату-ну і околиць урочисто й велично відсвяткувала 50-ліття Відродження Української Автокефальної Православної Церкви в Україні, 20-ліття Митрополії Української Греко-Православної Церкви в Канаді та 25-ліття заснування Колегії Св. Андрея — одного з найбільших здобутків нашої Церкви.

Ювілейні Святкування розпочалися в суботу, 20-го листопада, Святочною Вечірньою Службою Божою, яку соборно відправили о. Григорій Удод, настоятель катедри і о. Максим Олесюк — настоятель парафії в Принс Алберт. Співав збірний хор під управо Преосв. Владики БОРИСА — Єпископа Саскатунського. Під час Вечірні о. Максим виголосив глибоко-змістовну проповідь про значення Церкви в минулому, теперішньому і майбутньому нашого народу і всього світу, з особливим притиском підкреслюючи роль УАПЦ в піднесенні національної й християнської свідомости нашого українського народу, як в Україні, так і в розсіянні суцього.

Після Вечірні всі присутні перейшли до катедральної аудиторії на Святочну Сесію, присвячену цим важливим датам у житті нашого народу і Церкви. Аудиторія була для цієї нагоди відповідно вдекорована: на сцені величавий образ площі Святої Софії в Києві, з катедрою Св. Софії і пам'ятником Гетьману-Визволителеві нашого народу з польсько-уніятської неволі Богданові Хмельницькому. Декорації виготовила членкиня катедри, пані Наталія Дептух. Побіч Софіївської площі висять великі кольорові портрети двох Митрополитів — Бл. Пам'яти Владики Василя — Митрополита Київського і всієї України, і Блаженнішого Владики Іларіона — Митрополита Вінніпегу і всієї Канади. На авансцені красуються великі гасла двох найбільших українських церковних достойників 20-го століття: „ЦІЛЕ ЖИТТЯ СВОЄ Я БУВ СЛУГОЮ НАРОДУ СВОГО” (Митрополит Василь) і „СЛУЖИТИ НАРОДОВІ — ТО СЛУЖИТИ БОГОВІ” (Митрополит Іларіон).

Перед сценою на столах розкладено десятки видань праць Бл. Владики Іларіона, річники „Вісника” і „Українського Голосу”, журналів і видань інших українських православних Церков і видавництв, серед них і монументальний твір Бл. П. Митрополита Василя — збірка його апостольських проповідей. Виставка була прикрашена великими портретами наших визначних церковних достойників — Блаженнішого Владики ІОАНА, Преосв. Владики БОРИСА, архипресвітера д-ра С. Савчука, прот. В. Кудрика і прот. Т. Ковалишина.

Після оглядин виставки, настоятель катедри, о. Григорій, відкрив Святочну Сесію вступним словом, в якому накреслив історичне тло, на якому відбулося відроджен-

ня УАПЦ. „Це були часи, коли зневіра широких народніх мас у справедливість досягла своїх меж: програні Визвольні Змагання, страшенний голод, який косив мільйони людей, торгівля нашим народом на т. зв. Мировій Конференції в Парижі і нарешті поділ його землі між чотирьма державами — це ті події, які заставляли і найбільших патріотів у зневірі опускати руки. І саме в цей час найбільшої національної зневіри знайшлися новітні Апостоли на чолі з Бл. П. Митрополитом Василем, які промовили на всю Україну, що не Клемансо і Ко. керують світом і не на них ми повинні звертати свої надії, в радощах і смутках наших. І пригадавши нашому народові ту вічну Істину, що лише Господь є правдивий суддя і Промислитель і до Нього повинен звернути свої благання наш народ, завівшись у своїй надії на „сильних світу цього”. І в той же час 359 героїв Базару добровільно віддали своє життя 21-го листопада, 1921 року, щоб знищити зневіру народу в свою остаточну перемогу”. Однохвилинною мовчанкою закликав о. настоятель вшанувати пам'ять мучеників-основоположників УАПЦ і Героїв Базару, які в День Св. Архистратига Михаїла 50-ть років тому виконали свою присягу перед Богом і українським народом.

Вечірня Сесія продовжувалася: студент-богослов, Богдан Демчук, виголосив глибоко-змістовну доповідь, присвячену 20-літтю Митрополії нашої Церкви в Канаді, а студент-богослов, Іван Стінка, таку ж доповідь про життя й діяльність першого українського митрополита в Канаді — Блаженнішого Владику ІЛАРІОНА. Присутні вірні щирими оплесками подякували обом нашим гостям-доповідачам. Далі о. настоятель покликав до привітів о. Максима Олесюка і о. Ореста Олексія, настоятеля Підсаскатунської парафії нашої Церкви. Та найбільше зворушливим моментом сесії було слово Блаженнішого Владики Митрополита „Любімо свою Українську Православну Церкву”, яке в записі на стрічці було продемонстроване о. настоятелем.

Закінчилася ця Святочна Сесія словом Преосв. Владика Бориса, в якому він подякував усім учасникам Свята за участь, побажав успіху в житті й діяльності свої катедри та підкреслив велике виховне значення цих Ювілейних Святкувань для всього членства Церкви.

В другій частині Сесії відбулася демонстрація фільму з подорожі по Україні в липні цього року (1971) п-ва Вівчарів, членів катедри. Цей фільм був знятий панною Петрусею Вівчар, а коментарі до нього передав п. Нестор Вівчар. З великим захопленням оглянули присутні чудові краєвиди України, пам'ятники великим діячам нашого народу — Володимирові Святому, Тарасові Шевченкові, Іванові Франкові, Миколі Лисенкові та іншим. Також присутні побачили вигляд сьогоднішніх міст і сіл України, а найголовніше ще вцілілі українські Святині у Львові, Чернівцях і в Золотоверхому Києві, зокрема Києво-Печерську Лавру і Собор Св. Софії, де відбулося історичне Відродження УАПЦ. За цю чудову несподіванку присутні щиро дякували п-ву Вівчарам і впорядчикам програми Свята. Сесія закінчилася чайним прийняттям для всіх присутніх.

В неділю, 21-го листопада — це День Св. Архистратига Михаїла. Катедральний храм був переповнений ще перед приходом Владики. Прихід Владики провіщають дзвони і в супроводі хору іподияконів Владика Борис входить у храм. Традиційним хлібом-сіллю вітає його адв. Василь Буряник — член Консистерії УГПЦК і просить помолитися за всіх зібраних і весь наш народ, щоб Господь не лишав нас своїй опіки. Далі вітає Владику о. настоятель і просить від себе і катедри принести Господеві молитви вдячності за розвиток нашої Митрополії і помолитись за душі Митрополитів, Єпископів, Священиків і вірних Мучеників — УАПЦеркви в Україні. Зворушено Владика відповідає на прохання і привіти, і входить до храму на Св. Літургію. Як завжди чудово співав катедральний хор під управою пані М. Ткачук. Глибоке пастирське слово про значення Церкви для кожного християнина і всього народу сказав Преосв. Владика в часі Архидієрєйської Служби Божої, а після її закінчення була відправлена Панахида за спокій душ всіх, що за Церкву Христову і за волю України життя своє поклали.

Після Богослуження — знову вірні зібрались на Святочний обід в долішній частині аудиторії. Після Благословення страв і обіду господар обідньої програми — п. Федір Кіндрачук, голова Катедральної Громади, представив гостей за почесним столом, де сиділи Преосв. Владика

Борис, о. настоятель з добродійкою, проф. Лука Томашук, принципал Колегії Св. Андрея, студенти-богослови Колегії та члени Святочного Комітету: п-во П. і М. Ткачуки, п-во Ф. і О. Андрущак, п-во С. і А. Клапоуцки та п-во М. і О. Гавриші.

Далі господар представив головного промовця проф. Л. Томашука, який в своїй ґрунтовній і захоплюючій промові накреслив діяльність і завдання Колегії Св. Андрея; цієї єдиної богословської школи православних українців у світі. Скарбник громади, п. Никола Гавриш, подякував професорові за його таку ґрунтовну й таку потрібну доповідь. Потім голова місцевого Відділу Союзу Українок, пані Оля Андрущак, привітала всіх присутніх зі Святком, передала від Відділу проф. Томашукові дар на Колегію в сумі \$200.00 як щорічну жертву Відділу на потреби Колегії. Далі пані Андрущак зробила велику несподіванку всім присутнім і найбільше своєму о. настоятелю, якому піднесла гарно оправлену книжку „Г. С. Сковорода і Православна Церква”, якої автором він є, а кошти друку якої повністю оплатив Саскатунський Відділ Союзу Українок. „Звичайно в нас багато чого приймається за звичайне явище, а в тому і працю пароха, а тим часом він один з небагатьох, який помимо великої праці в катедрі, помимо керування місійною радіопередачею, з великим успіхом закінчив університетські студії зі ступенем Б.А. з „гай онорс”, отримав 12-го грудня богословський ступінь Б.Д. від нашої Колегії і працює в ділянці богословської науки для нашої Церкви. Як скромний дар вдячності, — сказала пані Андрущак, — прийміть цю видану нашим Відділом Вашу працю й прилучіть її до своєї чудової бібліотеки”.

Далі в обідній програмі привітав святочну громаду від Товариства Студентів-Богословів його голова, Богдан Демчук, коротко сказавши про діяльність Т-ва в Колегії.

Після обіду всі присутні перейшли до верхньої частини аудиторії на Святочну Академію, присвячену цим великим Ювілеям. Знову всі присутні мали нагоду оглянути гарну виставку видань, яку впорядкували учительки Недільної Школи під проводом пані Олі Андрущак. Вони ж роз’яснювали про експонати виставки. Господарем святочної Академії був проф. Андрій Михайленко, який у вступному слові підкреслив велике значення Відродження УАПЦ і її мученицький шлях за Христову Православ-

ну Віру. Далі хор катедри під управою пані М. Ткачук відспівав величну пісню „Преславний Нині День”, п. Василь Шалашний по мистецьки передав уривок з поеми Ю. Клена „Прокляті роки” — Молитву, після чого хор знову виконав „Молитву Господню” (муз. М. Леонтовича) і „Нехай будуть повні уста наші”. З глибоким відчуттям і драматизмом прочитав поему „Митрополит Василь Липківський”, студент драми Саскачеванського Університету, Юрій Славченко. Поема присвячена життю й мученицькій кончині Бл. П. Митрополита Василя. Зі затаєним віддихом аудиторія слухала цього читання.

Центральною точкою Академії була ґрунтовна й захоплююча доповідь Преосв. Владики БОРИСА — Єпископа Саскатунського, про Відродження й мученицький подвиг Св. Української Автокефальної Православної Церкви під проводом Бл. П. Митрополита Василя. Ілюстрована прикладами ісповідництва, запалом неопітів і прикладами жорстокостей новітніх Неронів — доповідь Владики залишила в серцях присутніх глибоке враження про діяльність Мучениці-Церкви.

Велич Свята доповнив виступ нашої шкільної молоді в другій частині Святочної Академії. З надзвичайним чуттям хор шкільної молоді під управою і при супроводі піяно добр. Лесі Удод виконав пісні „Царю Небесний”, „Боже Могучий”, „Наша Віра Свята, Православна” (сл. Митрополита Іларіона, муз. П. Маценка) та „Як же Ти Славний”. Тарас Удод продеклямував поезію Тараса Шевченка „Мені однаково”, присвячену пам’яті Митрополита-Мученика Василя, а Христина Вівчар, голова Молодшого Відділу СУМК з глибоким відчуттям по мистецьки відспівала „Вірую” (Київо-Печерського напіву). Далі хор молоді знову чудово відспівав Молитву з опери „Запорожець за Дунаєм” — „Владико Неба і землі”, де сольову партію виконав Тарас Удод. (Христина і Тарас є учнями професійної школи співу і вже широко відомі своїми виступами в Саскатуні).

Після молитви малий Гриць Удод продеклямував поезію Тараса Шевченка „Чи ми ще зійдемося знову?”, а хор учнів закінчив програму спільною з аудиторією молитвою „Боже Великий, Єдиний”.

Вечором того ж дня, в годині 7:30, через місцеву радіостанцію СФКюСі була передана спеціальна Святочна

Радіопрограма, присвячена цим великим подіям в житті Української Православної Церкви. В програму входили: перша проповідь Бл. П. Митрополита Василя, виголошена ним у часі Св. Літургії 23-го жовтня, 1921 року, в Соборі Св. Софії у Києві, Слово Блаженнішого Владики Митрополита Іларіона п. н. „Любімо свою Українську Православну Церкву” та проповідь Владики Василя Митрополита Київського і Всієї України п. н. „Смерть і Воскресіння Українського Народу”. Ця Місійна Радіопередача велася під керівництвом о. Григорія Удода — настоятеля катедри Пресв. Трійці в Саскатуні, впродовж трьох останніх років і була великим місійним вкладом в життя й діяльність УГПЦ в Канаді.

* * *

На особливу увагу заслуговує в цьому році праця Відділу Союзу Українок при катедрі, якого головою є талановита й невтомна провідниця пані Оля Андрущак. Цей відділ особливо багато попрацював в цьому році для того, щоб успішно приготуватися до Всеканадійського З'їзду Союзу Українців Самостійників, який в початку липня відбувся в Саскатуні. На культурно-освітнім полі відділ зробив цього року добрий і гідний наслідування почин: власним коштом видав книжку, написану о. Григорієм Удодом п. н. „Г. С. Сковорода і Православна Церква”. Ця книга обороняє великого українського християнського філософа перед закидом сектантів і безбожників і є присвячена на відзначення 250-ої річниці народження філософа. Як завжди так і цього року Відділ пожертвував поважну суму грошей на викінчення резиденції й на інші потреби катедри, а крім цього щедро жертвує на українські культурно-освітні установи й потреби, не занедбуючи при цьому потреб загально-канадійських, як різні фундації для боротьби з недугами чи з убогістю. Для того, щоб належно оцінити величезний вклад жіноцтва при катедрі у його корисну християнську працю, здається не вистачить кількох книг, не лише цієї однієї...

З нагоди Всеканадійського З'їзду Союзу Українців Самостійників відділ при катедрі привітав у себе сотні учасників спеціальною перекускою на відзначення Саскачеванського Року Повернення Додому (Говмкомінг-ір).

УПРАВА ВІДДІЛУ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В 1971 Р.:

1-й ряд — Кароліна Завадюк, Анастасія Буряник, Галя Максимюк, Анна Трішук, Оля Андрушак (голова), Василина Залішук, Софія Грешук, добр. Леся Удод, Меланія Пігач, Михайлина Нікифрук; 2-й ряд — Розалія Борса, Павліна Хомин, Анна Гарасимчук, Савеля Бойчук, Софія Гришук, Марія Гарбуз, Варвара Катеринич, Марія Корчинська, Марія Мадюк; 3-й ряд — Анна Папіш, Параня Чорний, Віра Лабач, Євгенія Симич, Параня Турецька, Веронія Лозова, Емілія Табашнюк, Василина Добні, Катруся Шолтер, Анастасія Кішук, Євфросинія Рудевська.

Впродовж довгих років відділ опікувався нашою молоддю, зокрема сумківцями й Українською та Недільною Школами. На особливу увагу заслуговує праця пані Анни Папіш з молодими сумківцями при катедрі впродовж багатьох років. В Недільній Школі особливо велику прислугу Церкві, не лише Катедрі, зробила пані Йоганна Михайленко, яка впродовж багатьох років разом з бл. п. о. Т. Ковалишиним приготувляла лекції для наших Недільних

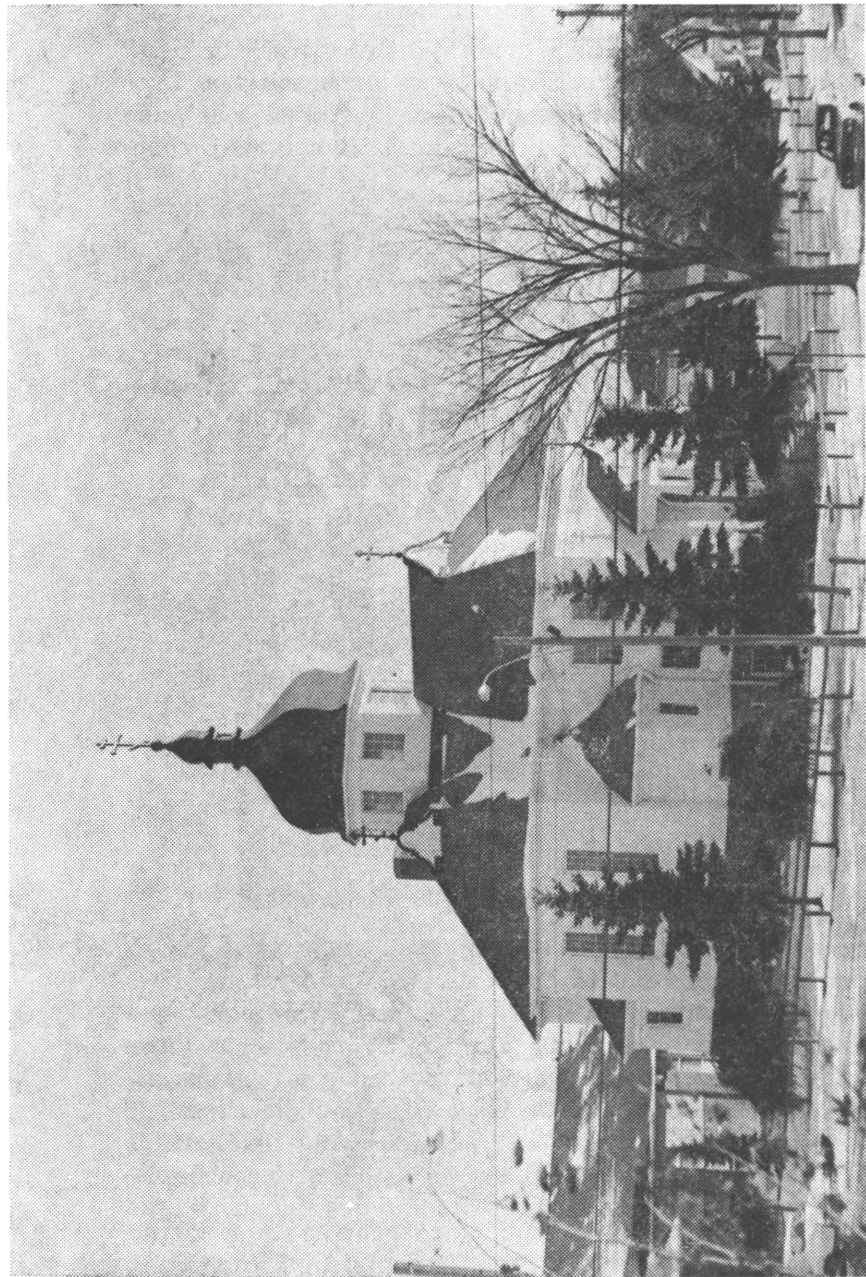

КОМІТЕТ БУДОВИ РЕЗИДЕНЦІЇ В 1971 Р.:
Іван Воронюк (сидить), Тарас Михайлюк, Григорій
Оленюк, д-р Антон Андроник.

Шкіл, одночасно керуючи місцевою Саскатунською школою. Після неї в цій ділянці працювали з великою відданістю п. Василь Буряник, п. Павло Гупуляк, п. Михайло Сорочка та десятки вчителів і вчительок, які самовіддано провадили апостольську працю серед дітей і молоді, навчаючи їх Закону Божого і своїй Православній Віри.

З великою посвятою для справи працювала цього року диригентка Катедральної громади пані Марія Ткачук.

КАТЕДРА, АВДИТОРІЯ І РЕЗИДЕНЦІЯ

Під її проводом відбувся величавий концерт молоді з нагоди Всеканадійського З'їзду і цей концерт був кульмінаційною точкою цього великого зібрання українців в Саскатуні.

В липні в програмі допомоги нашій оселі „Зелений Гай” членство катедри разом зі своїм о. настоятелем і хором взяли участь в польовому Богослуженні на оселі, яке відбулося урочисто і дало моральну й матеріальну допомогу цій потрібній установі.

Велику працю виконують для Катедральної громади наші дяки — М. Пігач, С. Голубець і Н. Дорош. Завдяки їх жертвенності Катедральна громада має постійно регулярні Святочні Богослуження, кожної неділі відправляється Утреня, часто Вечірня чи Обідниці для сумківців, а також в час Великого Посту — кожної середи — правиться Літургія Ранішнє Освячених Дарів, а кожної суботи — Заупокійні Богослуження.

Варто зазначити, що внук п. Михайла Пігача — Денис, від свого дитинства знаходився в складі Вівтарної дружини, останніми роками очолював її і підготовляв молодих хлопців до служення у вівтарі, а сам вже студіює богословіє при Колегії Св. Андрея у Вінніпегу.

На сьогодні Катедральна громада провадить велику і всесторонню діяльність серед своїх членів і прихильників. Але її найбільше майно — це Св. Православна Віра, яку катедра свято зберігає як найбільший скарб у цього-світнього житті, і передає її своєму молодому поколінню та всім тим, що готові її прийняти.

13. Закінчення

„Історія, — як про це навчається ще в початкових школах, — є учителькою життя”. Саме тому кожна історія повинна бути об'єктивною і наświetлювати події такими, якими вони були насправді. Крім того події в житті окремих громад чи народів тісно пов'язані з подіями загально-людського значення. Це особливо відноситься до історії церковного життя українців Канади; це життя створилося попередніми подіями в історії українського народу, а також загальними умовами життя українських поселенців Канади. З цього стає ясно, що й історія організації й розвитку Української Греко-Православної Катедри

Пресвятої Тройці в Саскатуні не була якимсь окремим явищем — вона була складовою частиною великого процесу відродження всього українського народу. Саме тому ми уважали за конечне написати цю історію на тлі загально-українського життя останнього півстоліття.

На закінчення варто зробити підсумки, які можна звести до того, що перед Катедрою Пресв. Тройці стоїть

НАША БУДУЧНІСТЬ: ЗІНОВІЙ КІНДРАЧУК і ГРИЦЬ УДОД,
яким у Століття Відродження УГПЦ в Канаді буде лише по 54 роки

велике завдання на майбутнє — на осягнених за минуле півстоліття здобутках розгорнути ще більш інтенсивну діяльність, використовуючи минулий досвід, сприятливе економічне становище в Канаді, а зокрема енергію і знання нового українського покоління, вихованого в Канаді і озброєного сучасними знаннями на всіх ділянках життя.

Коли громада чи Церква хоче рости й розвиватися — вона мусить іти в крок з часом — в методах своєї діяльності. Громада сьогоднішнього дня це вже не громада пасивних споживачів духовного корму, але громада активних, вірних християн, творців духовних і матеріальних вартостей, в якій кожен член знає своє належне місце й свою велику відповідальність у громаді і Церкві. Наш вік — вік великого технічного поступу. Успіх кожного підприємства сьогодні вже не залежить від ініціативи чи здібности окремих одиниць, але від рівномірного розподілу праці й обов'язків поміж багатьма відділами. Коли ми всі приймемо цю засаду і в наше церковне життя — його розвиток в майбутньому — певний!

ДОДАТОК

1. Отці-Настоятелі Саскатунської Громади (1918—1971)

Прот. д-р Лазар Герман
о. д-р Микола Копачук
Протопресв. д-р Семен Савчук
Прот. Василь Кудрик
Прот. Корнелій Кирстюк
Прот. Степан Гребенюк
Прот. Єроним Грицина
Прот. Костянтин Желішкевич
Прот. Тома Ковалишин
Прот. Йосип Тріска
Прот. Володимир Слюзар (молодший)
Прот. Михайло Боднарчук
Прот. Франко Керницький
Прот. Григорій Удод

2. Голови Управ Саскатунської Громади (1918—1971)

Гаврило Сліпченко	Михайло Гуменюк
Юліан Стечишин	Михайло Бойкович
Іван Грещук	Іван Стратійчук
Мирон Нагірний	Олекса Процюк
Пилип Салдат	Василь Бальон
Михайло Зюбрак	Олекса Хомин
Павло Ткачук	Петро Стодола
Петро Кашуба	Іван Глуханюк
Володимир Дібровський	Федір Кіндрачук

3. Голови Відділу Союзу Українок Канади ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні (1923—1971)

Савеля Стечишин	Анна Токарик
Харитя Кононенко	Софія Грещук
Анастасія Рурик	Йоганна Михайленко
Анна Остафійчук	Анастасія Лис
Палагея Ведмедик	Розина Драган
Дарія Янда	Параскевія Турецька
Галина Улишин	Катерина Салдат
Галя Гнатишин	Емілія Табашнюк
Меланія Буряник	Докія Баєр
Марія Сліпченко	Марія Дорош
Марія Мадюк	Оля Андрущак

БІБЛОГРАФІЯ

а) Джерельні матеріали:

Календар-Альманах „Рідна Нива”.

Календар-Альманах „Українського Голосу”.

Книга Метричних Записів Саскатунської Православної Громади за 1917-21 рр.

Книга Протоколів Української Греко-Православної Громади в Саскатуні за 1929-71 рр.

Книга Протоколів Українського Народнього Дому в Саскатуні за 1927-31 рр.

Річники „Православного Вістника” і „Вісника” за 1924-71 рр.

Річники „Українського Голосу” за 1910-71 рр.

б) Література українською мовою:

Бачинський, З. „Історія Канади”, Вінніпег, 1928.

Білецький, Л. „60-ліття Українських Піонерів в Канаді”, Вінніпег, 1951.

Божик, П. „Церков українців в Канаді”, Вінніпег, 1927.

Дмитрів, Н. „Канадійська Русь”, В-во Свобода, 1898.

Марунчак, М. „Історія Українців Канади”, т. I, Вінніпег, 1968.

Стечишин, Ю. „Ювілейна Книга Інституту ім. П. Могили”, Вінніпег, 1945.

Тесля, І. і Юзик, П. „Українці в Канаді — їх розвиток і досягнення”, Мюнхен, 1968.

„ВЕЛИКІ РОКОВИНИ” — Ювілейний Збірник Матеріалів, виданий Консисторією УГПЦ в Канаді, Вінніпег, 1938.

в) Література англійською мовою:

Davidson, G. „The Ukrainians in Canada” Montreal, 1947.

Darcovich, W. „Ukrainians in Canada”, Ottawa, 1967.

Trosky, O. „The Ukrainian Greek-Orthodox Church in Canada”, 1968.

Woycenko, O. „The Ukrainians in Canada”, Winnipeg, 1967.

Young Charles H. „The Ukrainian Canadians”, Toronto, 1931.

Yuzyk, Paul „Ukrainian Canadians”, Toronto, 1967.

З М І С Т

	Стор.
Передмова	7
Від автора	8
ВСТУП: УКРАЇНЦІ В КАНАДІ	9
I. ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ	
1. Релігійне життя перших поселенців	14
2. Відродження Української Греко-Православної Церкви в Канаді	15
II. ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ГРОМАДИ В САСКАТУНІ	
1. "Arise, Oh Saskatoon, Queen of the North!" ..	21
2. Початки церковного життя	25
3. Співпраця з Інститутом	31
III. ПЕРШІ КРОКИ	
1. З вірою в свою справу	33
2. В Українській Церкві — українська мова ..	37
3. На громадській ниві	38
4. Церква — власністю Громади	39
IV. НА ВЛАСНОМУ ГРУНТІ	
1. Церква — основа нашого життя	43
2. Організація Жіночого Товариства в Саскатуні	46
3. Нові пастирські сили в Церкві і в Саскатуні	47
4. Перший Український Владика в Канаді	49
5. Перша Архиєрейська Візитація в Саскатуні	52
6. В обороні Рідної Церкви	53
7. Жертвенність саскатунців для загальної справи:	57
8. Друга Візитація Владики	59
9. Організація Союзу Українців Самостійників	61

V. ПІД ТЯГАРЕМ ЗОВНІШНІХ ОБСТАВИН

1. В обороні ближніх своїх	65
2. В часи економічної кризи	66
3. Протести	70
4. Духовна праця не припиняється	71
5. Допомога околицям	72
6. Внутрішні клопоти в Церкві	74

VI. НА ШИРОКОМУ ШЛЯХУ РОЗВИТКУ

1. У вирі війни	79
2. Усамостійнення Саскатунської Громади	83
3. Наслідки війни для українського народу ..	84
4. Будова Божого Храму	88
5. Допомога новоприбулим братам	93
6. Загально-церковні події	94
7. Перша Митрополича Візитація в Саскатуні	98
8. Посвячення й відкриття Божого Храму	100
9. „Велика маніфестація Православних Українців в Саскатуні”	101

VII. НА ШЛЯХУ ДО ЧЕТВЕРТОЇ КАТЕДРИ УГПЦ В КАНАДІ

1. Зріст духовного життя в Громаді	109
2. Свято 35-літнього Ювілею	110
3. Вклад Громади в життя Церкви	115
4. В пошану Прот. В. Кудрика — колишнього Настоятеля Громади	118
5. Іконостас	119
6. Ювілей 40-ліття	122
7. Член Громади — сенатором	127
8. Будова Авдиторії	128
9. Спалення позички	133
10. В пошану Великому Кобзареві	137
11. Закінчення будови Авдиторії	138
12. Саскатун — Четверта Катедра УГПЦ в Канаді	140

VIII. НА ІСПИТІ ЗРІЛОСТИ 145

1. Перші кроки Катедри	147
2. Відкриття нового Інституту	151
3. Зміна Настоятелів Катедри	153
4. Катедра в Століття Канади	156
5. В пошану свого Архипастиря	157

6. Діяльність молоді	159
7. Ювілей 50-ліття Відродження Української Православної Церкви в Канаді	161
8. Ювілей Півстоліття Громади	174
9. Динамічний розвиток усіх ділянок життя ..	178
10. Нова Резиденція	182
11. Молодь — вперед!	186
12. Величаві ювілейні святкування 50-ліття УАПЦ в Україні і 20-ліття Митрополії УГПЦ	194
13. Закінчення	204
 Додаток	 207
Бібліографія	208
